

İSLAM DÜNYASINDA BİRLİK SORUNU

Dosya

Müslümanların
birlikteliği mümkün mü?

Analiz

Kriz Yüzyılını
Aşmak

İz Bırakanlar

Alev Alatl; Gönül ve Zihin
Dünyamıza Bıraktıkları

Söyleşi

Prof. Dr.
Ahmet KAVAS

Onlar sanıyorlar ki, biz sussak mesele kalmayacak.
Halbuki, biz sussak, tarih susmayacak.
Tarih sussa, hakikat susmayacak.
Onlar sanıyorlar ki, bizden kurtulsalar mesele kalmayacak.
Halbuki bizden kurtulsalar vicdan azabından kurtulamayacaklar,
Vicdan azabından kurtulsalar, tarihin azabından kurtulamayacaklar.
Tarihin azabından kurtulsalar, Allah'ın gazabından kurtulamayacaklar.

Sezai KARAKOÇ

El-Aksa Üniversitesi, Gazze.
2024 Öncesi

Sunuş

Prof. Dr. Salih KESGİN

Genel Yayın Yönetmeni

Müslüman toplumlar, insanlığın İslam'a en muhtaç olduğu dönemde, büyük bir parçalanmışlık içinde. Öyle ki -"İslam" vardır ama "dünyası" yok mudur?- şeklindeki 'ironik' soru cümlesi zihinleri esasen teorik ve pratik anlamda bütüncül bir 'İslam âlemi'nden bahsetmenin mümkün olup olmadığına yönlendirmekte, bu sorunun muhatabı olduğunu düşünen herkesi bir hâkim edasıyla, kendini ve şahit olduklarını sorgulamaya davet etmektedir.

Nitekim son üç asırdır kullanılabilecek ne kadar unsur varsa her biri seferber edilerek ortak frekans hattı paramparça edilen Müslüman toplulukların; bireysel olarak yüreklerinde hissettikleri sorumluluğu, toplumlar/devletler arası birlikteliğe dönüştürerek caydırıcı adımlar atamaz durumda olması bu sorgulamayı daha da anlamlı hale getirmektedir.

7 Ekim'den bugüne bütün insanlığın gözü önünde yaşanan soykırım karşısında, zulmü durduracak bir iradenin oluşamamış olması bu sorgulamayı zorunlu kılmakta, Müslüman toplumların birlikte hareket etmesinin imkânını tartışmayı hayati önemde bir arayış olarak gündemimize getirmektedir.

Teorik zemindeki bu tartışma sadece Müslüman toplulukların kendilerini yeniden ifade edebilmelerine değil, aynı zamanda uluslararası düzeyde tecrübe edilen krizlere çözüm sunacak yeni perspektiflerin oluşmasına da imkân sağlayacaktır. Bu nedenle Müslüman toplulukların birbirlerini tek bir bedenün uzuvları mesabesinde hissederek ortak hareket kabiliyetine kavuşması uluslararası toplum için de büyük bir imkândır.

İslam âleminin çok daha zor dönemleri geride bırakmasına referansla; içinde bulunduğumuz kriz dönemini de atlatacağına ve elbette en önemlisi bu ilahi vaade sahip olduğuna bütün kalbimizle inanıyor, elimizdeki **"İslam Dünyası'nda Birliktelik Sorunu"** dosya konulu sayımızı bu inancımızın nişanesi olarak ilginize sunuyoruz.

Bu vesileyle, gerçekleştirdiğimiz röportajla beraber olduğumuz Prof. Dr. Ahmet KAVAS başta olmak üzere dosya konumuz bağlamında dergimize yazıları ile katkıda bulunan yazarlarımıza ve derginin bütün süreçlerinde emekleri geçen tüm dostlarımıza, ayrıca başından itibaren bütün sayılarımıza dışarıdan ve içeriden katkı vermiş herkese; yayın kurulumuza ve danışma kurulumuza yürekten teşekkür ediyoruz.

En kalbi muhabbetlerimizle...

CIHANNÜMA DERGİ

4

DOSYA

Prof. Dr.

Kudret BÜLBÜL

**Müslüman toplumların
birlikteliği mümkün mü,
meçhul mu, muhal mi?**

30

SÖYLEŞİ

Prof. Dr.

Ahmet KAVAS

**Müslümanlar İçin 'Dünya'
da 'Âlem' de 'Ümmet' de
Artık Kelimelerden İbaret.**

38

ANALİZ

Dr.

Nazım MAVİŞ

Kriz Yüzyılını Aşmak

Yeni yüzyılda da geride
bıraktığımız yüzyıldan daha
aşağı olmayan krizlerle karşı
karşıyayız.

70

**İZ
BIRAKANLAR**

Ayşe BÖHÜRLER

**Alev Alatlı;
Gönül ve Zihin Dünyamıza
Bıraktıkları**

*Adım adım Ecdadımın izinden,
Filistin'in akar yaşı gözünden,*

Av. RIZA YORULMAZ

İçindekiler

- 18 İsmail ÖZ**
Müslümanların Hali:
Bir Duygu
Parçalanması
- 22 Doç. Dr. Metin ÇELİK**
İslâm İşbirliği Teşkilatı'nın
"İslâm Dünyası"
Üzerindeki Etkisi
- 48 Ömer İdris AKDİN**
"İslam Dünyası"
Aziz İslam'ın
Dünyası Mı?
- 54 Selim CERRAH**
Ne Haldeyiz?
- 62 Dr. Öğr. Üyesi
Mehmet Ali YÜKSEL**
D-8 ve Aksiyon Değeri
- 74 Mithat CANSIZ**
Türkiye Yüzyılı
Kapsamında Enerji ve
Maden Çalışmayı
- 80 Prof. Dr.
Abdolvahap ÖZSOY**
Müslümanların Birlikte
Hareket Etmelerinin
Kur'an ve Sünnet'teki
Ölçüleri
- 88 Doç. Dr.
Kemal ÖZKURT**
İslam Âleminin Mektebi
Olarak Gazze'deki
İnsanlık Krizi
- 97 Enes GÜNEYLİ**
Perdeden, Dijital
Platformlara; Türkiye'de
Sinema Çalışmayı
Değerlendirmesi
- 98 Cem ÇATPINAR**
İmgelem ve
Metinlerarasılık
Esnasında: Cezbedici
- 100 Miraç ÇÖLGEZER**
Necip Fazıl'da
Aksiyon
- 104 Av. Rıza SAKA**
Gazze'de İnsanlık Krizi:
Uluslararası Hukuk ve
İsrail Sorunu
Sempozyumu
- 106 Salih KOCA**
Gerçeğin Rüyası
04:17
- 110 Prof. Dr.
Halil ÇIKRIKLAR**
Filistin İçin
"BEN!" Ne Yapabilirim?

CIHANNUMA DERGİ

Cihannüma Dayanışma ve
İşbirliği Derneği Adına
İmtiyaz Sahibi
Rıza YORULMAZ

Genel Yayın Yönetmeni
Prof. Dr. Salih KESGİN

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Mustafa KARAHANCI

Editör
Miraç ÇÖLGEZER

Cihannüma Dergi Yayın Kurulu
A. Yunus SARIYILDIZ (Dr.)
Ahmet KESGİN (Prof. Dr.)
Fatih YARDIMCIOĞLU (Prof. Dr.)
Hasan SAYILAN (Dr.)
Mahmut BİLEN (Prof. Dr.)
Mehmet Ali YÜKSEL (Dr.)
Mustafa BOLAT
Mustafa ÇUHADAR
Nurettin MENTEŞ (Doç. Dr.)
Semi OKUMUŞ
Tahsin HAZIRBULAN (Dr.)
Yavuz Selim KURT

Danışma Kurulu
Ahmet AKÇA
Ali ÖZTÜRK
Bayram Ali ERSOY (Prof. Dr.)
Biröl AKGÜN (Prof. Dr.)
Ebubekir CEYLAN (Doç. Dr.)
Erol ERDOĞAN
Fatih SAVAŞAN (Prof. Dr.)
Hasan TAŞÇI (Dr.)
Kemal ŞAMLIOĞLU (Doç. Dr.)
Ömer Faruk YELKENCİ (Dr.)
Şenel KIZILCA
Vatan KARAKAYA (Prof. Dr.)
Yusuf TEKİN (Prof. Dr.)

Lojistik
Erdem MÜHİRCİ

Dağıtım
Mehmet ALMALI

ISSN 2687-6647

Tasarım
Ceyhan AKGÜN
ben@ceyhunakgun.com

Hacı Bayram Mah. Haşimi (Kutlu) Sk.
No. 12 Altındağ - ANKARA
info@cihannuma.org
www.cihannuma.org
www.cihannumadergi.com

Baskı: **USTA OFSET**
Davutpaşa Cad. Güven San. Sit.
B Blok No. 382 Topkapı,
Zeytinburnu İstanbul

Müslüman Toplamların Birlikteliği Mümkün mü, Meçhul mu, Muhal mi?

PROF. DR. KUDRET BÜLBÜL

Ankara Medipol Ünv.
Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğretim Üyesi

DOSYA

GAZZELİ Müslümanlara dair çok ağır bir şekilde yaşamakta olduğumuz çaresizlik, vebal ve mahcubiyet duygusu, bizleri uzun zamandır gündem dışı bıraktığımız, küllenmiş ama bir o kadar da asli meseleler üzerine yeniden düşünmeye sevk ediyor. Bu çerçevede bu makalede geçmişte, İttihad-ı İslam, İslam Milleti, İslam Birliği, Pan-İslamizm, Siyasal İslam gibi kavramlarla çokça tartışılmış, bir nevi tüketilmiş olduğu düşünülen bir meseleyi, Müslüman toplumların birlikteliği düşüncesini makro bir perspektifle, daha teorik, felsefi, itikadi bir boyuttan değil daha pratik/uygulanabilir bir boyuttan ele almak istiyorum. Uygulamayı/ameli ihmal eden her bakış çoğu kez bizi fazla bir yere götürmüyor çünkü. Meseleyi sadece siyasi boyuttan görmemek için başlıkta İslam birliği ifadesi tercih edilmemiştir.

Gerekli mi?

Hucurat Süresi 10. ayette Müminlerin kardeş olduğu değil, “*ancak*” kardeş olduğu vurgulanır. Bir hadiste “*Müminler bir vücudun azaları gibidir. Vücudun bir uzvu hasta olduğu zaman, diğer uzuvlar da bu sebeple uykusuzluğa ve ateşli hastalığa tutulurlar.*” denilmektedir. Âli- İmran suresinde de (103. ayet) tüm Müslümanlara Allah’ın ipine sımsıkı sarılmaları, bölünüp parçalanmamaları emredilmektedir. Dolayısıyla Müslümanların birlikteliği idealinin, dini açıdan bir zorunluluk olduğu izahtan varesidir. Bununla birlikte bu makalede yukarıda da ifade edildiği gibi dini gereklilik, emirler ya da teorik tartışmalar üzerinden değil, uygulamalar ve pratik yansımalar üzerinden bir analiz yapılacaktır.

*İttihad-ı İslam fikrinin
2. Abdulhamit döneminde
uygulamaya konulduğu,
kökleri daha öncesine
dayanmakla birlikte, bir fikir
akımı olarak ise daha sonra
geliştiği söylenebilir.*

Hem Mümkin, Hem Meçhul, Hem de Muhal

Uygulama açısından Müslümanların ortaya koyduğu tutumlar, kabuller, yaptıkları, yapmadıkları ve yapacakları çalışmalara göre her üç durumun da mümkün olduğu söylenebilir. Osmanlı son döneminden bugüne bu konuda yapılan tartışmalara bakıldığında bu tartışmaların pratikte bizi götürdüğü zorunlu bir yön/sonuç maalesef bulunmamaktadır.

Tartışmaların tarihine baktığımızda, İttihad-ı İslam fikrinin 2. Abdülhamit döneminde uygulamaya konulduğu, kökleri daha öncesine dayanmakla birlikte, bir fikir akımı olarak ise daha sonra geliştiği söylenebilir. Sultan 2. Abdülhamid'i bu politikalara iten sebepler arasında Osmanlı Devleti içerisinde, Avrupa'nın Hristiyanlar lehine artan müdahalesi¹, İslam dünyasının Avrupa devletlerinin özellikle İngiltere'nin hakimiyeti altına girmesiyle bağımsızlıklarını kaybeden Müslümanların Osmanlı Devletinden beklentiye girmesi² ve Osmanlı Devleti'nin, kendisini gittikçe daha fazla sıkıştıran emperyalist ülkelere karşı, karşı bir strateji geliştirme gerekliliği olarak görülebilir.

2. Meşrutiyet döneminin daha özgür ortamında İttihad-ı İslam fikri Müslüman düşünürler tarafından detaylı bir şekilde tartışılmıştır. Örneğin, 1890'da vefat eden Cemaleddin Afgani İttihad-ı İslamın bütün Müslüman milletlerin ulusal kurtuluşlarını tek tek gerçekleştirmelerinden sonra kurulabileceği fikrine sahipti. (Müslüman milletlerin bağımsızlıklarını elde etmelerinden sonra, bu bağımsızlıklarının "gerçekliği", İslam birliğine ne kadar hizmet ettiği ayrıca değerlendirilmelidir. Bu bağımsızlıklarının önemli bir kısmı, maalesef emperyalist ülkelerin parçalama siyasetinin bir uzantısı olarak gerçekleşmiştir).

Tartışmaları bir tarafa bırakıp pratikteki gelişmelere baktığımızda 1910'daki Arnavutluk İsyanı, arkasından Trablusgarp ve Balkan savaşlarında Türk olmayan Müslüman unsurların Osmanlı Devleti'nin yanında yer almamaları İttihad-ı İslam fikrini büyük oranda zayıflattı. Kendisi de bir Arnavut olan istiklal şairimiz Mehmet Akif Arnavutluk'taki gelişmelere şöyle tepki verecekti:

"Hani milliyetin İslam idi, kavmiyetin ne?

Sarılp sınımsıkı dursaydın a milliyetine.

Arnavutluk ne demek, var mı şeriatta yeri

Küfür olur başka değil, kavmini sürmek ileri"

1918'e gelindiğinde ise, İslam birliğini temsil eden hilafetin merkezi İstanbul da işgal altına girmişti. Neredeyse tüm İslam beldeleri de işgal edilmiş olduğundan pratikte karşı karşıya olunan şey artık İttihad-ı

Müslüman ülkelerin, emperyalist ajandanın gündeminden ve onların işini kolaylaştıracak uygulamalardan kaçınarak; sorunlarıyla yüzleşmeleri ve sıkıntılarını aşmaları beklenir. Kendi toplumlarının lehine yerli ve milli politikalar üretmeleri bir zorunluluk haline gelmiştir.

Türkiye'nin tüm dünyada etkisinin artmasında ve Afrika, Latin Amerika, Ortadoğu, Uzakdoğu açılımlarında, Türkiye mezunu öğrencilerin önemi büyüktür. Daha fazla iş birliği açısından Türkiye mezunu öğrenciler vasıtasıyla, Türk ve İslam dünyasında kat edilebilecek mesafeler çok değerli olacaktır.

İslam değil, İslam beldelerinin birer birer bağımsızlıklarını elde etme siyaseti/savaşı idi.

Bugünkü Durumumuz

İslam dünyasının bugünkü durumuna bakıldığında, Filistin, Keşmir, Doğu Türkistan gibi bölgeler dışında Müslümanların büyük oranda özgürlüklerini elde ettikleri ifade edilebilir. Bugün “İslam İş birliği Teşkilatı”na üye 57 Müslüman ülke bulunmaktadır³. Gözlemci üye olarak kabul edilen Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ve Bosna Hersek de dahil edildiğinde dünyada 59 Müslüman ülkenin olduğu söylenebilir. Hilafet merkezinin bile işgal altında olduğu 20. yüzyılın başı ile kıyaslandığında 20. yüzyılın sonunda, görünüşte de olsa, bağımsızlıklarını elde etmeleri açısından Müslüman milletlerin çok büyük bir mesafe katettikleri söylenebilir.

Gökteki Yıldızları Sayarken Daha Fazla Parçalanmama

Müslüman toplumların birlikteliği idealini değerlendirirken bugün Müslüman devletlerin ve toplumların daha fazla parçalanma riski ile karşı karşıya oldukları gerçeğini de ortaya koymak gerekir. Bir taraftan PKK, FETÖ, İŞİD, BOKO HARAM gibi Batı destekli terör örgütleri üzerinden, 20. yüzyılın başında olduğu gibi, Müslüman ülkeleri⁴ daha fazla parçalamaya yönelik emperyalist dizayn devam etmektedir. Diğer taraftan etnik, mezhepsel, bölgesel farklılıklar kaşınarak oluşturulan yeni kimliklerle Müslüman aidiyetler daha fazla parçalanmaktadır. Müslüman ülkelerdeki insan hakları, çoğulculuk, ulusalcılık, sığ bir şekilde yorumlanan ulus-devlet ve ona dair sorunlar, birey-devlet-toplum ilişkileri üzerindeki baskılar ve sıkıntılar elbette görmezden gelinemez. Müslüman ülkelerin emperyalist ajandanın gündeminden ve onların işini kolaylaştıracak uygulamalardan kaçınarak sorunlarıyla yüzleşmeleri ve sıkıntılarını aşmaları beklenir.

Birliğin Önündeki Engeller

Müslüman toplumların birlikteliğinin önündeki birçok engelden bahsedilebilir. Bu engeller kuşkusuz aşağıdaki ilk akla gelenlerle sınırlı değildir.

İslami şuurlu/hassasiyet/irfan/bakış/uygulama eksikliği: İslam dünyasında yaşanan birçok sorunda olduğu gibi, Müslümanların daha fazla birlikteliğinin önündeki en büyük engellerden birinin bu durum olduğu söylenebilir. Sürekli ve sadece emperyalist ülkeleri suçlayarak bir yere varılamayacağı gibi bu yaklaşım sadece emperyalistlerin işini kolaylaştırır. Çünkü hep başkalarını suçlayan bir bakışta kendimize dair bir irade,

değişim, düzel/t/me söz konusu olmayacaktır. Kendimize bir sorumluluk yüklemeyen, sürekli edilgen hisseden hep başkalarını suçlayan ya da başkalarına sorumluluk kaydıran bir perspektif bizi bulduğumuz yerden daha ileri götürmenin ötesinde, bulduğumuz noktadan çok daha gerilere düşmenin de nedenlerinden biridir. Kişisel yükümlülüklerimizden kaçınmak için topluluklara, kurumlara, başkalarına aktarılmış her sorumluluk, aynı zamanda gönüllere dokunan insan odaklı bir toplum/medeniyet inşasından da vazgeçştir.

Müslüman devletlerin çoğunlukla emperyalist ülkelerin desteğiyle kurulmuş olması ve Batıcı elitler: “Parçala, böl, yönet” stratejilerinin bir gereği olarak geçmişte de bugün de sadece Müslüman milletler değil, emperyalist ülkeler dışındaki tüm toplumlar bu ülkelerin parçalama planları ile karşı karşıyadırlar. Hatta bu parçalama planları emperyalist ülkeler arasında da sürdürülmektedir (ABD-Çin). “Emperyalist ülkelere karşı bağımsızlıklarını kazandıktan” sonra neredeyse tüm ülkeler Batıcı yönetici elitler tarafından yönetilir hale gelmişlerdir. Batı işgalinden kurtulurken, Batıcı elitler üzerinden bu ülkelerde Batı hegemonyasının sürdürülmesi, üzerinde ayrıca mutlaka çalışılması gereken bir konudur.

Konuya Müslüman toplumların birlikteliği açısından bakıldığında, Müslüman ülkelerin bağımsızlıklarını kazanmalarının üzerinden artık bunca zaman geçtikten sonra, daha fazla kendi toplumlarının lehine yerli ve milli politikalar üretmeleri bir zorunluluk haline gelmiştir. Aksi takdirde emperyalist devletler, kendilerine müzahir yönetici elitler üzerinden (örneğin Batıcı ordu, yargı, bürokrasi, iş dünyası) sürekli bu ülkelerin iç işlerine müdahale potansiyeline sahip olmakta ve hegemonyalarını sürdürmektedirler.

Yine geçmişte birlikte yaşadıkları, bir parçası oldukları toplumları, devletleri (Örn Osmanlı Devleti ve toplumunu) sürekli öteki olarak görmeyi geride bırakmaları, aralarındaki sınır ihtilaflarından, mezhepsel, etnik ve düşünce farklılıklarından kaynaklanan çatışmaları artık aşmaları beklenir ki bu çatışma alanları emperyalist ülkelerce sürekli olarak kaşınmaktadır.

Emperyalizmin ayak oyunları: Batı emperyalizminin hiçbir ilke, sınır, ahlak, değer tanımayan ve sadece kendi emperyalist çıkarlarını önceleyen yaklaşımı maalesef tarihte kalmış bir olgu değildir. Ürettiği onca literatürü, ortaya koyduğu ilkeleri, Mekke müşrikleri gibi, acıkınca ya da kendi çıkarları söz konusu olunca rahatlıkla yiyebilmekte, yok sayabilmektedir.

*Osmanlıdan bugüne
Türkiye tarihinin, birey-
devlet-toplum ilişkileri
çerçevesinde
yaptıklarının ve
yapamadıklarının, bu
bağlamda üretilen
entelektüel mirasın Doğu
ve Batı dillerine yeterince
aktarılamaması çok
büyük bir eksiklik.*

*Bugün Müslüman devletler
arasındaki iş birliğini
engelleyen en temel
unsurlar; aralarındaki
sorunlar, tarihin bir
döneminde atılmış fitne
tohumları ve bütün
bunlardan hareketle
birbirlerine karşı
besledikleri negatif hisler ya
da güvensizlik duygularıdır.
Bu konular üzerine
odaklanacak, çatışmaları
azaltıp, taraflar arasında
barış ve güveni inşa edecek
kuruluşlara acilen ihtiyaç
bulunmaktadır.*

Emperyalizmin oyunlarına gelmemek için Müslüman ülkelerin öncelikle kendi toplumları için yönetilebilir bir sisteme sahip olmaları son derece önemli ve stratejiktir. Maalesef çoğu Müslüman ülkenin siyasal sistemleri/rejimleri kendi toplumları için değil, emperyalist ülkeler için daha kolay yönetilebilir durumdadır. Müslüman ülkelerde karşılaştığımız darbeler, karşı darbeler, istikrarsızlıklar, belirsizlikler gibi yönetim sorunlarının çok önemli bir nedeni, sahip olunan rejimin, emperyalist ülkelere bütün bunlar için yeterince fırsat sunuyor oluşudur. Emperyalist dış güçler de istemedikleri siyasal iktidarlar söz konusu olduğunda, bu iktidarları değiştirmek için bu fırsatları tepe tepe kullanmaktadırlar.

Türkiye referandumla kabul ettiği başkanlık sistemiyle, yakın tarihinde olmadığı kadar kendi toplumu için yönetilebilir bir siyasal sisteme kavuşmuştur. Böylelikle Türkiye, dış güçlerin siyasal sisteme müdahale edebilme imkanlarını minimize ettiği gibi gerek uluslararası problemlerin çözümünde ve gerekse dış müdahaleye açık iç meselelerin çözümünde daha etkin pozisyon elde etmiştir⁵.

Müslüman ülkelerdeki devlet-millet ayrışması: Bir zamanlar Türkiye’de de olduğu şekilde İslam ülkelerinin çoğunda sıklıkla görülen devlet millet ayrışmasının birçok sorunun kaynağı olduğu söylenebilir. Devlet-millet ayrışması, bu ülkelerdeki siyasal sistemlerin kendi toplumları tarafından yeterince meşru görülmemelerinin, bu ülkelerin açık, şeffaf, öngörülebilir ve güven veren bir siyasal ortama sahip olamamalarının en temel nedenidir.

Diğer taraftan toplumları ile barışık olmayan siyasal sistemler, kendi toplumlarından alamadıkları meşruiyeti/desteği küresel aktörlerden bulma durumunda kalmaktadırlar. ABD Başkanı Trump’ın bir Müslüman ülke yönetimi için söylediği “ben olmasam 15 gün iktidarda kalmazsın” sözü çok acı, aşağılayıcı ve utanç verici bir itiraftır.

Müslüman devletler arasındaki sorunlara rağmen, yönettikleri Müslüman toplumların birbirlerine çok daha fazla sempati ile bakmalarının önemli nedenlerinden biri de yine bu ülkelerdeki devlet-millet ayrışmasıdır.

En sona ya da zamana bırakılması gerekenin ilk adım olarak önerilmesi: Tarihsel açıdan bakıldığında İslam birliği düşüncesinin dini açıdan bir zorunluluk olduğuna, bu düşüncenin çok fazla gerilere götürülebildiğine yukarıda işaret edilmişti. Bununla birlikte bu tartışmalarda fazla bir mesafe alınabildiği, İslam birliği düşüncesinin çok fazla derinleştirilebildiği, somut öneri ve uygulamalara dönüştürülebildiği pek söylenemez. Bu durumun önemli nedenlerinden biri pratik, uygu-

lanabilir adımları öncelemek yerine en sona ya da zamana bırakılması gereken bir söylemin, iddianın en öne alınmasıdır. Bir binanın alt yapısını, zeminini, katlarını kurmadan adeta çatısını kurma çabasıdır.

Sürekli en son ve en zor olana odaklanmak, atılabilecek daha pratik adımların görülmesini engellemektedir. En son ve en zor olana odaklanmak, mesafe alınamadığında, doğal olarak bir süre sonra insanları umutsuzluğa da sevk etmektedir.

Diğer taraftan gerekli iş birliği imkanları, atılabilecek pratik adımlar atılmadan, yürünmesi/alınması gereken mesafeler yürünmeden/alınmadan en son ve en zor olanı dillendirmek Müslüman toplumlar için birleştirici değil, parçalayıcı olmaktadır. Zaman zaman dillendirilen hilafet tartışmaları bu bağlamda değerlendirilebilir. Daha hiçbir altyapısı yok iken hilafet tartışması yapmak Müslüman toplumları birbirinden uzaklaştırırken fincancı katırlarını da gereksiz yere ürkütmektedir. Tartışmayı hilafet düzeyinden başlatmak, çok daha basit düzeyde Müslüman toplumlar arasındaki iş birliğini geliştirmeye yönelik atılabilecek adımları gölgelemekte, önemsizleştirmektedir. Müslüman toplumların zihinlerini olabilecek adımlardan, bugünkü haliyle olamayacak hayallerle kaydırarak zaman, enerji, fırsat kaybına yol açmaktadır. Bu bakış, aynı zamanda, Müslüman toplumların hilafet varken dağıldığı, hatta hilafet merkezinin, İstanbul'un bile, 13 Kasım 1918'de fiilen, 16 Mart 1920'de ise resmen işgal edildiği eleştirilerini göz ardı etmektedir. Kaldı ki halifelik, tarihin bir döneminde Müslüman toplumların sahip olduğu siyasal birlikteliğin ya da düşüncenin adıdır. İslam'ın bütün çağları aşan bir siyasal sistem önerisi olmadığına göre (sistem değil adalet, şura, emanet, itaat, ehliyet, liyakat gibi siyasal ilkeler/değerler söz konusudur)⁶ Müslüman toplumlar arasındaki iş birliği bir gün o noktaya varırsa çok büyük ihtimalle bu birlikteliğin adı, şekli, yapısı o çağın ruhuna, gereklerine ve ihtiyaçlarına uygun bir ad, şekil ve yapıda olacaktır. Bugün için Avrupa Birliği, bazılarınca İngiliz Milletler Topluluğu⁷ bir model olarak önerilmektedir. En son ve en zor adıma gelindiğinde, kuşkusuz o çağın gereklerine göre benzer ya da çok farklı modeller söz konusu olabilir. Ya da gittikçe cazibe merkezi olması, ekonomik, siyasi, stratejik, askeri, kültürel, sosyal gücünün artması nedeniyle Müslüman devletlerden birinin veya birkaçının etrafında halkalanmak şeklinde de söz konusu olabilir.

Bütün bu değerlendirmeler ışığında, Müslüman toplumların birlikteliği düşüncesine en zordan, en sondan değil en kolaydan başlamak, son aşamayı zamana bırakmak gerekir.

Bugünün dünyasında da bu kadar geniş bir islam coğrafyasını kapsayacak bir iş birliği pratikte mümkün ve işlevsel görünmemektedir. Bunun yerine, Afrika, Batı Asya (Osmanlı Milletler Topluluğu?), Uzak Asya gibi coğrafyalarda bölgesel işbirlikleri daha nitelikli sonuçlar üretebilir. Bu çerçevede, Rahmetli Başbakan Erbakan'ın 10 aylık Başbakanlığı döneminde gerçekleştirebildiği D-8 Ülkeleri İş Birliği Teşkilatı önemli bir başarıdır.

Müslüman toplumlar ve ülkeler arasında esasen aşılamayacak çok büyük engeller de söz konusu değildir. Bazılarının aralarında gerginlikler, yakın dönemde bazı çatışmalar söz konusu olmakla birlikte, hiçbirisinin arasındaki mesele Avrupa'nın geçen yüzyılda yol açtığı iki dünya savaşı kadar büyük değildir.

Neler Yapılabilir?

Müslümanların birlikteliği düşüncesinde, doğru yöntemin yapılabilirlecekleri en kolaydan en zora, en pratik ve sonuç üretici olandan en zor ve soyut olana doğru sıralamak, İslam birliği idealini zamana bırakmak, İttihad-ı İslam düşüncesini de geçmişteki modellerde değil, o zamanın ruhuna uygun, yeni ve farklı modellerle aramak olduğu kabul edilirse; aşağıdaki somut bazı önerilerin değeri daha iyi anlaşılabilir.

İslami Şuur: Kuşkusuz her türlü iş birliğinin, inancın başı ona dair taşınan bilinç/şuurdur. Büyük idealler, aşılamaz engeller küçük küçük şuurlarla aşılabılır hale gelir. Müslüman toplumlara daha fazla İslami şuur kazandırmak çok büyük organizasyonlar ya da maliyetler gerektiren bir durum değildir. İslam dininin, başka hiçbir din ve ideolojinin gerçekleştiremediği çok farklı toplumları bir arada yaşatabilme pratiği ve onca görkemli tarihi fazlasıyla yeterlidir.

Diğer taraftan, Müslüman toplumlar ve ülkeler arasında esasen aşılamayacak çok büyük engeller de söz konusu değildir. Bazılarının aralarında gerginlikler, yakın dönemde bazı çatışmalar söz konusu olmakla birlikte, hiçbirisinin arasındaki mesele Avrupa'nın geçen yüzyılda yol açtığı iki dünya savaşı kadar büyük değildir. Avrupa, kendi içindeki emperyalist paylaşım kavgasını, iki Avrupa savaşını, tüm dünyayı da alet ederek iki dünya savaşı haline getirmesine rağmen daha sonra Avrupa Birliği çatısı altında bu savaşları geride bırakabilmişse, Müslüman toplumlar arasındaki hangi gerginlik aşılamaz nitelikte olabilir?

Eğitim: Geçmiş İslam uygarlıklarına bakıldığında eğitimin çok önemli bir fonksiyon ve birleştirici bir işlev gördüğü söylenebilir. Buhara, Bağdat, Şam, Kahire, Konya ve İstanbul gibi merkezler ortak bir dini yorum, ilmi gelişme, kültür, teknik, kimlik ve aidiyet konusunda çok önemli işlevler görmüşlerdir.

Benzer bir duruma Batı medeniyetinde geçmişte Avrupa'da, daha yakın dönemlerde ise ABD'de şahit olmaktadır. Günümüze bu ülkelere Çin, Kore, Japonya, Hindistan gibi ülkeler de eklenebilir.

Bugün Batıda eğitim almış insanların küresel düzeyde nasıl ortak bir kültür, bilgi birikimi, bilimsel yorum ve bütün bunların bir sonucu olarak iş birliği imkânı ürettiği ortadadır. Bu nedenle gelişmiş bütün ülkeler dünyadaki en zeki, en nitelikli, en gelecek vadeden çocukların ülkelelerinde eğitim almaları için birbirleri ile yarışmaktadırlar. (Bu bağlamda önceki başkanlarımızdan Süleyman Demirel ve Bülent Ecevit'in, Tansu Çiller'in ABD'de eğitim aldığı ya da staj yaptığı bilinmektedir).

Uzun yıllar bu konuyu ihmal eden Türkiye Rahmetli Özal'ın Türk Dünyası özelinde başlattığı “Büyük Öğrenci Projesi” ile bu yarışa girmiş durumdadır. 2010'da kurulan YTB (Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı)'nin de oynadığı önemli rol ile, bugün Türkiye, ülkesinde barındırdığı 300 bini aşan uluslararası öğrenci ile bu yarışın önemli bir unsurudur. Henüz en iyi öğrencileri çekememektedir. Ancak 2000'li yıllar sonrasında kısa dönemde elde ettiği başarı, yarıştaki diğer ülkeleri kısıktırarak boyuttur.

Son zamanlarda Türkiye'de artan yabancı düşmanlığıyla beraber uluslararası öğrenci düşmanlığının da artmasını, bu öğrencilerin Türkiye tercihlerinin azalmasını, sadece içerdeki yükselen tepkilerle değil, Türkiye'nin bu yarışa girmesinden, pastadaki payının artmasından ve katettiği mesafenin ürettiği sonuçların görülmesinden hareketle rekabet halindeki ülkelerin entrikaları bağlamında da okumak gerekir. Türkiye'nin tüm dünyada etkisinin artmasında, Afrika, Latin Amerika, Ortadoğu, Uzakdoğu açılımlarında Türkiye mezunu öğrencilerin önemi büyüktür.

Meseleye Müslüman toplumların birlikteliği ideali açısından baktığımızda, geçmişte Mısır, Pakistan, Suriye, Suudi Arabistan gibi ülkelerin icra ettiği bu fonksiyon, bugün Katar ve Türkiye gibi Müslüman ülkeler tarafından yerine getirilmektedir. Türkiye mezunu öğrenciler vasıtasıyla Türk ve İslam dünyasında daha fazla iş birliği açısından kat edilebilecek mesafe gerçekten çok değerlidir.

Hareketlilik projeleri/programları: Yine geçmişte Endülüs, Osmanlı, Selçuklu coğrafyalarında yapılan öğrenci, araştırmacı, akademisyen değişimi/hareketliliği bugün çok daha ileri boyutta Avrupa Birliği tarafından yapılmaktadır. AB, üye ve aday tüm ülkelerde kurdurduğu “ulusal ajans”lar vasıtası ile ortak bir Avrupa aidiyeti, kimliği ve duygusu oluşturmak için yoğun hareketlilik projeleri uygulamaktadır. Öğrenci ve akademisyenlerin hazırladıkları çok basit projelerle Avrupa yüzeyinde hareketliliği teşvik edilmektedir. Ortak AB vizyonu, aidiyeti ve kimliği oluşturulmasında bu hareketlilik programları çok önemli bir işlev görmektedir.

YTB, Yunus Emre, Maarif Vakfı, TİKA, Diyanet Vakfı, Kızılay gibi kuruluşlar aracılığı ile Türkiye'nin de belirli oranda benzer bir hareketlilik sağladığı söylenebilir. Bu kuruluşların ve sivil toplum örgütlerinin çabaları değerli olmakla birlikte Türkiye'nin ya da bir ülkenin diğer ülkelerde tek yönlü uyguladığı hareketlilik projeleri tepki çekebilmektedir.

*Son zamanlarda
Türkiye'de artan yabancı
düşmanlığıyla beraber
uluslararası öğrenci
düşmanlığının da
artmasını, bu öğrencilerin
Türkiye tercihlerinin
azalmasını, sadece
içerdeki yükselen
tepkilerle değil,
Türkiye'nin bu yarışa
girmesinden, pastadaki
payının artmasından ve
katettiği mesafenin
ürettiği sonuçların
görülmesinden hareketle
rekabet halindeki ülkelerin
entrikaları bağlamında da
okumak gerekir.*

*Müslüman ülkeler
arasında maalesef Batılı
ülkelerde olduğu kadar
yaygın, etkin ve sonuç
üretici akademik iş
birlikleri
bulunmamaktadır.
Erasmus programlarına
alternatif gibi görünen
Mevlâna, Farabi gibi
programlar bulunmakla
birlikte bunlar uygulamada
çok fazla karşılığı olan
programlar değildir.*

Müslüman toplumların ortak bir gelecek vizyonu geliştirmeleri açısından meseleye baktığımızda Müslüman ülkelerde de “ulusal ajans”lar benzeri bir kuruluşun kurulması son derece yerinde olacaktır. Bu bağlamda YTB Başkanlığım sırasında başlattığımız UMMA (Universal Muslim Mobility Agency) projesinin değerli olduğunu düşünüyorum. Sekreteryaasının Türkiye tarafından yürütüldüğü, her ülkenin üyesi olduğu, üye ülkelerin dönem dönem başkanlığını yürüttüğü böyle bir kuruluş üzerinden öğrenci, araştırmacı, akademisyen hareketliliği çok daha fazla ve sistematik bir biçimde yapılabilecektir. Müslüman ülkelerin ve toplulukların tamamının içinde olduğu ve üyesi bulunduğu böyle bir kuruluş üzerinden sağlanacak hareketlilik programları, bir ya da birkaç ülkenin tek merkezli hareketliliğinden duyulacak endişeleri de ortadan kaldıracaktır.

Akademik İş birlikleri: Müslüman ülkeler arasında maalesef Batılı ülkelerde olduğu kadar yaygın, etkin ve sonuç üretici akademik iş birlikleri bulunmamaktadır. Erasmus programlarına alternatif gibi görünen Mevlâna, Farabi gibi programlar bulunmakla birlikte bunlar uygulamada çok fazla karşılığı olan programlar değildirler. Akademik iş birliklerini geliştirmeye yönelik daha yürünecek/alınacak çok büyük bir mesafe bulunmaktadır. Kurulacak UMMA Ajansı içerisinde bu konu da düzenlenebilir.

Tercüme Faaliyetleri: Türkiye’den bakıldığında, Batıdan da Doğudan da birçok eser Türkçeye çevrilmektedir. Bu çeviriler Türkçe için çok önemli bir kazanımdır. Bu bağlamda Mısır, Pakistan, Hindistan gibi ülkelere yakın dönemde yapılan çeviriler, birçok sorunu da beraberinde getirmekle birlikte, bu coğrafyalardaki düşünce iklimlerinin görülebilmesi açısından değerlidir. Geçmişte bu ülkelere yapılan çeviriler son zamanlarda, Wael Hallaq, Ziyaüddin Serdar gibi Batılı ülkelere yaşayan entelektüellerin eserlerinin Türkçeye kazandırılmasıyla devam etmektedir.

Bununla birlikte Türkiye’den Doğu ve Batı dillerine yapılan çeviriler son derece sınırlı, yok denecek kadar azdır. Oysa Osmanlıdan bugüne Türkiye siyaset, bürokrasi, demokrasi, seçimler, meclis, anayasa çalışmaları, sivil toplum, iş dünyası, insani yardım gibi alanlarda olumlu ve olumsuz çok önemli bir tecrübeye sahiptir. Türkiye’de ve başka ülkelerdeki entelektüel çalışmalarda, çoğu kez Türkiye tecrübesi görmezden gelinerek yol alınmaya çalışılmaktadır. Evet Türkiye’nin belki yetiştirdiği çok fazla entelektüel bulunmamaktadır. Ama Osmanlıdan bugüne başardıkları ve başaramadıkları ile Türkiye’nin bizatihi kendisi entelektüel bir yürüyüştür. Türkiye tecrübesi ihmal edilerek yukarıda bahsedilen konuların anlaşılması ve mesafe kat edilebilmesi neredeyse imkansızdır.

Bu nedenle Osmanlıdan bugüne Türkiye tarihinin, birey-devlet-toplum ilişkileri çerçevesinde yaptıklarının ve yapamadıklarının, bu bağlamda üretilen entelektüel mirasın Doğu ve Batı dillerine yeterince aktarılması çok büyük bir eksiklik.

Devletleriyle sorun yaşayan Müslüman elitlerin, emperyalist ülkelere değil, Müslüman ülkelere sığınabilmesi: İngiltere’de iken beni en fazla üzen gözlemlerimden biri ülkeleriyle sorun yaşayan Müslüman elitlerin (siyasi, yönetici, alim, aktivist..) en fazla bu ülkeye sığınmış olmasıydı. İngiltere bir taraftan ilgili Müslüman ülke ile yakın ilişkilerini sürdürürken aynı zamanda bu ülke kaçkınlarına ev sahipliği yapabilmekteydi. Böylelikle hem halihazırdaki iktidar hem de gelecekte iktidar olabileceklerle iyi ilişkilerini sürdürdüğünden her durumda kazançlı çıkıyordu.

Müslüman bir ülkede sorun varsa bu sorunu çözmek herhalde öncelikle Müslümanlara düşer. Sorun çözilemiyor ve bazılarının ülkesini terk etmesi gerekiyorsa herhalde sığınılacak ülke gayri müslim bir ülke değil, Müslüman bir ülke olmalıdır. Aksi takdirde Müslüman ülkelerdeki meselelerin emperyalist arayışların bir parçası olması kaçınılmazdır.

Türkiye ve Katar yakın zamanlarda ülkeleri ile sorun yaşayan Müslüman elitlerin sığınağı olma konusunda oldukça önemli bir mesafe kat etti. Bununla birlikte Türkiye, aynı zamanda bu elitlerin geldiği ülkelerle iyi ilişkiler kurabilme konusunda henüz yolun başındadır. Türkiye ya da diğer Müslüman ülkeler bu iki durumu birlikte başarabilmeli ki, Müslümanların kendi aralarındaki meselelerde emperyalist fırsatçılara daha az iş düşsün.

Siyasal sorunların çözümü için arabulucu kurumların gerekliliği: Bugün tüm dünyada çatışma çözümleri ve barış çalışmaları (*Conflict Resolution and Peace Studies*) çok önemli bir çalışma alanıdır. Gelişmiş ülkelerde bu konuya odaklanmış çok sayıda kuruluş bulunmaktadır. Bu kuruluşlar aracılığıyla gelişmiş ülkeler çatışma bölgelerini yakından izleyebilmekte, kendi çıkarları doğrultusunda çatışmalara müdahil olabilmekte, yön verebilmekte, çıkarları doğrultusunda çatışmaların devamı ya da çözümü için çaba sarf edebilmektedirler.

Bugün yeryüzüne bakıldığında en fazla sorunlu ve çatışmalı coğrafya maalesef Müslüman ülkelerin bulunduğu coğrafyadır. Bu sonuçta kuşkusuz emperyalist ülkelerin çabaları yadsınamaz. Bununla birlikte, Müslüman ülkelerin kendi aralarındaki sorunların, çatışmaların çözümüne odaklanan bir tane bile çatışma çözümü kuruluşunun olmamasının sorumlusu herhalde emperyalist ülkeler olamaz. Kaldı ki bu konuyla ilgilenecek kimselerin, kuruluşların olması Müslümanlara ilahi bir yükümlülüktür. Hucurat süresi 9. ve 10. Ayetlerde bu yükümlülük

Türkiye ve Katar yakın zamanlarda ülkeleri ile sorun yaşayan Müslüman elitlerin sığınağı olma konusunda oldukça önemli bir mesafe kat etti. Bununla birlikte Türkiye, aynı zamanda bu elitlerin geldiği ülkelerle iyi ilişkiler kurabilme konusunda henüz yolun başındadır.

Müslüman ülkeler daha özerk, daha yerli ve milli politikalar geliştirebildiklerinde kuşkusuz aralarındaki ilişkiler de daha doğrudan gelişebilecek ve daha güçlü ilişkiler kurulabilecektir. Böyle bir durumda Müslüman bölge ülkelerinin total bölgesel iş birliği ve kalkınması daha güçlü olacaktır.

ifade edilmektedir: “Müminlerden iki grup birbiriyle çarpışacak olursa, derhal müdahale ederek aralarını düzeltin.” “Bütün müminler kardeştir; öyleyse kardeşlerinizin arasını düzeltin.”

Bugün Müslüman devletler arasındaki iş birliğini engelleyen en temel unsurlardan bir diğeri de aralarındaki sorunlar, tarihin bir döneminde atılmış fitne tohumları ve bütün bunlardan hareketle birbirlerine karşı besledikleri negatif hisler ya da güvensizlik duygusudur. Bu konular üzerine odaklanacak, çatışmaları azaltıp aralarında barış ve güven inşa edecek kuruluşlara acilen ihtiyaç bulunmaktadır.

Müslüman devletleri, daha özerk politikalar izleyebilmeleri için teşvik etmek: Tarihin bir döneminde, bağımsızlık süreçlerinde Müslüman devletlerin emperyalist ülkelerle kurdukları ilişkileri sürekli gündemde tutmak ya da eleştirmek Müslüman toplumlar arasında daha fazla iş birliğine hizmet etmeyecektir. Tersine sürekli üretilen gerginlik, suçlama, düşmanlık emperyalist ülkelerin işini bugün de kolaylaştıracaktır.

Gelinen noktada artık tarihi tartışmaları bir tarafa bırakarak Müslüman ülkeleri, kuruluşlarında kendilerine destek veren ülkelerin güdümünden kurtarıcı, onları daha fazla özerkleştirici politikalar geliştirmek gerekir. Müslüman ülkelerin daha fazla Batılı ülkelere, Rusya’ya, Çin’e dayanmak zorunda kalmaları gerek bu ülkeler ve gerekse bu ülkelere komşu ülkeler için tercih edilebilecek bir durum değildir (*Bu çerçevede Suriye üzerinde Rusya’nın kurduğu hegemonya nedeniyle, bazı düşünce kuruluşu çalışanlarının Suriye ile doğrudan diyalog yerine, onun üzerinde etkin olduğunu düşündükleri Rusya üzerinden diyalog kurulması gerektiği görüşü son derece yanlış bir düşüncedir. Bu durum gerçek bile olsa, yapılması gereken Suriye’yi Rusya ya da başka ülkelere mahkûm kılacak politikalara teslim olmak değil, Suriye’yi daha özerkleştirecek politikalar geliştirmektir.*)

Müslüman ülkeler daha özerk, daha yerli ve milli politikalar geliştirebildiklerinde kuşkusuz aralarındaki ilişkiler de daha doğrudan gelişebilecek ve daha güçlü ilişkiler kurulabilecektir. Böyle bir durumda Müslüman bölge ülkelerinin total bölgesel iş birliği ve kalkınması daha güçlü olacaktır.

Daha parçalı olmaktansa daha bütünle/ş/tir/meye yönelik her türlü adımı teşvik etmek: Müslüman ülkeler arasında halihazırda, İslam İş birliği Teşkilatı (İİT), Türk Devletleri Teşkilatı (TDT), Arap Ligi, Körfez Arap Ülkeleri İş birliği Konseyi (KİK), Ekonomik İş birliği Teşkilatı (EİT), D-8 gibi örgütlenmeler söz konusudur. Bu teşkilatların yeterince etkin ve aktif olmadığı, beklenenden çok daha az pozitif sonuçlar ürettiklerine dair eleştiriler dile getirilmektedir. Kısmen haklı olmakla birlikte,

bu eleştirileri bu iş birliğinin gereksizliği ve yersizliği şeklinde değil, bu teşkilatlara duyulan beklentinin bir yansıması olarak görmek gerekir. Birbirleri ile daha az iş birliği yapmaları, mümkünse yapmamaları için her türlü küresel oyun ve bagajın söz konusu olduğu bir ortamda, uzun on yıllar birbirinden kopuk yaşamış ülkelerin oluşturduğu bu teşkilatların az, ağır, aksak da olsa iş birlikleri, daha ileri adımlar atılabilmesi için değerlidir.

Diğer taraftan bu ve kurulacak benzeri teşkilatları Müslüman toplumların birlikteliği açısından tehdit değil, fırsat olarak değerlendirmek gerekir. Müslüman toplumlar, ülkeler arasında daha fazla bütünle/ş/tir/meye yönelik her türlü çaba, iş birliği, atılan her türlü adım daha parçalı olmaktan her durumda daha iyidir.

Ekonomik iş birlikleri: Birbirlerine duydukları sevgi ve güven, ortak idealler çoğu kez çok yüksek iken Müslüman toplumlar arasındaki ekonomik iş birlikleri bu ideallerin çok gerisindedir. Bu duruma Türkiye-Pakistan, Türk devletleri arasındaki ilişkiler örnek verilebilir. Oysa somut bir çıktı üretmeyen her türlü idealist iş birliklerinin uzun dönemde kalıcı olabilmeleri pek mümkün değildir. Diğer taraftan ekonomik iş birlikleri, gerçek iş birliği potansiyelini ortaya çıkaran, iş birliklerini kalıcı ve sürdürülebilir hale getiren belki de en önemli unsurdur. Bu çerçevede Müslüman ülkelerin öncelikle iş birliklerinin önündeki engelleri hızla kaldırarak kendi aralarında çok daha fazla ekonomik faaliyetler yürütmeleri beklenir.

Farklılıkları, çatışmaları ticari iş birlikleri ile aşmak: Müslüman toplumların daha fazla iş birliği içinde olmalarının önündeki çok önemli bir engelin aralarındaki yer yer çatışmalara kadar varan farklılıklar olduğuna daha önce değinilmişti. Bu çerçevede mezhepsel, etnik, bölgesel sorunlar akla gelebilir. Bununla birlikte bu farklılaşmaların/çatışmaların hiçbirinin kendi çıkarları için, kendi aralarındaki iki büyük savaşı, iki dünya savaşına çeviren Avrupa'nın içindeki farklılaşma/çatışma kadar olmadığı da ifade edilmişti. Avrupa, kendi içerisindeki özellikle Almanya-Fransa rekabetini/savaşını bugün AB çatısı altında geliştirdikleri ticari, ekonomik iş birlikleri sayesinde büyük oranda geride bırakmayı başardı. Benzer şekilde Müslüman ülkeler de kendi aralarındaki farklılıkları/çatışmaları daha çok ticari ve ekonomik iş birlikleri ile aşmanın yollarını aramalıdır. Bu yapılırken günümüzde en fazla farklılaşma/çatışma yaşanan İran bu iş birliklerinin asla dışında bırakılmamalıdır.

*Ekonomik iş birlikleri,
gerçek iş birliği
potansiyelini ortaya
çıkaran, iş birliklerini
kalıcı ve sürdürülebilir
hale getiren belki de en
önemli unsurdur.*

Her birliğin mutlaka ekonomik bir birlik olması gerekmez. NATO da ekonomik bir birlik değildir. Ama askeri bir birlik olarak çok etkilidir. D-8 de siyasal bir birlik olarak, gerek kendi içlerindeki sorunların aşılmasında ve gerekse küresel meselelerde ortak bir tutum geliştirmede etkin bir siyasal birlik olabilir.

Tek Birlik Mümkün mü ya da Bölgesel İş Birliklerinin Gerekliliği

Haritaya bakıldığında bir ucu Asya Pasifikteki Endonezya Cumhuriyeti'nden, diğer ucu Afrika kıtasındaki Moritanya İslam Cumhuriyeti'ne kadar, Müslüman ülkelerin dünyanın yarısından fazla olan bir coğrafyaya yayıldığı görülebilir. Bu kadar geniş bir coğrafyada, Atilla, Cengiz Han ve İskender gibi dünyanın en geniş imparatorluklarının kurulduğu dönemlerde bile herhalde tek bir birlik kurulmamıştır. Bugünün dünyasında da bu kadar geniş bir coğrafyayı kapsayacak bir iş birliği mümkün, pratik ve işlevsel görünmemektedir. Bunun yerine, Afrika, Batı Asya (Osmanlı Milletler Topluluğu?), Uzak Asya gibi coğrafyalarda bölgesel iş birlikleri daha nitelikli sonuçlar üretebilir.

Keza Suriye'deki iç savaş öncesi Türkiye ile Suriye arasında geliştirilen çok yönlü iş birliği, benim daha önceki yazılarımda “coğrafyayı ortaklaştırmak”⁸ dediğim, “farklı devletler, ortak coğrafyalar siyaseti” olarak adlandırılabilir. Yakın bölge iş birliklerinin, geçmişte yaşanmış, hatta savaşın eşiğine gelmiş ülkeler arasında bile pekala mümkün olabildiğinin güzel örneklerindendir. Bugün de Türkiye-Suriye-Ürdün arasında böylesi çok yönlü iş birlikleri geliştirilebilir. Coğrafi olarak yakın, ortak bir tarihi geçmişi bulunan, benzer sosyal, kültürel niteliklere sahip ülkeler arasında çok yönlü iş birlikleri geliştirerek “coğrafyayı ortaklaştırmak” daha fazla mümkün olabilir. Bu tür ülkeler arasında daha hızlı sonuçlar alınabileceğinden bu iş birliği imkanları mutlaka zorlanmalıdır.

Bu çerçevede değinmek gerekirse, Rahmetli Başbakan Erbakan'ın 10 aylık Başbakanlığı döneminde gerçekleştirebildiği D-8 Ülkeleri İş Birliği Teşkilatı önemli bir başarıdır. Bununla birlikte D-8 ülkeleri arasındaki iş birliği, coğrafi uzaklıkları nedeniyle, çok fazla ekonomik bir sonuç üretmeyebilir. Yine de Türkiye, Endonezya, İran, Mısır, Pakistan, Malezya, Nijerya ve Bangladeş gibi önde gelen, bazılarının birbirleri ile tarihi sorunlar yaşadığı Müslüman ülkelerin ortak bir çatı altında buluşmuş olması değerlidir. Bu bağlamda D-8 ekonomik değil, daha çok siyasi bir birlik olarak görülebilir. Her birliğin mutlaka ekonomik bir birlik olması gerekmez. NATO da ekonomik bir birlik değildir. Ama askeri bir birlik olarak çok etkilidir. D-8 de siyasal bir birlik olarak, gerek kendi içlerindeki sorunların aşılmasında ve gerekse küresel meselelerde ortak bir tutum geliştirmede etkin bir siyasal birlik olabilir.

Sonuç Yerine

Müslüman toplumlar arasındaki pratik iş birliği imkanları kuşkusuz sadece yukarıda yazılanlardan ibaret değildir. Farklı ya da çok daha iyi/ileri pratik fikirler geliştirilebilir.

Al-i İmran suresinde tüm Müslümanlara “Al-lah’ın ipine sımsıkı sarılın, bölünüp parçalanmayın” buyrulduğuna göre kuşkusuz Müslüman toplumların birlikteliği mümkün ve gereklidir. Ama makalenin başında sorduğumuz soruya, günümüz dünyasındaki Müslüman bireylerin, toplumların ve devletlerin davranışlarına göre cevap verirken, Müslüman toplumların birlikteliğinin hem mümkün hem meçhul hem de muhal olduğunu, onların yaptıkları, yapmadıkları ve yapacakları eyleme göre her üçünün de ihtimal dahilinde olduğunu söyleyebiliriz.

Tarihte Müslüman toplumların daha fazla birlikteliğe sahip olduğu dönemler olduğuna göre bugün de bize düşen bunun yollarını aramaktır. Bu yapılırken en zor olanı ve en sonda olabilecek ya da zamana bırakılacak olanı en başa alıp süreci baltalamamak gerekir. Alman devlet adamı Bismarck siyaseti “mümkün olanın sanatıdır” diye tanımlar. Bu çerçevede mümkün olandan, en kolay ve en pratik olandan başlamak gerekir. Aşılabilecek/atılabilecek küçük adımlar aşıldıkça/atıldıkça daha büyük engelleri aşabilmek de mümkün hale gelebilecektir.

Müslüman toplumların birlikteliği ya da İslam birliği düşüncesini de sadece tarihin bir döneminde uygulanmış bir model üzerinden düşünmemek, zamanın ruhunun getirdiği yeni yol ve yöntemlere ket vurmamak gerekir.

Son olarak bugünün dünyasında Müslüman toplumların birlikteliğini tek merkezli, tek boyutlu, tek katmanlı değil; çok boyutlu (ekonomik, stratejik, ilmi, akademik, siyasal, hukuki, kültürel, sosyal, sportif...) çok merkezli (belirli bir coğrafya ya da ülke merkezli olmayıp Afrika’dan uzak Asya’ya çok merkezli) ve çok katmanlı (sadece devletler değil, kurumlar, üniversiteler, vakıflar, topluluklar, kişiler vb. arasında) görmek gerekir.

Gayret bizden tevfik Allan’dandır.

KAYNAKÇA

- 1 Kudret Bülbül, Said Halim Paşa, Kadım Yay, Ankara, 2006. Ss 35-37
- 2 Azmi Özcan, “İttihad-ı İslam”, <https://islamansiklopedisi.org.tr/ittihad-i-islam>
- 3 Bu üyeler: Afganistan, Arnavutluk, Azerbaycan, Bahreyn, Bangladeş, Benin, Birleşik Arap Emirlikleri (BAE), Brunei Darüsselam, Burkina Faso, Cezayir, Cibuti, Çad, Endonezya, Fas, Fildişi Sahili, Filistin, Gabon, Gambiya, Gine, Gine Bissau, Guyana, Irak, İran, Kamerun, Katar, Kazakistan, Kırgızistan, Komorlar, Kuveyt, Libya, Lübnan, Maldivler, Malezya, Mali, Mısır, Moritanya, Mozambik, Nijer, Nijerya, Özbekistan, Pakistan, Senegal, Sierra Leone, Somali, Sudan, Surinam, Suriye, Suudi Arabistan, Tacikistan, Togo, Tunus, Türkiye, Türkmenistan, Uganda, Umman, Ürdün, Yemen. <https://www.mfa.gov.tr/islam-isbirligi-teskilati.tr.mfa>
- 4 Müslüman ülkeler ya da devletler ifadesinden kasıt halkı Müslüman ülkeler ya da devletlerdir.
- 5 Detay için bkz. Kudret Bülbül, Cumhurbaşkanlığı Sistemi, Tezkire yay, Ankara, 2017
- 6 Kudret Bülbül, Siyaset Bilimi, Kavramlar, Kurumlar İdeolojiler, Adres Yay, 2019, 315-322
- 7 Muhammed Ebu Zehra, İslam Birliği, Beyan Yay, İst, 2016 s. 91.
- 8 Kudret Bülbül, “Balkanlar ve Türkiye İlişkilerine Medeniyet Perspektifinden Bakmak ya da Coğrafyayı Ortaklaştırmak”, Avrasya Etüdleri Dergisi, C 43, S 1, 2013.

Müslümanların Hali: Bir Duygu Parçalanması

İSMAİL ÖZ

Sosyolog-Tarihçi

TOPLUMLARI bir arada tutan, bir amaç için hareket ettiren en önemli şey ortak duygulardır. Ortak duyguları inşa etme kudretine sahip en temel şeyler ise inançlar, millî duygular, ideolojiler ya da fikrî davalar.

Evrensel olmayan dinî inançlar, milliyet, ideoloji ya da fikrî davalar oldukça sınırlı düzeylerde duygu birliği oluştururken evrensel mesajı olan dinler, şemsiyesi altına aldıklarının gücü nispetinde bütün sınırları ve toplumsal farklılıkları aşarak çok büyük coğrafyaları kendi duygu çemberlerine dâhil ederler.

Kıtaları aşarak birbirinden farklı kültürleri sınırlarına dâhil etmiş bütün büyük imparatorlukların yolu, mutlaka evrensel mesajı olan bir dinle kesişmiştir. Eğer böyle bir ittifak olmasaydı ne Roma ne Selçuklu ne de Osmanlı İmparatorluğu gibi büyük devletlerden söz edilebilirdi. Her ne kadar bugün Aydınlanma Çağının dayattığı seküler bakış açılarının kısır ve iflas etmiş anlayışları, dinî “*gelişmenin önündeki engel*” gibi sunsalar da büyük devletleri zirveye çıkaran tarihteki en temel hakikat dinî inançlar olmuştur. Pagan dönemde bile krallar ana meşruiyet kaynağı “ilahi” olana dayandırdıkları için toplumları kendilerine biat ettirebilmişleridir. Zira en temel hakikatlerden biri kitleleri etkilemenin yolunun duygulardan geçtiğidir. Hz. Mevlâna bu gerçeği; “*Aynı dili konuşanlar değil aynı duyguyu paylaşanlar anlaşır*” sözüyle anlaşılır kılmıştır. İnsan sadece akıllı bir varlık olsaydı kitleler halinde yönlendirilemezdi. Siyasetçilere, şairlere, yazarlara, din adamlarına, sanatçılara kitlelere erişme gücünü veren en önemli şey duygudur. Duygusuna dokunamadığınız bir insanı kendinize bağlama ihtimaliniz olamaz.

*Her ne kadar bugün
Aydınlanma Çağının dayattığı
seküler bakış açılarının kısır
ve iflas etmiş anlayışları,
dinî “gelişmenin önündeki
engel” gibi sunsalar da büyük
devletleri zirveye çıkaran
tarihteki en temel hakikat
dinî inançlar olmuştur.*

İşte İslâm dini; dili, rengi, ırkı, coğrafyası, kültürü farklı milyonlarca insanı evrensel mesajıyla etkilediği, duyguları coşturduğu için aynı amaç etrafında yönlendirebildi. Dinleri, ideolojileri, fikrî dava birlikteliklerini ortadan kaldırın bakalım ortada amaçsız kuru kalabalıktan başka ne kalabilir. Tek başına bütün ilmî birikimini yüklenmiş biri sadece kanıtlarla zihinleri ikna ederek arkasından sürükleyebilir mi? Duygusu farklı bir komutanı, ordusu takip edebilir mi? Bir ideolog, taraftar bulabilir mi? Bir din adamı, cemaatine yön verebilir mi? Daha öteye gittiğinizde ve alanı daralttığınızda aşkla gelen bir evlilik ya da uğrunda fedakârlık yapılan evlatlar, arkadaşlıklar olabilir mi?

Savaş hali dâhil, insanın coştururken de sustururken de müziğe başlaması ilk çağlardan itibaren keşfedilen duygularla ilgilidir. Duygu, tarih boyunca ya kötülerin elinde önemli bir yıkım ve istismar aracı olmuş ya da iyilerin elinde yaşatan, inşa eden hayat kaynağı. Adeta bir TV ya da radyo frekansı gibi görünmeden ulaşabildiği her yürekte ve zihinde, dayandığı ahlak ya da vicdan ne ise onun propagandasını yapabilmıştır. Duygular elbette ulaştıklarını ilmi, sosyolojik, psikolojik durumuna göre etkilemiştir. Cahilde oluşturduğu etkiyle, filozoftaki aynı olmamıştır. Duygular zirvede iken akıl ve düşünce en dip noktasına eriştiği için kötü niyetliler bu çelişkiyi hep kendi amaçları için kullanmışlardır. Henüz fikrî olgunluğa erişememiş gençlerin bütün sokak hareketlerinin yakıtı olarak kullanılması da bu gerçeğe dayanıyor.

Duygu Hattımız Parçalanıyor

Duygular aynı frekansta yaşamayı gerektirdiği için kötü niyetliler, sürekli sinyal dağıtıcılar kullanır ve toplumları provoke ederek kaosa sürüklemeye çalışırlar. Birbirleriyle frekansı kesilen bireyler ise artık yabancı ve parazit frekanslara açık hale gelirler. Öyle inanıyorum ki Osmanlının çöküşünü hazırlayan sinyal dağıtıcılar Müslümanların aynı frekansta ya da duygu hattında kalmasını engelleyerek en büyük zaferlerine ulaştılar. Dün misyonerleriyle yaptıkları bu sinyal dağıtma işlemini bugün çok daha sofistike araçlarla yapıyorlar ve daha hiç frekans hattına dahil olamamış yeni nesilleri, neredeyse bebeklik çağında etkiliyorlar. İnternet ve sosyal medyanın parçaladığı ortak duygu frekansı bugün sadece İslâm coğrafyasının bütünlüğünü değil, çok daha mikro alandaki ailemizin bütünlüğünü de derinden tehdit ediyor. Her bir Müslümanın ya da aynı aile bireylerinin yaşam tarzındaki antagonizmalar, dikotomiler bile komut sinyallerinin, İslâm anlayışı çerçevesinde olmadığının net bir göstergesidir.

Duygular aynı frekansta yaşamayı gerektirdiği için kötü niyetliler, sürekli sinyal dağıtıcılar kullanır ve toplumları provoke ederek kaosa sürüklemeye çalışırlar. Birbirleriyle frekansı kesilen bireyler ise artık yabancı ve parazit frekanslara açık hale gelirler.

*İnternet ve sosyal medyanın
parçaladığı ortak duygu
frekansı bugün sadece
İslâm coğrafyasının
bütünlüğünü değil, çok daha
mikro alandaki ailemizin
bütünlüğünü de derinden
tehdit ediyor.*

Bana göre bugün yaşadığımız fizikî parçalanmanın arkasında yatan en önemli şey, işte parçalanmış duygu hattıdır. Kaynağını bilmediğimiz sayısız frekansın oluşturduğu parazitler sebebiyle artık sadece aynı dili konuşmamanın engeliyle değil, aynı duyguyu da paylaşamamanın ürettiği darmadağınlığı yaşıyoruz. Tıpkı meydana toplanmış milyonlarca iletişimsiz ve kontrolsüz kalabalıklar gibi birbirimizi eziyor ve tıpkı bir sel gibi önümüze kattığımız ne varsa sürükleyip yatağından dışarı atıyoruz.

Çatlayan duygu hattı artık kontrolsüz kalabalıklar üretiyor ve Müslümanlar sayılarının gücünü rakibine değil de kendilerine karşı kullanıyorlar. Gazze’de yaşananlar bunun en acı örneği değil mi? İslâm coğrafyasının parçalanmış hali temelde bir duygu ve ruh parçalanmasıdır kuşkusuz. Artık toplu vuramayan yüreklerin sosyolojik anlamda bir kalabalığa dönüştüğü acınası bir görüntü vardır orta yerde. Bütün sinyal dağıtıcıların üzerine çıkacak, çok güçlü bir sinyal ile yeni bir duygu hattı kurabilecek güçlü liderlikler üretene kadar da bu acılara göğüs germek zorunda kalacak olmak, gerçekten üzücüdür. Bu zeminde en önemli beklentinin kaynağı olan Türkiye’ye, çok büyük bir sorumluluk düşüyor. O sebeple sinyal dağıtıcıların en büyük hedefi olmaya da devam ediyor. Arık duygudaşlığı kaybolmuş yığınların ürettiği selin önünden çocuklarımızı ve onların geleceğini kurtarmak için çok daha fazlasına ihtiyaç var.

Fiziki sınırlarını kendi içinde bile koruyamayan Müslüman ülkelerin, sınır tanımayan din kardeşliği duygusuna yeniden erişebilmesi umuyla...

İslâm İşbirliği Teşkilatı'nın “İslâm Dünyası” Üzerindeki Etkisi

DOÇ. DR. METİN ÇELİK

AHBV Üniversitesi, Öğretim Üyesi

İSLÂM İşbirliği Teşkilatı (İİT) İslâm Konferansı Örgütü (İKÖ) olarak kurulduğu yıldan bugüne İslâm dünyasını uluslararası siyasette temsil eden en büyük ve prestijli uluslararası aktördür. Teşkilatın kurucu metni olan Şart'ına, İslâm Zirvesi adını taşıyan en üst karar organında alınan kararlara bakıldığında çok güçlü bir misyona ve söylem gücüne sahip olduğu görülmektedir. 1,8 milyarlık İslâm dünyasının ana gündemlerinin başında gelen Filistin meselesinin en büyük uluslararası hamisi olması, bazı üye devletlerin uluslararası siyasetteki ve ekonomideki güçlü pozisyonları, ayrıca Müslüman coğrafyadaki insani ve ekonomik yardımları ve kültürel faaliyetleriyle Teşkilat, yüksek bir profile sahiptir. Ancak bütün bunlara karşılık İİT İslâm dünyasında yaşanan krizleri çözmekte, Müslüman coğrafyaya yönelik fiziki ve psikolojik saldırıları önlemekte, küresel değişikliklere ayak uydurmakta yetersiz kalmaktadır. Müslüman toplumların yüzleşmek durumunda kaldığı sorunlara yönelik yapısal ve köklü çözümler üretmek yerine geçici çözümlerle yetinmesi, söylemde güçlü ancak pratikte işlevsiz yapısıyla İİT, İslâm dünyasının siyasi bütünlüğü fikrini gerçekleştirmekten oldukça uzaktır. Bununla birlikte İİT, farklı coğrafyalardaki Müslüman azınlıkların takibi ve desteklenmesi, az gelişmiş Müslüman toplumlara yönelik yardım faaliyetleri, sınırlı da olsa üyeleri arasındaki sorunların çözümünde arabuluculuk girişiminde bulunması ve İslâm dünyasında entelektüel faaliyetleri teşvik etmesi bakımından oldukça faydalı bir uluslararası örgüttür.

*İİT İslâm dünyasında
yaşanan krizleri çözmekte,
Müslüman coğrafyaya
yönelik fiziki ve psikolojik
saldırıları önlemekte,
küresel değişikliklere
ayak uydurmakta yetersiz
kalmaktadır.*

İİT İslâm Dünyasının “Siyasi” Temsilcisi Olabilir mi?

“İslâm dünyası”, “İslâm âlemi” ya da “Müslüman dünya” kavramları teritoryal bir tanımla İslâm devletlerinin, nüfusunun çoğu Müslüman olan devletlerin, bir devlete sahip olmayan Müslüman azınlığın yaşadığı coğrafyayı ifade etmektedir. Bugün İslâm dünyası Asya, Afrika, Avrupa ve Güney Amerika’da medeniyet havzalarına, kıymetli madenlere ve yer altı kaynaklarına, ticari geçiş güzergahlarına sahip konumuyla jeostratejik önemde geniş bir coğrafyaya tekabül etmektedir. Bu cazibeli yönüyle küresel siyasette Müslüman olmayan dünyanın sürekli ilgisine, etkisine ve müdahalesine maruz kalmaktadır.

Hız. Peygamber (sav) ve dört Halife dönemi dışında İslâm dünyasında siyasi birlik, tek bir devletin otoritesi altında hiçbir zaman sağlanamamıştır. Emevilerle başlayan dönemde hilafet sancağı altında İslâm dünyasına önderlik etme misyonu Osmanlı Devleti’nin yıkılmasına kadar devam etmiş, ancak bu süre zarfında İslâm dünyasının tek bir bayrak altında birleşmesi söz konusu olmamıştır. Halifelik makamının 1924’te TBMM tarafından kaldırılmasıyla oluşan boşluğu doldurmak amacıyla fikrî zemini 19. yüzyıla uzanan ittihadî İslâmcı, ümmetçi, Panislamist bazı girişimler gerçekleşmiştir. 1926’da Dünya İslâm Kongresi adıyla Mekke’de Pan-islamizm fikrî zemininde bir uluslararası sivil toplum kuruluşu (NGO) kurulmuş, bu yapı 1965’te Müslümanların bir uluslararası örgüt çatısı altında bir araya gelmesi fikrini yeniden güdeme getirmiş, ancak 1967 Arap-İsrail Savaşı’nda (Altı Gün Savaşı) İsrail’in Arap devletlerini mağlup etmesi ve Kudüs’ü de kapsayacak şekilde topraklarını neredeyse dört katına çıkarması bu girişimi sekteye uğratmıştır.

İslâm’ın ilk kıblesi ve üç mukaddes mabedinden birisi olan Mescid-i Aksa’nın 21 Ağustos 1969’da bir Yahudi tarafından kundaklanması İslâm dünyasında büyük infiale neden olmuş, Suudi Arabistan Kralı Faysal ve Fas Kralı Hasan’ın girişimiyle olaydan bir ay sonra Rabat/Fas’ta İslâm Zirvesi toplanmıştır. İslâm Zirvesi’nin ardından 1970’te Dışişleri Bakanları Konferansı Cidde/S.Arabistan’da düzenlenmiş ve 1972’de İslâm Konferans Örgütü (İKÖ) Şart’ı imzalanmıştır. Böylece uluslararası hukuki kişilik kazanan yapı uluslararası bir örgüt olarak faaliyetlerine resmen başlamıştır. İslâm dünyasının menfaatini korumak ve işbirliğini geliştirmek amacıyla faaliyetlerine başlayan İKÖ, 2000’li yıllarla birlikte değişen uluslararası sisteme uyum sağlamak amacıyla 2005 yılında kapsamlı bir reform süreci başlatmış, 2008’de kuruluş metni olan Şart’ı yenilemiş, 2011’de ismini ve logosunu İslâm İşbirliği Teşkilatı (İİT) olarak değiştirmiştir.

İİT, BM’den sonra en çok üyesi olan ikinci uluslararası örgüt olarak BM Genel Kurulunda dahi ortak hareket etme, blok halinde oy kullanma ve böylece söylem üstünlüğünü ele geçirme fırsatlarını değerlendirememekte; üyelerinin toplu olarak hareket etmelerini sağlayamamaktadır.

*Bir uluslararası örgüt
olarak İİT, üye devletlerin
ulusal çıkarları yerine,
Teşkilatın ortak çıkarlarını
gerçekleştirebildiği ölçüde
başarılı ve etkili olabilir.*

İİT üye ülkeler arasında işbirliği ve dayanışmayı geliştirmekte, Müslüman dünyayı ilgilendiren konuları gündemine alarak bu konuların fikir birliğine bağlanması konusunda önemli bir platform hüviyetindedir. İİT İslâm dünyasında ekonomik, kültürel, bilimsel alanlarda birçok konuyu takip etmekte, destek sunmakta ve işbirliğini ilerletmektedir. Ayrıca üyeleri arasındaki sorunlarda arabuluculuk faaliyetiyle ihtilafların çözümüne de katkı sunmaktadır. 1970’te Ürdün ve Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ), 1974’te Pakistan ve Bangladeş arasındaki sorunların çözülmesinde olduğu gibi.

Ancak 7 Ekim 2023’te başlayan olaylar, İsrail’in uluslararası hukuka ve insan haklarına aykırı saldırıları sonrasında Gazze’de yaşananlar İİT’nin İslâm dünyasını uluslararası alanda temsil etme, siyaseten birleştirme söylemini yeniden tartışmalı hale getirmiştir. Çünkü İİT İsrail’in 8 Ekim’de hedef gözetmeden başlattığı hava saldırısından ancak bir ay sonra, 11 Kasım 2023’te 8. Olağanüstü İslâm Zirvesi’ni toplayabilmiştir. Zirvede İsrail açıkça kınanmış ve acil ateşkes çağrısı yapılmış, Gazze’de ateşkesi sağlamak amacıyla Türkiye’nin de yer aldığı bir Temas Grubu oluşturulmuş, ancak İsrail’i caydırıcı herhangi bir somut girişim ya da yaptırım kararı çıkmamıştır. İslâm dünyasını uluslararası alanda temsil eden İİT’nin retorik yoğun sert üsluplu açıklamasına rağmen, herhangi bir somut girişimde bulunmaması Müslüman dünyada ciddi eleştirilere neden olmuştur.

Çünkü Filistin meselesi bizzat İİT’nin kuruluş amacı ve varlık nedenidir. İİT 1969’da düzenlenen ilk İslâm Zirvesi’ne Filistin Kurtuluş Örgütü’nü gözlemci olarak davet etmiş, kuruluş Şartı’nda Teşkilat merkezinin “Kudüs özgürleşinceye kadar” Cidde’de yer alacağını belirtmiş (1969 İKÖ Şartı, md. 4.5), teşkilat yapısında Kudüs Komitesi isimli bir daimi komite oluşturmuş, Ramallah’ta bir temsilcilik ofisi açmıştır. İİT’nin en yüksek karar alma organı olan İslâm Zirvelerinin gündemlerinin başında hep Kudüs, Mescid-i Aksa ve Filistin meselesi olmuştur. Ayrıca İsrail’le Camp David Antlaşması’nı (1978) imzalaması üzerine Mısır, Arap dünyasınca Filistin davasına ihanetle suçlanmış, Mısır’ın İİT üyeliği 1979-1984 tarihleri arasında askıya alınmıştır. İİT’nin Filistin meselesine verdiği bunca ehemmiyete rağmen Gazze’de son yaşananlar karşısındaki pasif tutumu, üye devletler arasındaki tutarsızlık ve İsrail’e karşı yapılacak sert tedbirlerde uzlaşma sağlanamaması İİT’yi eleştirilerin odağına koymuştur.

İİT bu haliyle varlık nedeni olan ve ana misyon olarak yüklendiği Filistin meselesini çözmekte henüz bir ilerleme kat edememiştir. İsrail, hukuksuz işgal ettiği topraklarda varlığını devam ettirmekte, Müslü-

manlar özgürce Mescidi Aksa'da ibadetlerini gerçekleştirememekte, Batı Şeria'daki parçalı teritoryal yapı çözüme kavuşmamış vaziyette beklemekte ve Gazze şeridine yönelik ambargo ve işgal sonlandırılmamış durumdadır.

Dünya genelinde yaşanan çatışmaların çoğu Müslüman coğrafyada cereyan etmekte ve İİT bu konularda etkili olamamaktadır. Özellikle acil sorunların çözümünde yetersiz kalmaktadır. Bu koşullar İİT'nin meşruiyetinin ve varlığının ciddi anlamda sorgulanmasına neden olmaktadır. İİT, BM'den sonra en çok üyesi olan ikinci uluslararası örgüt olarak BM Genel Kurulunda dahi ortak hareket etme, blok halinde oy kullanma ve böylece söylem üstünlüğünü ele geçirme fırsatlarını değerlendirememekte; üyelerinin toplu olarak hareket etmelerini sağlayamamaktadır. İİT küresel sistemde meydana gelen ve çoğu doğrudan Müslüman coğrafyayı etkileyen konular karşısında adeta felç olmuş durumda.

İİT'nin İslâm dünyasının uluslararası siyasetteki gerçek temsilcisi olmasını zorlaştıran teşkilat yapısından kaynaklanan kurumsal, üye devletlerden kaynaklanan siyasi, bir de faaliyetlerinden ve yöntemlerinden kaynaklanan zayıflıkları vardır.

İİT'nin Kurumsal Zayıflıkları

Kurulduğu ilk yıllarda İslâm Zirvesi, Dışişleri Bakanları Komisyonu ve Genel Sekreteryâ'dan müteşekkil yalın bir teşkilat yapısı varken, zamanla oluşturulan yeni birimlerle İİT oldukça geniş, hacimli ve karmaşık bir yapıya dönüşmüştür. 2008'de kabul edilen yeni Şart'ta Teşkilatın organları on bir başlıkta sıralanmıştır: İslâm Zirvesi, Dışişleri Bakanları Konseyi, Daimi komiteler (4 adet), Yürütme Komitesi, Uluslararası İslâm Adalet Divanı, Bağımsız İnsan Hakları Daimi Komisyonu, Daimi Temsilciler Komitesi, Genel Sekreterlik, Yardımcı organlar (7 adet), Uzman kuruluşlar (10 adet), Bağlı kuruluşlar (21 adet). Bunlar dışında başka uzman birimlere de sahip olan İİT'de daimi komiteler, yardımcı, uzman ve bağlı kuruluşların faaliyet alanlarında da çakışmalar yaşanmaktadır.

İslâm dünyasının hemen her gündemiyle ilgilenmek amacıyla bünyesinde onlarca yeni organ ve uluslararası örgüt oluşturan, bu yönüyle de BM'yi andıran İİT'nin karar alma mekanizması ve işlevleri de bir o kadar hantallaşmıştır. Kurumsallaşmayla artan bürokratik işlemlerin üstesinden gelecek profesyonel personel istihdamı da gerçek anlamda 2005'te başlatılan reform ile peyderpey giderilmeye çalışılmaktadır. Diğer taraftan faaliyetlerin icrasını mümkün kılan teşkilat bütçesinin sürdürülebilirliğinin temininde yaşanan aksaklıklar İİT'nin zayıflıklarından bir diğeridir. Ayrıca aidat ödemelerindeki düzensizliklerden dolayı

İslâm dünyasının hemen her gündemiyle ilgilenmek amacıyla bünyesinde onlarca yeni organ ve uluslararası örgüt oluşturan, bu yönüyle de BM'yi andıran İİT'nin karar alma mekanizması ve işlevleri de bir o kadar hantallaşmıştır.

Dünya genelinde yaşanan çatışmaların çoğu Müslüman coğrafyada cereyan etmekte ve İİT bu konularda etkili olamamaktadır. Özellikle acil sorunların çözümünde yetersiz kalmaktadır. Bu koşullar İİT'nin meşruiyetinin ve varlığının ciddi anlamda sorgulanmasına neden olmaktadır.

Teşkilat finansmanının bazı ülkelere daha fazla üstlenilmesine, böylece finansmanı yüklenen üye devletlerin Teşkilat üzerindeki tesirinin de artmasına neden olabilmektedir.

Üye ülkelerin kralları, devlet ve hükümet başkanlarından oluşan, olağan koşullarda üç yılda bir toplanan İslâm Zirvesi, İİT'nin en üst karar organıdır. Bu haliyle İslâm Zirvesi küresel siyasette istikrarsızlıklarla boğuşan ve kronik sorunlar yaşayan Müslüman coğrafyadaki hızlı değişimlere ayak uydurmakta geç kalmaktadır. Acil durumlarda toplanan olağanüstü zirveler dışında İslâm Zirvesi'nin yılda bir toplanması, 11 Eylül olayları ve özellikle de 2008 küresel finansal kriz sonrası küresel yönetim sisteminde yaşanan krizler, değişim, dönüşüm ve düzensizlik döneminde küresel siyasetteki değişime ayak uydurabilmek açısından elzem görünmektedir.

Son olarak İİT'nin Asya, Afrika, Avrupa ve Güney Amerika'ya yayılmış 57 üyesi nedeniyle ilgilenmek durumunda kaldığı coğrafya oldukça geniş bir alanı kapsamakta, bölgesel problemlere odaklanmakta sorun yaşanmaktadır. Teşkilat üyeler dışında üye olmayan devletlerde yaşayan Müslüman azınlıklarla da ilgilenmek durumundadır. Ayrıca üyelerinin 23'ünün BM'nin ülke gelişmişlik sıralamasındaki “En az gelişmiş ülke” (LDC) kategorisinde bulunması da İİT'ye üye ülkelerin desteklerini oldukça sınırlandırmaktadır.

İİT Üyelerinden Kaynaklanan Siyasi Zayıflıklar

Üye devletlerin farklı siyasi kimliklere ve tarihî geçmişe sahip olması İİT'nin işlevselliğini olumsuz etkilemektedir. Üyelerin çoğunluğu kolonyal dönemde Batı tarafından sömürülen ve bağımsızlıklarını 1950'li yıllarla birlikte kazanmaya başlayan devletlerdir. Bazı üyeler ise Osmanlı Devleti'nin dağılmasıyla bağımsızlığını ilan ederken, bunlardan bir kısmı Batı'nın manda rejimleri altında yönetilmeye devam etmiş ülkelerdir. Bir kısmı ise SSCB'nin dağılması ile bağımsızlığını kazanmış devletlerdir. Bu nedenle İKÖ'nün kuruluş sürecinin yaşandığı 1970'lerdeki Soğuk Savaş atmosferinde üye devletler uluslararası siyasetteki Batı (Birinci Dünya), Doğu (İkinci Dünya), Güney ya da Bağlantısızlar Hareketi (Üçüncü Dünya) gibi siyasi, ideolojik, ekonomik ve kültürel farklı bloklar içerisinde bulunmaktaydı. Bugün ise bu üyelerin bir kısmı Batı ile daha yakın ve bağımlılık esaslı ilişkilere devam ederken, diğer kısmı Batı dışı küresel Güney ya da yükselen güçlerin oluşturduğu gruplara dâhil olarak dünya siyasetinde yer almaktadır.

Yukarıda kısaca izah edilen ideolojik ve siyasi farklılıklara ek olarak Arap devletleri (seküler milliyetçi, Sünni ya da Şii vb. alt fraksiyonları da

unutmamak kaydıyla), Afrikalı devletler (Anglofon, Frankofon Afrika vb. alt fraksiyonları da unutmamak kaydıyla), Körfez devletleri, Türk devletleri gibi tarihî, etnik, kültürel alt gruplar da bulunmaktadır. İlâveten, Orta-doğu siyasetindeki teopolitik boyut olarak Sünni-Şii ayrımı, Vahhabilik, Selefilik, Haricilik vb. diğer mezhepsel farklılıklar, üye devletlerin yönetim sistemleri ve rejimlerinden kaynaklanan farklılar da mevcuttur. Bu kadar fazla farklılığa rağmen İİT üye devletleri “Özgür Kudüs” motivasyonu ve İslâm dünyasında işbirliği amacıyla bir araya getirebilmiştir.

Bununla birlikte bu farklılıklardan kaynaklanan kutuplaşmalar, üye devletlerin ulusal çıkarlarını İİT’nin ortak çıkarlarından üstün tutmasıyla sonuçlanabilmektedir. Yani üyeler İİT’nin İslâm dünyasının ortak menfaatine yönelik bir faaliyetini ekonomi politik, reel politik, ideolojik, mezhepsel ya da alt-kimlikleri sebebiyle diğer üyelerle yaşadığı rekabet ve uyuşmazlık nedeniyle desteklemekten imtina edebilmektedir. Bir uluslararası örgüt olarak İİT, üye devletlerin ulusal çıkarları yerine, Teşkilatın ortak çıkarlarını gerçekleştirebildiği ölçüde başarılı ve etkili olabilir.

İİT’nin Geçici Çözümleri Tercih Etmesi ve Faaliyetlerindeki Kimi Tutarsızlıklardan Kaynaklanan Zayıflıkları

İİT Şartı’nda da geçtiği üzere, teşkilat İslâm dünyasında işbirliğini geliştirmeyi, yaşanan sorunları çözmeyi amaçlamaktadır. Söylemde böyle olsa da, İİT İslâm dünyasının kronik sorunlarına yapısal çözümler aramak yerine geçici çözümlerle yetinmektedir. Bu haliyle İİT siyasi sorunları görüşüp karara bağlayan, çözümünde siyasi inisiyatif alan uluslararası bir örgüt olmaktan ziyade; kalkınma yardımları, insani destek programları ve gözlemle yetinen uluslararası bir sivil toplum kuruluşu (NGO) görünümündedir.

11 Eylül olaylarından sonra ABD’nin başlattığı Afganistan ve Irak iş-gallerine karşı bir kınama dışında İİT’nin somut bir cevabı olmadı. Arap halk hareketlerinde ikircikli ve tutarsız bir tutum sergileyen İİT, Tunus ve Mısır’daki isyan hareketlerini reform çağrıları sebebiyle önce makul karşılamış, isyan hareketlerinin Libya ve Suriye’de rejimi değiştirmeye namzet hale gelmesiyle sert bir tutum takınmıştır. Demokratik seçimlerle Mısır’da devlet başkanı olan Muhammed Mursi’ye yönelik askerî darbeyi kınamadığı gibi, adeta darbenin gerekliliğini ve meşruiyetini izah edecek bir tonda diyalog çağrısı yapmıştır. Buna benzer tutarsız tutumlar İİT’ye olan saygıyı zedelemektedir. Uluslararası siyasette yaşanan hızlı değişim ve kaotik ortamda ittifak sistemlerinin sürekli değişkenliği, son olarak Arap halk hareketlerinin Müslüman coğrafyanın önemli bir kısmında yol açtığı güvensizlik, otoritesizlik ve fitne İİT’yi

İİT Şartı’nda da geçtiği üzere, teşkilat İslâm dünyasında işbirliğini geliştirmeyi, yaşanan sorunları çözmeyi amaçlamaktadır. Söylemde böyle olsa da, İİT İslâm dünyasının kronik sorunlarına yapısal çözümler aramak yerine geçici çözümlerle yetinmektedir.

Sadece Filistin meselesinde değil, İslâm dünyasını ilgilendiren konularda İİT'nin daha etkili olması beklenmektedir. Bunun için öncelikle kurumsal karmaşıklığı ve şişkinliği gidermek zorundadır.

işlevsiz kılmaktadır. Yaşanan lokal ve bölgesel çatışmalar, vekil savaşları, güvenlikçi yaklaşımlarla oluşturulan kutuplaşma üye devletler arasında işbirliği ortamını oldukça zorlaştırmaktadır.

Ayrıca 2000'li yıllarda Batı menşeli fikrî ve akademik literatürde İslâm terör, radikalleşme, uyumsuzluk, yabancılaşma, azgelişmişlik, yoksulluk, eğitimsizlik gibi pejoratif kavramlarla birlikte kullanılmaktadır. Buna karşılık İİT güçlü bir akademik ve entelektüel itiraz henüz oluşturamamış, kendi özgün kavramsallaştırmalarını gündeme sokamamıştır. Bununla birlikte İİT'nin 2007'de kendi bünyesinde İslamofobi Gözlemevi kurması ve İslamofobik faaliyetleri raporlaştırması önemli bir girişim olarak not edilmelidir.

Sonuç itibarıyla İİT, Filistin meselesinin küresel ölçekte savunulması ve çözüme kavuşturulması bakımından oldukça önemli bir aktör olma kapasitesine sahiptir. Filistin konusunda almış olduğu kararlar ve sınırlı da olsa girişimler sayesinde geçici çözümler sağlayabilmiştir. Ancak alınan kararların uygulanabilirliği, güçlü retoriğe rağmen eylemlerin zayıflığı ve süreksizliği İİT'nin sembolik ve retorik üstünlüğüyle paralel bir başarıyı beraberinde getirmiyor.

Sadece Filistin meselesinde değil, İslâm dünyasını ilgilendiren konularda İİT'nin daha etkili olması beklenmektedir. Bunun için öncelikle kurumsal karmaşıklığı ve şişkinliği gidermek zorundadır. Üye devletler arasındaki sorunlar ve üyelerin İİT'ye ilişkin ortak bir mefkureye sahip olmasını temin edecek mekanizmalar ihdas etmelidir. Kuruluşunda S.Arabistan'ın tesirine terk edilen İİT'nin, Türkiye'nin ve Güneydoğu Asyalı Müslüman devletlerin (*Endonezya, Pakistan, Malezya*) teşkilattaki varlığını artırmasıyla küresel ölçekte daha etkili olduğu 2005'li yıllarda Teşkilattaki önemli reform sürecinde tecrübe edildi. Ayrıca Güney Afrika Cumhuriyeti'nin "soykırım suçu iddiasıyla" İsrail aleyhine Uluslararası Adalet Divanı'nda açtığı dava (29 Aralık 2023) ve dava neticesinde varılan 26 Ocak 2024 ve 16 Şubat 2024 tarihli ihtiyari tedbir kararları; Türkiye'nin Güney Afrika'nın İsrail'e açtığı soykırım davasına müdahil olması İİT'yi Filistin meselesinde yapıcı çözümler aldıracak politikalar için cesaretlendirebilir. Bu bakımdan 4-5 Mayıs 2024'te Banjul/Gambiya'da düzenlenmiş olan 15. İslâm Zirvesi İİT'nin İslâm dünyasındaki geleceği açısından önemli fırsatlar barındırmaktadır.

KUDÜS'TEN SELAM SİZLERE!

Zaman tünelinin kadim çağından,
İslam ümmetinin gönül bağından,
Kudüs'ün gerdanı Zeytindağı'ndan,
Kubbetüs Sahradan selam sizlere...

Harameyn'den sonra en kutsal mekan,
Hâlini gördükçe gönlümü yakan,
Boynunu bükerek ümmete bakan,
Mescidi Aksa'dan selam sizlere.

Duvarlar çektiler şehrin dışına,
Gazzeyi bıraktılar yalnız başına
Nasıl yıkacağız birgün başına,
O kızıl gökyüzünden Selam sizlere

Alemi İslamın ilk kiblesinden,
Yakub'un "Yusuf'um" diyen sesinden,
Makamı Davud'un penceresinden,
O kutlu sevdadan selam sizlere

Adım adım Ecdadımın izinden,
Filistin'in akar yaşı gözünden,
Tarıfsız bir öfke bu kor ateşten
Tutuşan kalplerden Selam sizlere

Av. RIZA YORULMAZ

Cihannüma

Dayanışma ve İşbirliği Derneği

Genel Başkanı

Prof. Dr. Ahmet KAVAS

“Müslümanlar İçin ‘Dünya’ da ‘Âlem’ de ‘Ümmet’ de Artık Kelimelerden İbaret”

”

İslam âlemi belki Müslümanların hâkim oldukları, sözlerini dinletebildikleri ve son kararı verebilecekleri iradelere ve dahi idarelere sahip oldukları coğrafyalar şeklinde de anlaşılabilir.

Hocam “İslam Dünyası”, “İslam Alemi” ve “İslam Ümmet” kavramlarını sıklıkla kullanıyoruz zihin dünyamızda ama şunu da sormak zorunda hissediyoruz, bu kavramların hitap ettiği bir anlam dünyası gerçekten de var mı bugünün tasavvurunda, zira 7 Ekim’den bugüne yaşananlar bu soruyu sormamızı kaçınılmaz kılıyor.

Her şeyden önce tarih ve coğrafya bilgilerimizin yok denecek kadar azalması bir yana daha da önemlisi bilincimizi farkına

varmadan olabilecek en düşük seviyeye indirmiş durumdayız. Dünya, âlem ve ümmet olarak ifade ettiğimiz her üç kelimenin başında zikredilen dinimizin adını ifade etmeksizin bunları anlamaya çalışalım. Anlam bakımından birbirlerinin aynısı olmadığı kendiliğinden anlaşılabilir. Belki bunları birbirine yaklaştıran başlarındaki “İslam” ile birleşik hale getirilmeleridir.

Dünya deyince herhalde tüm kara parçaları ile deniz ve okyanusları ile büsbütün yer küreyi anlıyoruz. Bugün okyanuslardaki en küçük adalarda bile yaşayan velev ki bir Müslüman

aile de bulunsa İslam dünyası belki o en küçük yapı ile ayak bastığı o adacığa kadar uzanıyor demektir. Aslında yeryüzü bu anlamda İslam Dünyası'nın genel adıdır da denebilir.

İslam âlemi, belki Müslümanların hâkim oldukları, sözlerini dinletebildikleri ve son kararı verebilecekleri iradelere ve dahi idarelere sahip oldukları coğrafyalar şeklinde de anlaşılabilir. Nüfusunun yarıdan fazlasının Müslüman olduğu, İslamî hassasiyetlere harfiyen uyulmaya çalışıldığı, önlerine herhangi bir zorlamanın konulmadığı yerler buna dahil edilebilir. Burada ülkenin nüfusunun çokluğu değil nüfuzunun hissedildiği coğrafyaları anlamak daha doğrudur. Körfez ülkelerinin artık nüfuslarının çoğu yerel Arap halkı değil, Müslüman veya olmayan başka ülkelerin insanlarına ev sahipliği yapmaktalar. Hatta Birleşik Arap Emirlikleri aralarında en uç örnek olup şimdilerde 10 milyonu aşan nüfusu içinde sadece bir milyon kadar Arap kimlikli yaşarken muhtemelen çoğu Hindu veya Budist dört milyon kişiye iş ve hayat hakkı tanıyor. Buna karşılık Hindistan'ın kendi sınırları içinde belki en az 250 milyon Müslüman var ve bu devasa nüfusa rağmen neredeyse hiç nüfuzları olmadığı için İslam âlemi içinde kabul edildiklerini iddia etmek zor. Çünkü asırlardır ibadete açık camiler

yıkılıyor ve buna herhangi bir engelde bulunamıyorlar. Dünya'daki her on Müslümandan birisi Hindistanlı olduğu halde İslam İşbirliği Teşkilatı gibi en büyük beynelmilel yapılardan birisinin parçası değiller.

Allah'ın birliğini, peygamberlerini, kitaplarını velhasıl imanın esaslarını benimsemiş herkesin tabii olarak içinde yer aldığı manevî yapının ise “**ümme**t” kelimesi ile ifade edilmesi mümkün. Burada meselenin esası onun bir parçası olmak, kendini ona ait hissedenden her bir fert ile aynı inançları paylaşmaktır. Sömürgecilikle birlikte bu kavramların her birine kendilerine has anlamlar kazandırdılar. Herhangi birisini söyleyince sanki diğerinden ayrılmış gibi düşünenler de var. Acaba dünya deyince belli bir coğrafyayı, âlem ifade edilince ortak tarihi, ümme t de nince inanç odaklı tüm Müslümanları kapsıyor mu, diye sormadan edemiyoruz.

7 Ekim 2023 günü İsrail'in Gazze'de katliama başladığı gün veya başka bir tarih de verilebilir. Aslında bugün iki milyar insanın tamamı değil, çok azı dahi “**dünya**”, “**âlem**” ve “**ümme**t” kelimelerinin dinimizin adı İslam ile birleştirilip birer yeni kavram olarak kazandıkları anlam benzerliği veya farklılığı arasında zihnini yorabilse birçok mesele kendiliğinden çözülecektir. Sömürgecilik öncesi ilim yolculu-

“

Aslında bugün iki milyar insanın tamamı değil, çok azı dahi “**dünya**”, “**âlem**” ve “**ümme**t” kelimelerinin dinimizin adı İslam ile birleştirilip birer yeni kavram olarak kazandıkları anlam benzerliği veya farklılığı arasında zihnini yorabilse birçok mesele kendiliğinden çözülecektir.

”
19. yüzyılın
ortalarından
itibaren kendine,
çevresine, ülkesine,
bölgesine, hatta
genel anlamda
dünyaya ilgisiz
kalan, bence
bilinçli şekilde
bigâne bırakılan
Müslümanlar için
“dünya” da, “âlem”
de, “ümme” de
sadece kelimelerle
anlatılıyor, artık
yaşanmıyorlar.

rının da genelde dahil oldukları hac ve ticaret kervanları dünya Müslümanları arasında daha yoğun etkileşim imkânları sunuyorlardı. Aylarca süren seyahatler müddetince çoğu zaman bir beldede aylarca ikamet etme söz konusu idi. Hatta kalınan diyarlarda evlenenler, başka diyar insanları ile akrabalık bağları kuranlar vardı. İlim yolcuları belki bu etkileşimin en kalıcı iz bırakanları idi. Günümüzün sağladığı ulaşım ve iletişim kolaylıklarına rağmen 14. yüzyılın ve bilinen tüm çağların en büyük seyyahı İbn Battuta iyi tetkik edildiğinde bu üç kavramın ne anlama geldiğini keşfetmemiz zor olmaz. Bugün Batı araştırma merkezlerinin ince siyasetleri ile belirlenen tariflerin üzerinde anlam kargaşasına mahal vermeyen bir tabiiyet söz konusuydu. 16. yüzyılın büyük deniz bilgini Piri Reis'in Kitâbü'l-Bahriye isimli kitabı sadece bir denizcilik eseri değildir. Ya da 17. yüzyılda Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesi teferruatlı incelendiğinde gördüğü her coğrafyayı, orada yaşanmış tarihî süreçleri ve özellikle toplumları her yönüyle anlatışının bizde şekillendireceği kavramlar Batı'daki yapay tariflerle asla örtüşmezler. Ne var ki 19. yüzyılın ortalarından itibaren kendine, çevresine, ülkesine, bölgesine, hatta genel anlamda dünyaya ilgisiz kalan, bence bilinçli şekilde bigâne bı-

rakılan Müslümanlar için “dünya” da, “âlem” de, “ümme” de sadece kelimelerle anlatılıyor, artık yaşanmıyorlar.

İslam coğrafyaları alanlarında yetişmiş Batılı uzmanlar bir anda sadece Vatikan'da, kendi Hristiyan devletlerinde değil Osmanlı sarayında bile merak edilen eserleriyle tanındılar. Kimse İbn Battuta, İbn Haldun, Peri Reis, Seyit Ali Reis, Katip Çelebi, Evliya Çelebi gibi büyük şahsiyetlerin eserlerini nesilden nesile okutmak bir yana, bu şahsiyetleri hatırlamadı bile, bihaber kaldılar. Bizim bugün sınırlı da olsa kullanageldiğimiz bu üç kavramın içeriğini son iki asırdır Batılılar ve onların izlerinde yürümeyi maharet sayan Doğular doldurmaya, daha doğrusu anlamaya, hatta Müslümanlara dayatmaya çalışıyorlar. İhtida edip İslam ile müşerref olan eski bir asker, özellikle İslam dünyası uzmanı Fransız Vincent Monteil bir anlamda bizim tarihteki bu meşhur şahsiyetlerimizin 20. yüzyıldaki müdavi mi gibidir. Sovyet Müslümanları başlıklı kitabına önsöz yazan o zamanki Fransa devlet başkanı Charles De Gaulle kendisine büyük bir hayranlık duymuş. İslam'ın Beş Renginde isimli kitabı, Birûnî'nin, İbn Haldun'un, Ebu'l-Ala el-Mearrî'nin, Ebû Nûvas'ın ve Hafız'ın eserlerini Fransızca'ya tercüme eden, kısacası Arapça, Farsça, Türkçe ve Malay-

ca yanında birçok Batı dilini bilmesi onun penceresinden belki de 20. yüzyılda bu üç kavramın muhtevasının kesiştiği ve varsa ayrıştığı noktaları da fark edilebilecek ipuçları verebilir.

Allah rahmet eylesin Diyanet İşleri Başkanlığı'nda başkan yardımcılığı da yapan merhum Dr. Abdülbâki Keskin kendisi de İngiltere'de doktora yaparken Müslüman toplumların, buna Türkiye de dahil ister İslam Dünyası ister İslam Alemi veya İslam Ümmeti diyelim bu konularında uzmanlarımızın olmadığını ve bir an evvel bu eksikliği gidermemiz gerektiğine karar verilmesi için gayret sarf etmişti. Onun Türkiye Diyanet Vakfı imkânlarıyla başlattığı uzman yetiştirme çalışması hakkıyla yürütülseydi belki bugün bu kavramları daha rahat izah edecek onlarca kişi yetişecekti. Avrupa'ya gönderilen genç araştırmacıların tamamına yakını felsefe, yakın tarih, sosyoloji ve benzeri alanlara kaydılar. Belki içlerinden en fazla beş kişi dünya Müslümanlarını tanıma konusunda gayret sarf etmeye devam ediyor. Oysa en az 30 kişi bu vazifeye talip olmuştu. Belki de en dikkat çeken kısmı bugün bir kısmı Diyanet Vakfı'nın bursuyla yurtdışında eğitim gördüğünü bile gizlemektedir.

İslam Dünyası, İslam Alemi ve İslam Ümmeti bir şekilde fark-

lı ortamlarda ifade ediliyorlar. Ama benim kanaatim aralarında ne farklılık ne de benzerlik kurulabildiğinin farkında değiliz. Rastgele bir kullanım söz konusu. Bugün Filistin denildiğinde sanki orada yaşayan Müslümanlardan, din birliğinden, ortak tarihten ve bir zamanlar beraber yaşanılmış topraklardan değil de İsrail ile savaşılan henüz devletleşmeyen bir ülke ve halkı akla geliyor. Nasıl edildi, yapıldı, belki ifadesi kolay değil, Filistinli Müslümanların varlık sebebi olan aynı dine inanma duygusu yok denecek kadar azaltıldı. Hatta insani duygularla yaklaşmak bile zayıflatıldı denebilir. Belki de Batı'da, hatta Müslüman olmayan toplumların içinde velev ki çoğunluk yine Müslümanlarca da yapılmış olsa gösterilerin çok olması insani hassasiyetlerin hala yaşadığını gösteriyor. Dünyanın neresinde olursa olsun Müslümanlar bu üç kavramla bağlantılarının manevi yönünü büyük oranda unuttular.

Hiz. Peygamber bir beden azaları olarak tanımlıyor Müslümanları, Rabbimiz ayette "toplucu Allah'ın ipine sarılın" buyuruyor. Ve daha nice buyruk var böyle. Peki bunca tembih, telkin ve buyruğa rağmen bir ve beraber olamayışımızı hangi etkenlere bağlıyorsunuz

“

Biz ne yapıp edip üniversitelerimizde okuyan gençleri sadece doktor, mühendis, bilgisayar uzmanı yetiştirmekle yetinmeyeceğiz. Özellikle onların üzerinden tüm dünya Müslümanlarının bugünkü halini yakından takip edip öğrenmek durumundayız.

**hocam, niçin Müslüman
Topluluklar “birlikte
harekete etme, ortak hedef
belirleme” idealine
yaklaşmıyor.**

Müslüman topluluklar son yarım asırda birbirlerine o kadar benzediler ki bu dinî kaygılardan çok dünyevî hislerin etkisinde kalınmalarıyla alakalı. Oysa tarih boyunca tüm başarılı kabul ettiğimiz Endülüs, Selçuklu ve Osmanlı gibi altın çağlarda dinle dünya arasında biri diğerini yok eden değil, tam aksine biri diğerini yaşatan uygulamalar vardı. Neredeyse sömürgecilikle başlayan kendini, yakın çevresini, dünyanın neresinde bir İslam toplumu varsa ondan bihaber kalma süreci her tarafta hakim.

Nüfuslarının çoğu Müslüman ülkelerde Batı filozoflarının eserlerini ezberleyecek kadar kafasını onlardan kaldırmayan çok akademisyen var. Hatta onların Müslüman, Türk ve Arap, hatta genelde Afrikalı ya da Asyalı düşmanlıklarını gizlemekten açıkça yazdıkları ifadelerini ustalıkla örtüyorlar.

Yine son yarım asırda kendine bağlanılacak bir yerel şahsiyet bulup başkalarına selam vermeyen yapılanmalar Endonezya’da, Fas’ta, Türkiye’de, Arap diyarlarında, Sahraaltı Afrika’da her yerde o kadar yaygınlaştı ki. İşin garibi bu yapılar başka diyarlardakileri de etkileyip kendi dar

yapılarının içine çekip orada tutarak büyük bir başarı elde ettikleri kanaatindeler. Türkiye’de Güney Asya toplumlarını bilenler üç beş kişiyi geçmez, Afrika, Asya veya Amerika için de aynı şey geçerli. O diyarlarda da arasan bir kişi de olsa Türkiye uzmanı ya var ya yok. Osmanlı son döneminde Cezayir’in güneyinden İkinci Abdülhamid’e mektup yazıp yardım isteyen Büyük Sahra Müslümanları yarım çağrısı, Yeni Kaledonya’ya Fransa’nın sürdüğü Cezayirli Müslümanlardan birisinin yine aynı padişaha yazdığı mektup, İstanbul’a kadar gelip Afrika’da Komor Adaları Müslümanlarının kendilerini anlatmaya çalıştıkları devletlilerin garip tavırları karşısında “her ne kadar Deraliyye’de Gayr-i Maruf isek de”, yani bilinmiyor isek de biz bir Müslüman toplumun temsilcileri yakarışları cevapsız kaldı. Arap Yarımadasını çevreleyen Yemenli ve Ummanlı Müslümanların tüm Hint Okyanusunu avuçlarının içi gibi bilen İbn Mâcid gibi denizcilik biliminin öncülerini değil unutmak, öğrenemedik bile. Piri Reis bizlere öyle bir coğrafya kitabı bıraktı ki sanki bu eserimi asla okumayın, demiş gibi elimizi sürmüyoruz. Seydi Ali Reis onun yerine Basra donanmamızı 1550’li yıllarda Süveyş’e getirecekken Hindistan’a sürüklenmesi ve orada bunları yerel Müslüman idare-

ye devredip karadan Edirne'ye dönmesi arasında tam dört yıl geçmiş ve yazdığı altı kitabın ancak ikisini salimen getirebilmiş. Ama bu iki eser bile dünya Müslümanları arasında etkileşimin o devrin şartları içinde bugünden daha iyi durumda olduklarını gösteriyor. Biz ne yapıp edip üniversitelerimizde okuyan gençleri sadece doktor, mühendis, bilgisayar uzmanı yetiştirmekle yetinmeyeceğiz. Özellikle onların üzerinden tüm dünya Müslümanlarının bugünkü halini yakından takip edip öğrenmek durumundayız. Aksi takdirde Peygamberimizin müjdelediği, biri diğerinin halinden anlayan ümmet şuurundan uzak yaşamaya devam ederiz.

İslam İşbirliği Teşkilatına dair de sormak isterim hocam. Kısaca işlevi nedir, yerine getiriyor mu bu işlevini ve konumuz açısından Müslümanlarda İslam Alemi fikrinin yer etmesi adına ne tür katkılar sunuyor ya da böyle bir misyonu var mı?

İslam İşbirliği Teşkilatı amacı son derecede iyi belirlenmiş, ama işlevi ise tam tersine sınırsız kaynaktan az verim elde eden bir yapıya dönmüş durumda. Herhangi iki Müslüman ülke arasında muhtemel çıkacak bir gerginliği değil yatıştırmak, ortalık Gazze'de olduğu gibi vah-

şetlere sahne oluyor, ama bunu durdurma kabiliyeti olmayan bir yapıya dönüşmüş. Bütün idari ve memur kadrolarında uzmanlık temelli görevlendirmeler değil, birilerine oralarda bir makam ayarlanmış durumda. Sorsanız hepsi dünyada ne kadar alan uzmanı, gerginlikleri yatıştırmada aracı şahsiyet var hepsine cevap verebilecek kabiliyettedir. İlgili konu ne ise onun uzmanlarını bile tersinden okutacak cesaret var. İçlerinde şimdiye kadar dünya Müslümanlarının herhangi bir meselesinin halinde görev alıp bunu kitaplaştıran henüz çıkmadı. Geniş kitlelere hatıralarını aktaran bir kişi varsa da kimse onun kimliğinden kişiliğinden haberdar değil. Her bir çalışanını itham adına değil, ancak çoğunluğu masa başında memurluk yapmanın dışında ve evrak takip görevlilerinden ibaret farklı kuruluşlarıyla yüzlerce kişiye yüksek maaş temininden ibaret. Son 30 yılda Bosna'da, Irak'ta, Suriye'de, Orta Afrika'da, Libya'da, Yemen'de ve Sudan'da akan kanı durduracak hiçbir etkinliği olmayan bir koluma düşmüş durumda.

Hocam peki, bireyselliğin ve "ben" merkeziliğin alabildiğine yaygınlaştığı günümüzde, bir de bu açıdan bakarsak Müslümanlar olarak bizlerde gerçekten birlik beraberlik ideali var

“

Bu yeryüzünde yeter ki bir şeyi yapmak iste, elde edilemeyecek ve başarı hanesine yazılmayacak uğraşı yoktur.

mı? Yaşananlar ışığında nasıl değerlendiriyorsunuz içinde olduğumuz durumu?

“Ben” merkezci yaklaşım her çağın vazgeçilemez davranış biçimi. Bunu İslamiyetin ilk asırlarında aşabilenler Büyük Okyanus ile Atlas Okyanusu arasında ve dahi tüm Hint Okyanusu’nu çevreleyen sahilleri ve adalardaki toplumları İslam nuruyla tanıştırdılar. Ne yazık ki atalarımız Açe Müslümanlarına yardım gönderirken biz bugün oralarda ülkemizin adını duyurmaktan aciz insanlarla geleceğe hazırlık yaptığımızı düşünüyoruz. Elbette ki gayretleri ile hepimizi hayran bırakan Müslümanlar var. Ama onların gayretleri çoğunluğu etkilemeye yetmiyor. Bugün yeni Müslüman olmuş bir kişi dahi derhal dünyada nerede bir Müslüman varsa onunla ilgilenmek ister. Fakat ehliyesiz ve liyakatsiz yöneticiler yüzünden kendi toplumumuza bile hizmet edemezken uzak diyarlara göz dahi atamaz haldeyiz. Bugün Sudan’da yaşanan vahşeti sadece Türkiye’de hakkıyla anlamaya çalışan sorumluluk sahipleri olsa bu gerginlik bu kadar sürmezdi. Akademisyenler ilgisiz, diplomatlar genelde kifayetsiz, siyasiler sadece kendi seçim çevreleriyle ilgili olunca istenen netice alınamıyor. Bütün sonuç verecek çalışmalar özel gayretli iş adamları ve tüccarlar ile sivil toplum kuruluşlarında Allah ır-

zası dışında amaç gütmeyenlere kalıyor. Bu yeryüzünde yeter ki bir şeyi yapmak iste, elde edilemeyecek ve başarı hanesine yazılmayacak uğraşı yoktur.

**Türkiye Cumhuriyeti
“Encemine” ve “Dakar”
Büyükelçisi olarak hizmet
verdiğiniz dönemde
Müslüman toplumların bir ve
beraber olabilme imkânına
dair gözlemlerinizi oldu mu
diye de sormak isteriz değerli
hocam.**

Çad’ın başkenti Encemine’de 2013 Mart ayında ve 2020 yılı Haziran ayında Senegal’in başkenti Dakar’da başladığım görevlerimde her daim bu ülkelerdeki din kardeşlerimizle beraber olduk. Mesele sadece şu: Biz onları, onlar bizi tanımak istiyorlar mı? Söz ile olsa da fiil olarak bunu söylemek çok zor. Sadece şartlar ne gerektiriyorsa ona göre davranmanın ötesine geçmiyor. Bu Müslüman ülkelerde başka bir Müslüman ülkenin temsilcisinin Müslümanca yaşayarak etkili olduğunu yerinde tecrübe etmiş olduk. Maalesef Fransız, İngiliz veya Çinli, ABD’li ve benzeri diplomatların yaptığının aynısını yapmaya özentî hep ağırlık basmış. Çad’da büyükelçiliği açmak bize nasip oldu. İlk temel oluşumlarını gerçekleştirdik. Hala da bu ülkede aradan geçen 10 seneye rağmen belli bir etkinliğimiz var. Ama

Senegal'de 60 yıldır büyükelçiliğimiz var ve maalesef etkinliğimiz sefaret duvarlarının dışına çıkmamış. Sadece bir örnek vereyim, Çad'da başkentin en büyük camiinde Cuma namazlarına gittiğimizde belki 10 bin Müslüman, Türk Büyükelçi geldi diye biliyordu. 25 kadar büyükelçinin yarıdan fazlası Müslümandı ama o gün büyük kalabalığın içinde yer almak kişiliğimizden çok ülkemizin varlığının işareti idi. Onlarca köye gidip su kuyuları açmak, taşrada birçok kasabada insani yardım faaliyeti ve her iki ülkenin dinî makamları ile yakın temaslarımız aralıksız devam etti.

Yarınlara dair de kanaatinizi almak isteriz değerli hocam. Müslüman toplumların bugününden yola çıkarak birliktelik ruhunun inşa edildiği bir gelecek idealinden bahsetmemiz mümkün mü? Ya da bu ideali hayata taşımak için hangi eksiklerimizi gidermeli hangi prensipleri hayatımızda esas kılmalıyız.

Bir an evvel yeni nesillerin önüne yaşayışları ve eserleri ile İbn Battuta, İbn Haldun, Piri Reis, Seydi Ali Reis, Evliya Çelebi gibi çok bilinenler var, henüz iyi bilmediğimiz nice alimleri tanımamız şart. Tecrübe edilmişleri yüz kere de bin kere de tecrübe etmek aynı neticeyi verecek. O halde önce tecrübe edenleri tanımak ve yeni kuşakların önüne kendi çizecekleri hatları hazırlamak durumundayız. Nerede bir Müslüman var, Müslüman toplum var, onların dünkü ve bugünkü hayatlarını iyi tanımak ve ortak geleceğe yönelik hedeflerinin tespitlerini beraber yapmamız gerekiyor. Allahü Teala bize, bu ülkede 350 bin uluslararası öğrenci nasip etmiş. Bu fırsat bir daha ele geçmez.

Prof. Dr. Ahmet Kavas

Türk diplomat, akademisyen ve yazar Ahmet Kavas 1964 yılında doğdu. 1987 yılında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu. 1989-1996 yılları arasında Türkiye Diyanet Vakfı Bursuyla yüksek lisans ve doktora eğitimini Paris'te tamamladı. 2002 yılında doçent unvanı aldı. 2006 yılına kadar İslam Araştırmaları Merkezinde (ISAM) araştırmacı olarak çalıştı. 2009 yılında ise Profesör unvanı aldı. İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde İslam Tarihi ve İstanbul Medeniyet Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinde Uluslararası İlişkiler Bölümü Siyasi Tarih Anabilim Dalında öğretim üyeliği yaptı. Afrika ile ilgili konularda Başbakanlık Müşavirliği, Çad Cumhuriyeti Büyükelçiliği, Senegal Büyükelçiliği görevlerinde bulundu. Halen, İstanbul Ticaret Üniversitesinde Öğretim Üyesi olarak görev ifa etmektedir. Özellikle Afrika üzerine araştırmalar yapmakta olup bu alanda yayınlanmış kitapları, makaleleri ve İslam Ansiklopedisine yazdığı maddeleri bulunmaktadır. Fransızca, Arapça ve İngilizce bilmektedir.

Kriz Yüzyılını Aşmak

DR. NAZIM MAVİŞ

*Türkiye Büyük Millet Meclisi
Sinop Milletvekili*

ANALİZ

DÜNYAMIZ büyük krizlerle karşı karşıya. 20. yüzyılı geride bıraktık. İki Dünya Savaşı'nın büyük yıkımlarını yaşamış bir yüzyıl geride bırakırken krizleri de geride bıraktığımızı, insanlığın daha huzurlu, daha mutlu, barış içinde bir yeni yüzyıla gireceğini düşündük. Ancak yeni yüzyılda da geride bıraktığımız yüzyıldan daha aşağı olmayan krizlerle karşı karşıyayız. Aslında karşı karşıya kaldığımız bir insanlık krizi. Dünyanın birçok kısmında insanlığın çok önemli bir bölümü açlıkla, yokluk ve yoksullukla karşı karşıya. Ülkeler arası, kıtalar arası çok büyük ekonomik farklar ve adaletsizlikler mevcut. Dünyanın çok önemli bir kısmı çatışmalarla, terörle karşı karşıya. Etnik, dini ve mezhepsel farklılıklar kışkırtılarak ülkelerin birçoğu iç çatışmalara, dolayısıyla istikrarsızlık ve kaosa mahkûm olmuş durumda. Terör ve iç savaş adeta uluslararası güç odaklarının dünyaya egemen olma ve yönetme araçları haline gelmiş durumda. Öte yandan insanlığın sınır tanımayan ihtiras ve iştahı nedeniyle kapitalizmin azgın düzeni sonucu çevresel yıkım

dünyayı önemli sorunlara doğru sürüklüyor. İklim değişikliğinden bahsediyoruz, çevre felaketlerinden söz ediyoruz, küresel ısınmadan yakınıyoruz. Bütün bunlar insanlığın karşı karşıya kaldığı bir başka felaketle bizi yüzleşmeye zorluyor. Acaba insanlık dizginlenemeyen, kontrol edilemeyen ihtirasları nedeniyle kendi sonunu mu yaklaşıyor? Bunların yanı sıra kendi ülkesinde kendini güvende hissetmeyen, açlığa, yokluk ve yoksulluğa mahkûm olmuş, savaş ve çatışmalara, baskı ve şiddete maruz kalmış binlerce insan ölümü göze alarak kendi topraklarından umut, huzur ve barış arayarak çok zor şartlarda başka ülkelere göç etmeye mecbur kalıyorlar. Artık insanlığın göç diye bir sorunu var.

Dünyada ekonomiler büyüyor, gökdelenler yükseliyor, şehirler genişliyor, şirketler büyüyor, bazı şirketlerin kazançları bazı ülkelerin bütçelerinden daha büyük. Bazı ülkeler refah içerisinde, daha zengin. Ancak dünyanın birçok yerinde birçok ülke fakirlikle, yoklukla, yoksullukla hatta açlıkla mücadele ediyor. Dünya ekonomileri büyüyor ama milyonlarca çocuk açlıktan ve savaşlardan ölüyor. Savaşlar çıkıyor, kıyımlar ve yıkımlar yaşanıyor.

2014'ten bu yana Akdeniz'de 25.000 umut yolcusu hayatını kaybetti. Bebeklerin bedenleri ülkelerin kıyılarına vurdu. Mülteci sayısı 85 milyonu aştı. Dünyada 1 milyar insan günde 2 \$'ın altında bir gelire sahip. 800 milyon insan temel gıda maddelerine ulaşamıyor. 100 milyonlarca insan akşam yatağa aç girmek zorunda kalıyor. Suriye'de, Yemen'de, Afganistan'da, Libya'da, Irak'ta, Afrika'da, Arakan'da ve dünyanın birçok bölgesinde çatışma, terör ve savaş kadın, çocuk ve yaşlılar için hayatı adeta cehenneme çevirmiş durumda. İnsanlık barış, huzur ve refah arıyor. Ancak mevcut küresel düzen, insanlığın aradığı barış, huzur ve refahı tesis edecek değerlerden yoksun. Hatta bizatihi bu sorun ve krizlerin kaynağı.

Yaşanan aslında bir insanlık krizidir. İnsanlık barış arıyor, huzur ve refah arıyor. Ancak barış, huzur ve refaha kavuşacak değerlerden yoksun bir küresel sistemin içinde yaşıyor. İnsanlığın mahkûm ve muhatap olduğu bu sistem dünyada barış, huzur ve refahı tesis edecek değerlerden yoksun. İnsanlık aradığı insanca bir yaşam standardına ancak vicdan, ahlak, merhamet ve adalet değerlerinin hakim olduğu bir sistemde kavuşabilir. Ancak dünyaya egemen olan güçler, onların inşa ettiği küresel sistem ve uluslararası mekanizmalar vicdan, ahlak, merhamet ve adaletten yoksun oldukları gibi adeta küresel sistemin varlığını ve sürdürülebilirliğini bu değerlerden yoksunluğa bağlamış durumdalar. Var olan küresel sistem devamlılığını vicdansızlık, ahlaksızlık, merhametsizlik ve adaletsizliğine borçlu adeta. Sistem vicdan, ahlak, merhamet ve adaletin hakim olduğu bir sisteme dönüşürse o zaman zaten varlık-

*2014'ten bu yana
Akdeniz'de 25.000 umut
yolcusu hayatını kaybetti.
Bebeklerin bedenleri
ülkelerin kıyılarına vurdu.
Mülteci sayısı 85 milyonu
aştı. Dünyada 1 milyar
insan günde 2 \$'ın altında
bir gelire sahip.*

*O nedenle insanlık
mahkum olduğu bu
mahpushaneden, vicdan,
ahlak, merhamet ve adalet
üzerine inşa edilen bir
yeni dünya ile kurtulabilir.
Bu kriz bu bakımdan bir
insanlık krizidir*

larını bu sistemin varlığına bağlamış dünya egemenlerinin varlıklarını sürdürmeleri de imkansız hale gelecektir. O nedenle insanlık mahkum olduğu bu mahpushaneden, vicdan, ahlak, merhamet ve adalet üzerine inşa edilen bir yeni dünya ile kurtulabilir. Bu kriz bu bakımdan bir insanlık krizidir. Krizin birçok vechesi ile karşı karşıyayız.

Değerler Krizi

Modern Batı'yı modern kılan unsurlardan birisi temsil ettiğini iddia ettiği demokrasi, özgürlükler ve insan hakları gibi "Batıca üstünlüğü tartışmasız" kabul edilen değerlerdir. Modern Batı kendince ahlaki üstünlüğünü, adeta kutsadığı bu değerleri inşa etmesine ve bu değerlerin yaygınlaştırılması için üstlendiği misyona dayandırmaktadır. Batı bu değerleri kendi dışında kalan dünya için de bir medenileşme çıtası olarak koymuştur. Ancak geldiğimiz noktada başta AB olmak üzere Batı, kutsadığı bu değerleri sahici olarak inşa edilmiş değerler olmaktan ziyade saldırganlığının, müdahaleciliğinin, savaş ve terörizminin kılıfı olarak kullanmıştır. Batı'nın çifte standardının, iki yüzlülüğünün göstergesi, insanlığın ortak değerleri olarak inşa ettiğini iddia ettiği bütün bu değerleri istilacılığının aracı olarak kullanmasıdır. Bugün coğrafyamızda yaşanan savaşların gerekçesi coğrafyamıza demokrasi ve özgürlük getirme misyonuna dayandırılmaktadır. Amerika Irak'ı işgal ederken Iraklıları özgürleştirmek gerekçesiyle işgal etmiştir. Koalisyon devletleri Libya'ya saldırırken Libya'yı demokrasi ile buluşturmak gerekçesiyle saldırmışlardır. Amerika Afganistan'da yıllarca süren varlığını Afganistan'ı özgürleştirmek, Afganistan'a demokrasi taşımak gerekçelerine dayandırmıştır. Bölgemizde yaşanan bütün istilaların gerekçesi bu bölgenin medenileştirilmek istenmesidir. Bu açıdan demokrasi, özgürlük ve insan hakları söylemi Batı dışı toplumlar için artık istila, sömür, müdahale ve savaşın adı haline gelmiştir. Batı ürettiği ve inşa ettiğini iddia ettiği bütün bu değerleri kendi elleriyle imha etmiştir. Bugün insanlık bu anlamıyla bir değerler krizi yaşamaktadır. İnsanlığın insanca, özgürce, hak ve hukuklarına riayet ederek yaşayabilecekleri bir değerler dünyası neredeyse kalmamıştır. Bu açıdan medeni değerler olarak sunulan bütün değerler yara almış, müdahale ve savaşların gerekçesi haline gelmiş, iki yüzlülüğün perdelenmesi için kullanılır hale gelmiştir.

Sistem Krizi

İnsanların karşı karşıya kaldığı krizleri çözmek, barış ve huzuru temin etmek için kurulmuş olan uluslararası kuruluşların önemli bir kısmı artık barış ve huzuru temin etmek bir yana hiçbir sorunu çözemez

hale gelmiştir. İki dünya Savaşı'nın bütün kısıcılığını yaşamış olan Avrupa tekrar savaflara, yıkım ve kısımlara maruz kalmamak için Birleşmiş Milletler, NATO gibi birtakım uluslararası kuruluşların kurulmasına öncülük etmiştir. BM 1. ve 2. Dünya Savaşlarının oluşturduğu tahribattan hareketle kurulmuştur. 1945'te 111 maddeden oluşan BM anlaşması küresel barış ve güvenlik, uluslararası sorunların çözümü için iş birliği ve insan haklarına saygı ve katkıyı esas almaktadır. Bu kuruluşların temel amacı savafları önlemek, barış ve huzuru tesis etmek ve sürekliliğini sağlamaktır. Ancak bugün geldiğimiz noktada BM de, NATO da sorunları çözmek kudretini kaybetmiştir. BM kararlarına rağmen İsrail'in işgali durdurulamamaktadır. BM kararlarına rağmen Amerika Irak'a saldırabilmiştir. Türkiye NATO'nun en güçlü üyelerinden birisi olmasına rağmen Türkiye'nin karşı karşıya kaldığı hiçbir terör meselesinde NATO Türkiye'nin yanında yer almamıştır. Ayrıca bu devletler Ruanda, Bosna, Kosova, Suriye, Myanmar, Libya, Filistin, Rohingya gibi ülkelerde yaşanan sorunlara seyirci kalmışlardır. Özellikle söz konusu olan ülkeler İslam ülkeleri olduğunda BM'nin de, NATO'nun da, diğer uluslararası kuruluşların da yaşanan olaylar karşısında barış ve huzuru tesis etmek için hiçbir girişimde bulunmadığını onlarca olayda görmüş olduk.

Avrupa Birliği iddialarından oldukça uzaklaşmıştır. Avrupa ülkelerinde her geçen gün ırkçılık, yabancı düşmanlığı ve İslamofobi yükselmektedir. Faşist partiler sürekli güç kazanmaktadır. Oysaki AB'nin temelini moral değerler oluşturmaktadır. Ancak bugün AB, birliğin temelini oluşturduğu iddia edilen değerlerle çelişik bir durum sergilemektedir. Bir arada yaşamak, çoğulculuk, hoşgörü, özgürlük, demokrasi ve adalet gibi değerlerin söz konusu olan yabancılar, göçmenler, özellikle de Müslümanlar olduğunda nasıl yok kabul edildiğini birçok olayda gözlemliyoruz. Bu açıdan AB'nin moral üstünlüğü yara almış, Avrupa bu anlamda sahiciliğini kaybetmiştir.

Öte yandan Birlik, bütünlüğünü sürdürebilmekte de ciddi sorunlarla karşı karşıyadır. İngiltere Birlikten ayrılmıştır. Birlik ülkeleri içerisinde Birliğin geleceği ile ilgili ciddi tartışmalar yaşanmaktadır. Değişen dünya dengeleri içerisinde gücünü koruyabilmek, varlığını tahkim edebilmek AB ülkeleri için öncelikli kaygılardan biri halini almıştır. Özellikle Rusya Ukrayna savaşı AB ülkelerini bütün zayıflıkları ile yüzleşmeye mecbur bırakmıştır. Ordusu olmayan, güvenlik kaygısı artan, enerji ihtiyacı bağımlılık boyutuna ulaşan bir Avrupa söz konusudur. Böyle bir Avrupa'nın umut ve gelecek vaat etmesi söz konusu değildir. Bırakın insanlığa umut ve gelecek vaat etmeyi kendi bütünlüğünü sürdürebil-

Amerika Irak'ı işgal ederken Iraklıları özgürleştirmek gerekçesiyle işgal etmiştir. Koalisyon devletleri Libya'ya saldırırken Libya'yı demokrasi ile buluşturmak gerekçesiyle saldırmışlardır. Amerika Afganistan'da yıllarca süren varlığını Afganistan'ı özgürleştirmek, Afganistan'a demokrasi taşımak gerekçelerine dayandırmıştır.

AB'nin temelini moral değerler oluşturmaktadır. Ancak bugün AB, birliğin temelini oluşturduğu iddia edilen değerlerle çelişik bir durum sergilemektedir. Bir arada yaşamak, çoğulculuk, hoşgörü, özgürlük, demokrasi ve adalet gibi değerlerin söz konusu olan yabancılar, göçmenler, özellikle de Müslümanlar olduğunda nasıl yok kabul edildiğini birçok olayda gözlemliyoruz. Bu açıdan AB'nin moral üstünlüğü yara almış, Avrupa bu anlamda sahiçiliğini kaybetmiştir.

mesi, kendi refah ve huzurunu artırabilmesi, hatta kendi güvenliğini sağlayabilmesi çok kolay ve rahat görünmemektedir.

Bu aslında dünyanın karşı karşıya kaldığı ciddi bir sistem krizidir. Uluslararası kuruluşlar sorun çözememektedir. Hatta çözmemektedir. Neredeyse sadece Amerika'nın çıkarlarının gerektirdiği tutumun dışında hiçbir tutum sergileyememektedir. AB temsil ettiğini iddia ettiği değerlerle çatışmaktadır. Bir yandan sömürgeci geçmişinin karakteristik özelliklerini yeniden sergilerken diğer yandan yeni faşist hareketlerin siyasal yükselişi ile moral değerlerini tahrip etmektedir. Bütün bunlar barışın ve istikrarın ciddi tehditlerle karşı karşıya kaldığının göstergesidir. Uluslararası sistem bugün geldiği nokta itibari ile hiçbir krizi çözememektedir. Bu hali ile de çözmesi mümkün değildir. Mesele sistemi var eden değerlerin sahiçiliği ile ilgilidir. Bu nedenle dünyanın yeni bir dengeye, yeni bir uluslararası sisteme ihtiyacı vardır. Temeli adalet olan, merhamet ve insana saygı olan insancıl bir yeni düzene ihtiyaç vardır. Batının böyle bir düzeni inşa etmesi mümkün değildir. Çünkü Batı böyle bir düzeni inşa etmek gibi bir kaygı da taşımamaktadır. Zaten bugünkü uluslararası kuruluşlar haklının güçlü olduğu inancı üzerine değil gücünün haklı olduğu inancı üzerine kurulmuştur. Misyonu sistemi kuran güçlülerin çıkarlarını korumaktır adeta. Bu nedenle bu krizi aşmanın yolu dünyaya hakim olan değerler dünyasının değişmesine bağlıdır.

Siyaset Krizi

Avrupa'da siyaset merkez sağ ve merkez sol partiler ekseninde şekillenmiştir. Ancak bugün itibari ile Avrupa siyasetinde merkez partiler güç kaybederken aşırı partiler güç kazanmaktadır. Bu da bir tarafıyla Avrupa'nın karşı karşıya kaldığı siyasal bir krize denk gelmektedir. Avrupa'da merkez sağ partiler aşırı sağcılıktan, merkez sol partiler de aşırı solculuktan uzak olmuşlardır. Avrupa'nın Soğuk Savaş sonrasında kurulan siyasal yapısı sarsılmıştır. Siyaset tıkanmıştır. Merkez sağ aşırı sağdan, merkez sol da aşırı soldan baskılanmaktadır. Bu da iki yeni çatışma alanı doğurmaktadır. İlki merkez partilerle merkez dışı partilerin çatışması, ikincisi de aşırı partilerle aşırı partilerin düşmanlık beslediği Müslümanlar, göçmenler ve yabancılar arasındaki çatışmadır. Oysaki Avrupa İkinci Dünya Savaşından sonra siyasetin kriz ve çatışmaları önlemesini hedeflemiştir. Ancak geline durum itibarıyla merkez partilerin güç kaybetmesi, buna karşılık aşırı partilerin güçlenmesi Avrupa'yı tekrar kriz ve çatışma tehdidi ile karşı karşıya bırakmıştır. Özellikle yükselen faşizm, ırkçılık, yabancı düşmanlığı ve İslamofobi Avrupa siyasetinde rasyonel tercihlerin yerini tepkisel tercihlerin aldığını gös-

termektedir. Avrupa aklı yerini Avrupa histerisine bırakmıştır. İnanç ve fikir hürriyetinin merkezi olduğunu iddia eden Avrupa'da korkunç bir İslam karşıtlığı yükselmiştir. Aslında bütün bu faşist siyasal tutum bir tarafıyla da popülizmin doğal sonucudur. Avrupa siyaseti rasyonalitesini kaybetmiş popülizme teslim olmuştur.

Öte yandan dünyada demokrasiler güç ve itibar kaybetmektedir. Amerika başta olmak üzere Batılı ülkelerin çoğunda seçimlere katılım çok düşmüştür. Siyaset kurumu itibar yitirmiştir. Toplumlarda siyasetçilere güven azalmıştır. Sosyal medya mecraları siyasal alanı manipüle etmektedir. Sosyal medya adeta demokrasilerin üzerinde bir vesayet aracına dönüşmüştür. Sosyal medya ile siyaset arasındaki vesayet ilişkisi dijital faşizm olarak tanımlanmaktadır. Avrupa ülkelerinde ciddi hükümet krizleri yaşanmaktadır. Yakın dönemde İtalya, İsrail, Hollanda, İsveç ve Finlandiya'da koalisyon hükümetleri dağıldı, başbakanlar istifa etti. Avrupa'nın merkez ülkeleri kabul edilen Almanya ve İngiltere'de uyumlu hükümetler oluşturma sorunları yaşandı. İngiltere'de kısa aralıklarla üç başbakan değişikliği yaşandı. İtalya'da 2021 yılı şubat ayında kurulan hükümet Temmuz ayında istifa etmek zorunda kaldı. İsrail'de 2019'dan beri beş seçim yaşandı. Hollanda, 2017 seçimlerinden sonra 225 gün, 2021 seçimlerinden sonra da 299 gün boyunca hükümet kuramadı. Almanya'da 2017 koalisyon görüşmeleri 172 gün sürdü. Bulgaristan bir yılda üç kez seçime gitmek zorunda kaldı. Aynı şekilde Norveç'te, Romanya'da ciddi hükümet krizleri yaşandı. İspanya'da dört yılda üç kez seçime gidildi. İtalya'da yeni seçilen Başbakan Meloni, İtalya ve bütün Avrupa'nın önemli siyasal sorunlarından birinin halk egemenliğini güçlendirmek olduğunu söylüyor. Meloni'ye göre Avrupa ülkeleri yönetilememektedir. Bu nedenle Meloni'ye göre en önemli siyasal hedeflerden biri istikrarı güvenceye almak olmalıdır. Fransa'da istikrar için yarı başkanlık sisteminin yetersizliği, dolayısıyla başbakanlığın gereksizliği ciddi ciddi tartışılmaktadır. Bazı Avrupa ülkeleri yaşanan sorunlar nedeniyle mevcut hükümet sistemine alternatif arayışlara girmişlerdir. Yaşanan siyasal krizler "Karar veremeyen Demokrasi", "Yönetemeyen Demokrasi" olarak tanımlanmaktadır. Aşırı parçalı yürütme, sistemi işlemez hale getirmiştir. Bu tam anlamıyla bir siyaset krizidir. Bu siyaset krizi küresel krizler karşısında dünyayı çaresizliğe mahkum etmektedir. İnsanlık dünyanın karşı karşıya kaldığı yeni sınamaların üstesinden gelebilecek bir siyaset üretememektedir. Batının ürettiği hiçbir siyasal mekanizma artık insanların karşı karşıya kaldığı krizlere ve sınamalara cevap üretememektedir. İnsanlık tam bir siyaset edememe, sorunlarına çözüm üretecek siyasal mekanizmalar

Uluslararası sistem bugün geldiği nokta itibari ile hiçbir krizi çözememektedir. Bu hali ile de çözmesi mümkün değildir. Mesele sistemi var eden değerlerin sahihliği ile ilgilidir. Bu nedenle dünyanın yeni bir dengeye, yeni bir uluslararası sisteme ihtiyacı vardır.

*Siyaset kurumu itibar
yitirmiştir. Toplumlarda
siyasetçilere güven
azalmıştır. Sosyal
medya mecraları
siyasal alanı
manipüle etmektedir.
Sosyal medya adeta
demokrasilerin üzerinde
bir vesayet aracına
dönüştürmüştür.*

üretmememe krizi ile karşı karşıyadır. İnsanlığın yeni siyasal mekanizmalara, yeni siyasal çözümlere ihtiyacı vardır. Ancak Batının ürettiği bu siyasal mekanizmalar, sorunlara çözüm üretmemektedir. Batının dayandığı değerlerden yeni ve ufuk açıcı siyasal çözümlerin de çıkması olası görünmemektedir.

Lider Krizi

Avrupa geçmişte hem Avrupa'ya hem de Avrupa dışındaki dünyaya yön verme kapasitesine sahip güçlü liderlere sahip olmuştur. Bugün neredeyse Avrupa ülkelerin tümünde ciddi bir liderlik krizi yaşanmaktadır. Son zamanlarda Avrupa'da güçlü siyasal müktesebata sahip, sorun çözme kapasitesi yüksek, yönlendirme yeteneği güçlü liderler bulunmamaktadır. İngiltere ciddi bir liderlik krizi yaşamaktadır. Kısa süre içerisinde üç başbakan değiştirmiştir. Almanya'da %24'le seçilmiş, etkisi zayıf bir başbakan bulunmaktadır. İngiltere, Almanya ve Fransa gibi ülkelerin devlet ve hükümet başkanları dünyaca bilinip takip edilmekte iken bugün Avrupa'nın taşıyıcı ülkeleri konumundaki bu üç ülkenin başbakanlarının isimleri bile neredeyse bilinmemektedir. Öte yandan İngiltere, Almanya ve Fransa 'dan sonra Avrupa'nın iki taşıyıcı ülkesi daha olan İspanya ve İtalya'da da ciddi liderlik krizi yaşanmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri 'nin son başkanı Biden hal ve hareketleri ile adeta hayalet bir başkan portresi çizmektedir. Dünyanın önemli kriz, tehdit ve sınamalarla karşı karşıya kaldığı böyle bir dönemde güçlü liderlik insanların krizlere karşı savunmasının önemli imkanlarından birini oluşturmaktadır. Geldiğimiz noktada Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ile Rusya Devlet Başkanı Putin ve Çin Devlet Başkanı dışında dünya sorunlarını çözme kapasitesi ve kudreti bulunan lider neredeyse kalmamıştır. Her ne kadar Fransa'nın devlet başkanı Makron böyle bir rolü üstlenmeye, hatta Avrupa'ya liderlik etmeye çalışsa da Avrupa tarafından da dünya tarafından da alay konusu olmakta, tahfif edilmektedir. Bütün bu lider açığı krizlere karşı dünyamızı korumaksız ve savunmasız bırakmaktadır.

Gelecek Krizi

Dünyamızda gıda, enerji ve su yokluğu ve yoksunluğu bir taraftan ciddi insani krizlere yol açarken diğer taraftan ülkeler arası çatışma ve savaşlara kaynaklık etme riski taşımaktadır. Egemen değerler tabiatın talan edilmesine yol açmıştır. Doğanın dengeleri ile oynanmıştır. Açgözlülüğün, ihtiras ve saldırganlığın sonucu olarak dünyamızın kaynakları insanların ihtiyaçlarını neredeyse karşılayamayacak hale gelmiştir.

Dünyanın çok önemli bir kısmı gıda ve suya erişimde çok ciddi sorunlar yaşamaktadır. Diğer yandan enerji kaynaklarına hakim olma hırs ve hedefi dünyayı çatışmaların, savaşların, terör ve saldırganlığın tehdidi ile karşı karşıya bırakmaktadır. Dünyada adaletsiz bir kaynak kullanımı vardır. Kazanma hırsı, kapitalistlik iştihâ, azgınlık, tabiata ve tabiatın bütün varlıklarına sınırsız hakim olma arzusu dünyamızı cehenneme doğru sürüklemektedir. Yaşadığımız gıda, enerji ve su krizinin temelinde yeryüzünü hiçbir kural ve sınır tanımaksızın azgınca istismar edebileceğini düşünen medeniyet anlayışı yer almaktadır. Oysaki insan da insanın dışındaki bütün bir evren de yaratılmıştır. İnsanın dışındaki her şey Allah tarafından insana emanet olarak bırakılmıştır. İnsan kainatla arasındaki ilişkiyi denge esasına göre kurmak, tabiata temellük duygusuyla değil emanet duygusuyla yaklaşmak zorundadır. Egemen değerler dizgesinin içinde kalarak dünyanın gıda sorunlarını da, su ihtiyacını da, enerji ihtiyacını da karşılamak, bu ihtiyaçların karşılanamamasından kaynaklanan çatışma ve savaşları da engellemek mümkün değildir. İnsanlık ne yazık ki önümüzdeki dönemde çok daha ciddi sorunlarla karşı karşıya kalacaktır. Su savaşları, enerji savaşları ve gıda savaşları insanlığın büyük kıyım ve yıkımlarla karşı karşıya kalmasına yol açabilecektir.

Dijital Tehdit

Dijitalleşme ve sosyal medyanın insan hayatına engellenemeyen nüfuzu insanlığı alışık olmadığımız yeni krizlerle karşı karşıya bırakmaktadır. Gerçeklik duygusu kaybolmaktadır. Gerçeklikle bağımız zayıflamaktadır. Sosyal mecraların hayatımızı kuşatması anlam dünyamızı daraltmaktadır. İnsanın “özne” liği kaybolmaktadır. İnsan dijitalin nesnesi haline dönüşmektedir. Neyin gerçek neyin sanal olduğunu ayırttırma imkânımız zayıflamaktadır. Neyin “kendiliğimiz” olduğu, neyin “kendiliğimizin” dışından dayatıldığını ayırt edemez hale gelmekteyiz. Sadece benliklerimiz, anlam dünyamız ve gerçeklik duygumuz değildir tehdit altında olan. İnsan onuru da tehdit altındadır. İnsan, insanca muamele görmekten ve insanca yaşamak imkanından mahrum hale gelmektedir. Büyük ve karşı konulamaz odakların manipölasyonunun nesnesi haline dönüşmektedir. İnsanın ihtiyaçları ve arzuları insan dışı odakların kışkırtıcı saldırılarının muhatabı olmuştur. İnsan kendi ihtiyaçları ile ilgili kararları neredeyse kendisi veremeyecek bir duruma gelmiştir. Bu da insan onuruna karşı yapılmış çok önemli bir saldırdır.

*Bugün neredeyse
Avrupa ülkelerin
tümünde ciddi
bir liderlik krizi
yaşanmaktadır.
Son zamanlarda
Avrupa’da güçlü siyasal
müktesebata sahip,
sorun çözme kapasitesi
yüksek, yönlendirme
yeteneği güçlü liderler
bulunmamaktadır.*

*Geldiğimiz noktada
Türkiye Cumhurbaşkanı
Recep Tayyip Erdoğan
ile Rusya Devlet
Başkanı Putin ve Çin
Devlet Başkanı dışında
dünya sorunlarını
çözme kapasitesi ve
kudreti bulunan lider
neredeyse kalmamıştır.*

Öte yandan demokrasiler de dijital tehdit altındadır. Birtakım algoritmalarla insanların kanaatleri yönlendirilmekte, algı operasyonlarıyla siyasi aktörler itibarsızlaştırmakta, küçük çıkar çevreleri ellerindeki dijital araçlarla geniş kesimleri yönlendirmektedir. Bu da demokrasinin geleceğini, insanlığın kendi kendini yönetme özgürlüğünü tehdit eden sonuçlar doğurmaktadır.

Güvenlik Krizi

Dünyanın güvenlik mimarisi değişiyor. 2014'te Rusya'nın Kırım'ı ilhakı ile başlayan süreç aslında dünyamızın bir güvenlik krizi ile karşı karşıya olduğunu apaçık ortaya koydu. Kırım'ın ilhakı ile başlayan süreç Ukrayna'nın işgaline vardı. Öte yandan Tayvan üzerinden yaşanan gerilim de karşı karşıya kaldığımız güvenlik krizinin bir başka göstergesi oldu. NATO bir güvenlik şemsiyesi olarak nasıl bir misyona evrilecek? Ukrayna ve Rusya arasındaki savaş NATO'nun pozisyonunun güncellenmesi ihtiyacını ortaya çıkardı. Bu yeni ihtiyacın sonucu olarak İsveç ve Finlandiya'nın NATO'ya katılma isteği, Yunanistan'ın ABD'nin teşviki ile NATO'nun ileri karakolu gibi konumlanması sanki bir güvenlik şemsiyesinin genişlemesi gibi görünse de yeni çatışma ve gerilimleri tahrik edecek bir unsur olarak değerlendirilmektedir. NATO büyük oranda ABD hakimiyetinde yeni bir sürecin içine girmiştir. ABD NATO'ya kuzeyden güneye İsveç'ten başlayıp Girit'le tamamlanan bir dikey hat çizmektedir. Bütün bu gelişmeler yeni krizlerin, çatışma ve savaşların kaynağı olma potansiyeli taşımaktadır.

Öte yandan dünyada yeni güç merkezleri oluşuyor. Güç merkezleri yer değiştiriyor. Kartlar yeniden karılıyor. Çin, Rusya, Hindistan, İran, Türkiye, İngiltere ve Avrupa birliği ortaya çıkan yeni stratejik durumu kendi lehlerine değerlendirebilmek için bir güç mücadelesi yürütüyorlar. ABD Batıyı tahkim etmeye çalışırken Pekin, ABD ile rekabette Hint-Pasifik bölgesinde olabilecek kuşatmayı aşabilmek için Avrasya'yı tahkim etmeye çalışıyor. Önümüzdeki yılların temel sorusu uluslararası sistemin kimin kontrolünde olacağı sorusudur. Uluslararası sistem ABD'nin mi Çin'in mi kontrolünde olacak? Yaşadığımız uluslararası güç mücadelelerine bu sorunun etrafında cevaplar aramaya çalışmak lazım. Yaşanan savaş ve çatışmaları da yine bu soru çerçevesinde anlamlandırmaya çalışmak gerekir. Ukrayna ve Rusya arasında yaşanan savaşa, Tayvan üzerinden oluşturulan gerilime de buradan bakmak gerekmektedir.

Bir taraftan da dünyanın birçok yerinde sıcak çatışmalar devam etmektedir. Suriye de iç savaş hızını kesmiş olsa da hala bitmiş değildir. Libya'da çatışmalar sürmektedir. Yemen iç çatışmalarla boğuşmaktadır.

Kafkaslar ve Balkanlar her an başlayabilecek çatışma ve gerilimlere oldukça müsait bölgeler. Bütün bunlardan baktığımızda dünya ciddi güvenlik riskleri ile karşı karşıya bulunmaktadır. Rusya Ukrayna savaşı bağlamında zaman zaman nükleer silahların kullanılabileceğinin konuşulması bile tehdidin ne kadar yıkıcı bir gerçekliğe dönüşebileceğinin ipuçlarını vermektedir.

Krizleri Aşmak

Peki bütün bu krizleri nasıl aşacağız? İnsanlığın barış, huzur ve refahını nasıl sağlayacağız? İnsanlık tarihi kadar eski bu sorulara nasıl cevap vereceğiz? Mevcut paradigmanın içinde kalarak bu sorunları çözmek mümkün değildir. Yeni bir paradigmaya ihtiyaç vardır. Bu sorunları ancak merkezinde ahlak, vicdan, adalet ve merhametin olduğu yeni bir insani paradigma ile çözebiliriz. İnsanlığın barış, huzur ve refah arayışı aslında bir paradigma arayışıdır. 20. Yüzyıl bir kriz yüzyılı olmuştur. Ne yazık ki 21. yüzyıl da krizlerin devam ettiği bir yüzyıl olarak başlamıştır. Kriz kelimesi, kriter ve kritik kelimeleri ile aynı kökten gelmektedir. Kriz demek kritersizlik demektir. Dünya ölçüsünü, kriterlerini kaybetmiştir. Hiçbir insani, ahlaki ve vicdani kriterin kalmadığı bir durumdayız. Bu nedenle her şeyden daha fazla ahlaka, vicdana, merhamet ve adalete ihtiyacımız var. Hepimize düşen en insani görev ahlaki inşa etmek, vicdani inşa etmek ve adalete dayalı yeni bir dünyayı kurmaktır.

Neyin gerçek neyin sanal olduğunu ayırttırma imkânımız zayıflamaktadır. Neyin “kendiliğimiz” olduğu, neyin “kendiliğimizin” dışından dayatıldığını ayırt edemez hale gelmekteyiz. Sadece benliklerimiz, anlam dünyamız ve gerçeklik duygumuz değildir tehdit altında olan. İnsan onuru da tehdit altındadır.

www.cihannuma.org
adresinden yayına
ulaşabilirsiniz.

“İslam Dünyası” Aziz İslam’ın Dünyası mı?

ÖMER İDRİS AKDİN

Yolcu Dergisi
Genel Yayın Yönetmeni

İNCELEME

YAŞADIĞIMIZ topraklar ve bu topraklar üzerinde inşa edilen değerler, tarihsel anlamda üç ana kırılma yaşadı. Yaklaşık yüz yıl süren ve adına Haçlı Seferleri denilen ilk saldırıda Batılılar barbar olarak tanımladıkları coğrafyalara geldiklerinde kendilerini aşan büyük bir medeniyetle karşı karşıya geldiler. Tanrı tarafından kutlanmış ve seçilmiş ordular (!), karşılarında kendilerine göre oldukça yüksek standartlarda bir yaşam tarzı buldular. İlk defa yüzbinleri bulan ordularla karşı karşıya kalan Müslümanlar ise yükselmekte olan medeniyet paradigmasının verdiği güven ile bu sıcak karşılaşmayı kendi lehlerine savuşturdular.

İkinci büyük kırılma bu kez doğudan sürüler halinde gelen Moğol saldırısı ile yaşandı. Önemli kültür merkezlerinin yok edilmesine yol açan bu durum, yine yükselmesini sürdüren İslam Medeniyeti tarafından kısa sürede aşıldı. Moğollar, istila ettikleri yerlerin hâkimleri olduktan sonra uğradıkları asimilasyon ile tarumar ettikleri her şeyi yeniden imar ettiler ve dahası tarihe Osmanlılar

gibi taze bir güç armağan ettiler. Sonradan Osmanlı Devleti'ni oluşturacak olan Türkmen boyları Moğolların önünden kaçarak İslam'ın Batı sınırına yerleştiler ve burada faaliyetlerini sürdürdüler.

Son kırılma ise vahşi sömürgecilik dönemini içerir. İlk iki kırılma genellikle askeri çerçevede kendisini hissettirmişti. Üçüncüsü ise siyasal, ekonomik ve paradigma bağlamında kendisini göstermiş, tüm bunları da içine alan askeri bir saldırı ile karşı karşıya kalınmıştı. Yüzlerce yıl egemen oldukları topraklarda düşünsel derinlik açısından üstünlüğü elinde tutan bir anlama ve anlamlandırma bütünü olarak Müslümanlar, son çetin hesaplaşmada kendilerine ve kendilerini oluşturan değerlere olan güvenlerini yitirdiler. Kaos da bundan sonra başladı. İnançlarının karakterlerini belirlediği Müslümanlar ağır zihinsel bunalımlar yaşamaya başladılar. Kendi ekserinde dünyaya çekidüzen verme gibi küresel bir mantalite ile hareket eden Batı, kendi coğrafyası dışında kalan dünyayı çatışma alanı olarak tanımladı.

Öncelikle yüzyıllardır ümmet halinde bir denge topluluğu olarak yaşayan Müslüman coğrafya, kontrol edilebilir ve yönlendirilebilir küçük parçacıklara bölündü. Ya İslam ya da insan olmağın bir arada tuttuğu büyük topluluklar milliyetçilik adı verilen sistemlerle parçalandı ve 'ulus devlet' denilen, kurumları tamamen batılı anlayışla dizayn edilmiş küçük organizmalar haline dönüştürüldü. Bu süreçte düşüşlerinin sebebini kadim kültürlerine ve bu kültürü oluşturan değerlere bağlayan yeni bir "münevver" yani "aydın" tipi üretildi. Bu tip, "bizleri var eden hangi değerleri kaybettik?" sorusu yerine "nasıl olur da daha hızlı biçimde bizler için konsantre edilen duruma uyum gösterebiliriz" sorusunun cevabını aramaya girişti. Sınırları yapay şekilde çizilmiş yeni devletler, Batılılar tarafından kutsanmış önderlere emanet edilerek vahşi sömürgecilik, sağmal sömürgecilik sistemine evrildi. Kendileri için öngörülen bu "modernist" duruma adapte olmanın bilimsel teorileri üniversitelerde işlenerek, özellikle yarının dünyasını oluşturacak gençlere aktarıldı. Müslümanların özgürce yaşadıkları topraklara yapay sınırlar çekerek ihtilaf tohumları eken Batılı güçler, bu sınırların kutsallığı üzerinden aynı coğrafyada yüzyıllarca birlikte yaşayan insanları birbirine düşman etmeye çalıştı. Kadim topraklardaki son yüzyıl, burada yaşayan halkların kanı ve rengi kendine benzeyen lâkin zihinleri uluslararası sistem tarafından çürütülerek robotlaştırılmış yönetici elitlerinin yöntemlerine şahitlik etti.

Son yüzyıllar, her türlü disipliniyle Batı merkezli siyasal, sosyal ya da zihinsel algıyı yeryüzü halklarına sistematik biçimde uygulamanın tarihidir. Bu tarihin merkezini, insanlığın mükemmel temsilcileri olarak Avrupalı 'beyaz insan' işgal ediyor.

Kavramlardan yola çıkılarak başlatılan inşa süreci, köklerimize yabancılaşarak her türlü enformatik kirliliğe açık hale gelmemize neden oldu. Bir sömürgeci tasavvuru olarak ortaya çıkan oryantalizm'in belki de en önemli fonksiyonu doğu dünyasının düşünme alanlarındaki boşluğu kendi tanımlarıyla doldurmasıydı.

Yeni Egemenlik Parametresi

Küresel otokratik bir zihin ile kapitalist bir mantaliteyi birleştiren bugünün modern saldırganı, dünyaya dayattığı liberal değerlerin özellikle Müslüman toplumların özgürlük, adalet ve dahası yeniden birlikte yaşamak üzerine gösterdiği çaba karşısında yeni bir 'egemenlik parametresi' üzerinden hesaplar yapıyor. Yarını yeniden şekillendirmek için oluşturulan yeni dünya düzeninde merkezini Batı'nın üstünlüğünü onaylayacak değerlerin oluşturduğu siyasal, sosyal ve ekonomik varsayımlar, özellikle dünyanın merkezinde bulunan Müslümanları tarih dışı kabul ederek, sisteme dahil edilmesi, bunu kabul etmezlerse yok edilmesi gereken unsurlar olarak kodlamaktadır.

"Bütün medeniyetler çöktü. Sadece çöküşleri farklı şekillerde oldu; Doğu'nun çöküşü pasifken, Batı'nınki aktif oldu. Çöküşte Doğu'nun hatası düşünmeyi terk etmesidir; Batı'nın hatası ise çok ve yanlış düşünmesidir. Doğu doğrular üzerinde uyuyor, Batı ise yanlışlar üzerinde yaşıyor." diyor Seyyit Hüseyin Nasr. Son yüzyıllar, her türlü disipliniyle Batı merkezli siyasal, sosyal ya da zihinsel algıyı yeryüzü halklarına sistematik biçimde uygulamanın tarihidir. Bu tarihin merkezini, insanlığın mükemmel temsilcileri olarak Avrupalı "beyaz insan" işgal ediyor. Beyaz insan kendisinden başkasını az gelişmiş ya da geliştirmeye müsait yığınlar olarak ilan etti. Bunun için sosyolog ve antropologların mercek altına aldıkları ilkel toplumların nasıl adam edileceklerine dair yayınladıkları "kutsal metinler" ışığında vahşi bir saldırı dönemi başlatıldı, vahşilikten arındırma politikası adına. Kendilerine benzemeyen, kendileri gibi tepki vermeyen ve kültürlenmeyen kim varsa cebrî bir biçimde boyun eğdirilmeli ya da yok edilmeliydi. Jenoside, soykırım, nazizm ya da faşizm, birer Batı mamulü insafsız ve ahlaksız saldırganlığın kavramları olarak zamanın içerisinde yerini aldı.

Bölgemiz özelinde ise yüzyıllardır kadim geleneğin süreğinde ve adaletin gölgesinde yaşayan halklar dil, din ya da ırk fitnesi ile birbirlerinden ayrıştırılarak düşman kamplara bölündü. Aralarına sokulan yapay husumetler sonucunda takatleri kesilince, Batılı efendi ya da kadim tabirimizle 'ecnebi' hiç zorlanmadan gelip kibirli hakemliğiyle hükümler irad etmeye başladı. Ve ümmet olarak yeryüzünde önemli bir değer ifade eden bizler, adaletine tabi olduğumuz efendilerce çizilen yapay sınırlar içerisinde aşağılanmış, bedbaht

düşürülmüş topluluklar olarak güdülmeye hazır hale getirildik. Hayat tarzımız, anlayışımız ve geleceğe bakışımız yeniden tahkim edildi. Mekteplerimizde çocuklarımıza okuttuğumuz kitapları yazarlar, öncelikle üstün ve ileri beyaz adamın genelde dünyaya özelde bizlere sunduğu nimetleri saymakla başladılar işe. Bunu yaparken de bilimin evrensel olduğu ve bütün insanlığın ortak malı olduğu yalınına başvurdular.

Bu öylesine sağaltılmış bir yöntemdi ki insanlarımız, kendilerinin ne denli ilkel ve işe yaramaz topluluklar olduğu ve mükemmel Batı'nın bizler için hazırladığı değerlerin bizi kurtuluşa eriştirecek yöntemler içerdiği yutturmacasına iman edercesine sarıldılar. Değil bilgiyi, insanımız Avrupa'dan gelen çerezi bile büyük bir kutsallıkla ve hayranlıkla karşılar hale düşürüldü. Bu şeytani efsun hayatımızın her alanını ele geçirmeye başladı. Bütün bu olanların belki de en tehlikelisi, Batılı kafa, hakir gördüğü ve aşağıladığı, bir dönem vahşi saldırganlığı ile kanını döktüğü, sonraları ise daha sağlam bir biçimde örgütleyip yönlendirdiği kendisi dışındaki toplumların içerisinde kendine körkütük aşık aydınlar, bilim insanları, sanatçılar ve yöneticiler inşa etti. Bu içerden oryantalist öbekler, Edward Said'in deyişiyle Batı tarafından icat edilmiş Şark modelinin içerisini doldurmak için çok boyutlu faaliyetler yürüttüler. Onlara göre toplumun genetiğini oluşturan değerler dönüştürülmedikçe asla arzu edilen sonuç alınamayacaktı. Genetiğin en önemli ögesi ise dindi. Dinin hayatın dışında tutulması, yaşamımıza anlam kazandıran her türlü kavramın yeniden içeriklendirilmesi ve konumlandırılması ile mümkündü. Kavramlardan yola çıkılarak başlatılan inşa süreci, köklerimize yabancılaşarak her türlü enformatik kirliliğe açık hale gelmemize neden oldu.

Bir sömürgeci tasavvuru olarak ortaya çıkan oryantalizmin belki de en önemli fonksiyonu Doğu dünyasının düşünme alanlarındaki boşluğu kendi tanımlarıyla doldurmasıydı. Çünkü özellikle 17. yüzyılın sonundan itibaren hikmet bilgisinin ve arayışının terk edilmesi, egemenlik anlayışının yalnızca askeri alana sıkıştırılması, Müslüman dünyayı sömürgecilik dalgasına karşı savunmasız bıraktı.

*Ne yazık ki İslam
dünyası bugünkü haliyle
Aziz İslam'ın dışında
kurulan bir dünyadır.
Müslümanlar böyle bir
dünyada yaşamaya önce
mecbur bırakıldılar sonra
alıştırıldılar.*

Özellikle 17. yüzyılın sonundan itibaren hikmet bilgisinin ve arayışının terk edilmesi, egemenlik anlayışının yalnızca askeri alana sıkıştırılması, Müslüman dünyayı sömürgecilik dalgasına karşı savunmasız bıraktı.

Batı Doğu'yu Karantinada Tutmaya Çalıştı

11. yüzyıldan itibaren gelişen yeni Batılı bakış, doğuyu, kendisinin çoktan geçtiği emekleme döneminde sayar ve ötekileştirdiği bu dünyayı adam edilmesi, terbiye edilmesi ve yönlendirilmesi gereken bir unsur olarak görür. Batılıya göre henüz akıl balığ olmamış Doğu, kendi başına bırakılamayacak kadar yavan bir konumdadır. Bu yüzden Doğu'nun kullanacağı her türlü enstrüman, doğuluların zihinsel seviyelerine göre yeniden tasarlanmalı ve kullanıma sunulmalıdır. Bugünün dünyasına söz söyleyebilecek ehliyette görülmeyen Müslüman dünya, Batılı kafanın öznesi olduğu bir yaşam hatında karantinada tutulmalıdır. Ünlü oryantalist Bernard Lewis'in deyimiyle, "İslam dünyasının haşmetli günleri geride kalmıştır ve artık biz Doğuluların medeniyet adına sunacakları bir şeyimiz yoktur." Bu bakış açısıyla egzotizm ve romantizmin ötesinde başka bir işleve sahip olmayan bir Müslümanın her türlü ihtiyacının karşılanmasında başvuracağı tek bir üst makam bulunmaktadır, o da Batıdır.

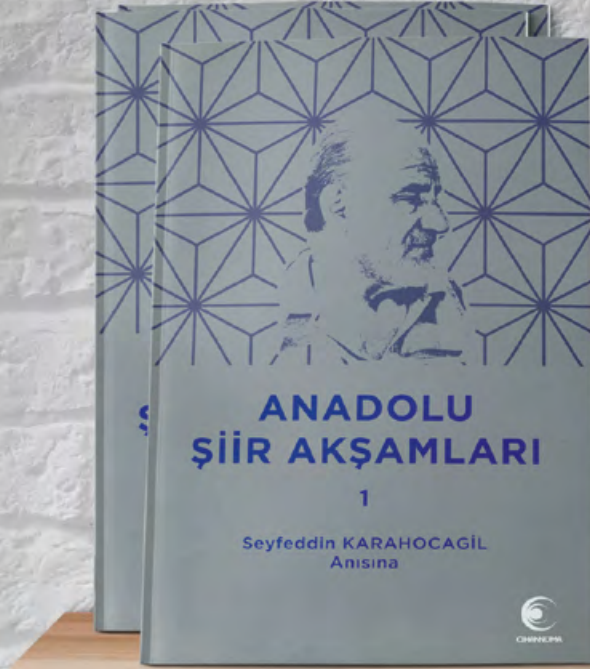
Bu ötekileştirme vurgusu, öteki kabul edilenin aşağılanması ve bu aşağılanışın medyatik unsurlarla dünyaya servis edilmesi, üstün bir uygarlık tarafından dizayn edilmeye çalışılan yeryüzü cennetine yönelebilecek tehdidin ipliğinin pazara çıkarılmasıydı adeta. Dünya sömürge sistemini yeniden kurgulama yoluna giden Amerika Birleşik Devletleri'nin "Yeni Dünya Düzeni" ya da Büyük Ortadoğu Projesi" adı altında sürdürdüğü çalışmalar aynı zamanda rüştünü ispat edememiş gözüyle bakılan toplumların ıslah ve medenileştirme projesidir. Bu bağlamda modernizm, oryantalist zihinde doğunun "işaretlenme" aracı olarak işlev gördü. Ekonomik sistem olarak kapitalizm, düşünsel açıdan liberalizm, yönetsel olarak da demokrasi insanlığın (*elbette ki batının*) geldiği son muhteşem noktadır ve bunun ilerisi yoktur.

Bu sunulan çerçeveye uzaklık ya da yakınlık kadar milletler ilgi görür ve muhatap alınır. Özellikle Müslüman dünya yukarıdaki sistematığın henüz başlarında sayıldığı için her türlü "ehlileştirme" operasyonuna muhatap olmak durumundadır. Birçok yeraltı ve yer üstü zenginliğe sahip olduğu halde, onları verimli olarak kullanma derecesine gelemediği için istenilen düzeye gelene kadar bu zenginlikler Batılı eller tarafından kontrol altında tutulmalıdır. Batının "arındırılmış akıl uygarlığı" elbette ki söylemine uygun olarak bir yeryüzü cenneti yaratmanın ve bu cennetin efendisi olarak hüküm sürmenin peşindedir.

Körleşmiş Durumdayız

Yukarıdaki vurguları neden yapma ya da hatırlatma gereği duyduk? Ortadoğu tanımından başlayarak bu adlandırmaların Batı zihninin bir ürünü olduğunu bilmek gerekiyor. Tarihi çeşitli bölümlemelere ayırarak, kendine göre bir çağ tasarımı ortaya koyan Batı, bu çağları kendi tarihi serüvenine göre adlandırırken, tarih yapıcı olarak kendini tarihin merdivenlerini tırmanırken bastığı basamakları diğer milletler olarak görmektedir. İşin hazin yanı ise içinde Türkiye'nin de bulunduğu birçok ülkenin okul duvarları bu tür izahlar içeren tarih şeritleriyle kaplıdır. Batı, Müslüman toplumlara adam edilmesi gereken toplumlar nazarıyla bakarken, Müslümanların kendi tarihlerine, medeniyetlerine ve duruşlarına olan ilgisizliği ve itibarsızlığı ihanet noktasında. Kapımıza kadar dayanan sıcaklığın/ateşin Türk, Kürt, Arap, Şii ya da Sünni demeden hepimizi yakacağının farkına varamayacak kadar körleşme. Sömürgeci taktığı ayrıştırıcı/ etnik gözlüklerle birbirimize baktığımızda kaybettiğimiz kardeşlik, onur ve vefadır. Ne yazık ki İslam dünyası bugünkü haliyle Aziz İslam'ın dışında kurulan bir dünyadır. Müslümanlar böyle bir dünyada yaşamaya önce mecbur bırakıldılar sonra alıştırıldılar.

Tarihi çeşitli bölümlemelere ayırarak, kendine göre bir çağ tasarımı ortaya koyan Batı, bu çağları kendi tarihi serüvenine göre adlandırırken, tarih yapıcı olarak kendini tarihin merdivenlerini tırmanırken bastığı basamakları diğer milletler olarak görmektedir.

www.cihannuma.org
adresinden yayına
ulaşabilirsiniz.

Ne Haldeyiz?

SELİM CERRAH

Gençlik ve Spor Bakanlığı,
Müşavir

HAYAT her zaman güzel yüzünü göstermez, bazen zorluklarla imtihan ediliriz. Yaşanan her dram bir şekilde hasar bırakır, bu durum çağlar boyunca böyle sürdü. Gençlik çağı insanın hayata ve hataya açık dönemidir. Hataların verdiği hasarı anlamak için uzun yılların geçmesini beklemek de bir çeşit hata değil midir? Hangi ölçüleri esas alarak olayları doğru okumaya ve anlamaya çalışacağız? Karar verelim.

Dünya sistemi kendini biricik gören nesiller üzerinden yeni anlatılar inşa ediyor. Bu vasatta eski ve kadim hikayeler güç kaybediyor. Kalbe dönerek hikayemizi büyütelim. Dünün siyasal ve sosyal analizleri meseleyi idrak etmeye yetmiyor ki izah etmeye yetsin.

İyi işler yapmak için daha fazla gayret etmek gerekir. Özellikle teknolojik alana ARGE faaliyetlerine ağırlık vermek gerekiyor. Dünya devasa adımlarla büyürken biz seyredebeyiz. Kalite asla tesadüflerle meydana gelmez, daha nitelikli işler yapmalıyız. Ayrıca insanı özünden koparan kimlik krizlerine ve buhranlara karşı onu dayanıklı hâle getirmeliyiz. Turan Kışlakçı içinde yaşadığımız çağın insanını, “21. yüzyıl toplumu, bir performans toplumuna dönüşmüştür ve bireyler ‘itaat özneleri’nden ‘performans öznelerine’ evrilmiştir. Bu yeni özneler, kendi kariyerlerinin ve yaşam yollarının girişimcileri ve fenomenleri olarak hareket etmektedirler” şeklinde izah eder. Nasıl bir hayata razı olacağız, hangi iklime ait olacağız? Buna karar vermeliyiz.

*Tevhid mücadelesinin tarihi,
peygamberlerin insanları
hakikate çağrısını anlatır.
Onlar devleti ele geçirmeyi,
kudreti elde etmeyi değil
kudretli olanları ıslah etmeyi
bize öğretmiş olan öncülerdir.*

Tevhid mücadelesinin tarihi, peygamberlerin insanları hakikate çağrısını anlatır. Onlar devleti ele geçirmeyi, kudreti elde etmeyi değil kudretli olanları ıslah etmeyi bize öğretmiş olan öncülerdir. Herhangi bir ücret istemeden insanları sorumluluk sahibi olmaya çağıran elçilerin hikayesi Şuara suresinde art arda anlatılır. Kur'an örnek ve öncü olan bu isimlerin mücadelesinin amacını tevhid ilkesi ile sorumluluk şuurunu yayma olarak anlatmıştır. İbrahim (as) Nemrut ve avanesini davet etmiş, putları kırmıştı. Hz. Musa, Hz. Şuayb'ın yanında yetiştikten sonra kavmine geldi, Firavun'a "Arınmak, temizlenmek istersen sana hidayet yolunu göstereyim, seni Rabbine hidayet edeyim ki (böylece) onun sevgisini kaybetmekten kork!" diye seslenmişti. Cümle peygamberler esas işleri olan Tevhid inancını yayma mücadelesini meccanen, bedel talep etmeden ifa etmişlerdi. Aynı izde yol yürümek bizim için önemli bir görevdir.

Batı Aklı Gücü ve Parayı Tanrı Edindi

Hikmet ve adalet olmayan yerde şefkat ve merhamet de olmaz. Kudret şefkatle bir arada olmazsa zulme yol açar. Mutlak kudret sahibi olan Allah'tır, deriz ama güçlü olmayı severiz. Batı sahip olduğu gücün esiri olmuş durumda, orada oluşan gücün verdiği sarhoşluk vicdan ve adalet duygusunu tüketti. Aynı izi takip edersek bizde yolun bereketini kaybederiz. Meselelerimizi sadece güç üzerinden konuştukça işin hikmeti kayboluyor. Gücümüzü yitirdiğimiz için değil kimlik ve kişilik kaybına maruz kaldığımız için zayıfladık. Kötülükleri engellemek için güç lazım değil mi, sorusu sorulabilir. Düşmanları korkutmak, caydırmak için elbette güç biriktirmek güçlü olmak lazım. Ama her meseleyi güç ile çözmeye çalışmak bizi acımasız hâle getirebilir. Bu durum zayıflığa razı olalım demek değildir. Her şeyi hikmetle yerli yerine koymadan güç biriktirmek gâyeyi yitirmeye sebep olur.

Tanrıdan koparılan Batı akli, gücü ve parayı Tanrı edindi huzur kaybı oldu. Her yeri kan ve zulüm istila etti. Avrupa kendi içinde birlik ve bütünlük fikrini hayata geçirdi, ulus devlet olmak aşamasından birlik kurma aşamasına geçildi. Amerika tatminsiz tüketim iştahı ile her yere sömürge valisi atayabilen bir düzen kurdu. Çin ve Hindistan devasa nüfusları, şefkatsiz, merhametsiz yönetim anlayışları, yüksek üretim kapasiteleriyle içerde düzen kurmayı esas aldı, dışarıda ise yayılmacı politikalarını uygulamaya devam ediyor. Ne Keşmir meselesi konuşulabiliyor ne Doğu Türkistan dramı gündeme gelebiliyor artık.

Dün Rönesans ve Reform hareketleri Batıda gücü tahkim eden hamleler meydana getirdi. İyiliğin merkezi olmaya değil kötülüğün tahrip edici, taşıyıcı gücü olmaya talip olan Batılı akıl buharlı makinenin ica-

Gücümüzü yitirdiğimiz için değil kimlik ve kişilik kaybına maruz kaldığımız için zayıfladık.

Evet kahır ekseriyeti İslâm inancına bağlı insanlar ve toplumlar var, onları yöneten devletler onlara ait midir diye bakınca başımız öne eğiliyor.

dı ile daha fazla kâr elde etmek için dünyayı sömürmeyi ibadet aşkıyla vazife edindi. Vestfalya düzenini kuran akıl derebeylikleri bir araya getirmek suretiyle yeni ulus devletleri kurdu. Galibi belli olmayan 100 yıl savaşları sona erdirildi. Kendileri için mâkul olan bu süreç dönemin büyük güçleri olan imparatorluklar için yıkıcı etkiler meydana getirdi. Bu arada kendisini kaybeden öteki dünya iç karışıklıklar ve istikrarsızlık girdabına düştü.

Osmanlı yıkılınca dünyada düzen ve denge kalmadı. Osmanlı Devleti başta olmak üzere mağlub etmek istedikleri düzenleri hedefe koydular. Kuruluş, var oluş ve yükseliş dönemleri bize ayakta kalmayı öğretmeye yetmedi. Nihayetinde bağlarımız zayıfladı, kutlu millet kayboldu, kerim devletimiz yıkıldı. Direnç noktalarımız yitirilince varlığımız tehlikeye düştü. Aslında takriben 150 yıldan beri tutunduğumuz dallar elimizde kaldı diyebiliriz.

İslam Dünyası Kaldı mı?

İslâm dünyası ne durumda diye bakacak olursak yıkım sonrası “böyle bir dünya” kaldı mı diye sormalıyız. Evet kahır ekseriyeti İslâm inancına bağlı insanlar ve toplumlar var, onları yöneten devletler onlara ait midir diye bakınca başımız öne eğiliyor. Böyle olduğu için Kırım ve Çeçenistan Rusya’nın iç meselesi, Bosna Sırpların doğal sınırı, Kudüs ve Filistin ise siyonist katillerin oyun yeri olarak kalıyor. Dünyanın her yerinde azınlık olarak yaşayan Müslümanların varlığı ise üzerinde dikkatle durulması gereken başka bir konu. İslâm milleti devlet olarak var olmayı beceremeyen yönetici elitlerini yok sayarak “İslâm Milleti” olma şuuruyla dünyanın her yerindeki kardeşlerini ortak değerler ve idealler etrafında birleştirecek yeni bir ruh inşa etmeli.

Coğrafyamız başlarına tavin, musallat edilen kukla yöneticiler eliyle zillet içinde perişan hâlde yaşamaya mahkûm kaldı. Çoğunluğu hânedan eliyle yönetilen ülkelerin elitleri başta İngiltere olmak üzere özel kurumlarda eğitilerek etkiye açık hâle getiriliyor.

“Petro dolarları” Batılı bankalarda rehin tutulan yönetici elitlerin sanal hesapları faiz sarmalıyla kontrol ediliyor. Bu paralar ile Batıda kurulan silah sanayi İslâm âlemini birinci tehdit olarak hedefte tutmaya devam ediyor. Kendi içinde birlik kurma fikrinden uzak tutulan “Müslüman siyonist” denebilecek yöneticilerin başta olduğu bu devletlere “İslâm Devleti” demenin imkânı kalmamıştır. Bunlar eliyle dünyaya nizam veya adalet taşımak ise imkân dışıdır.

Savaş meydanında galip gelen Batılılar ilk dönemde İslâm toplumlarını dejenere etmeyi beceremediler. Bunu temin etmek için toplumları

ayakta tutan unsurları felç ettiler. Aileyi tahrip ederek, eğitimi bozarak, toplum yapısını ifsat ederek bozgunculuğu yaymaya başladılar. Bu saldırıları bertaraf etmek için titizlikle çalışmak, alternatif yollar üretmek gerekiyor. Dînini dert edinen her Müslümanı “İslâm Milletinin” insanı olarak görmek, bu insanı bozgun sonrasında umut olarak yeniden ayağa kaldırmak için çalışmak gerekiyor.

Çile Çekmeyi Göze Almalıyız

Türkiye gibi az da olsa yöneticisini seçme imkânı olan ülkeler değişik yollarla içeriden sömürge hâline getirilmeye çalışılıyor. Bu saldırıların verdiği hasarları belli bir plan ve programla “Uyanış, Direniş ve Diriliş” aşamaları hayata geçirerek azaltabiliriz. Bu uğurda çile çekmeyi göze almalı, fikir sancısı ile yürek sızısını birleştirmeliyiz. Bu zor görev ne zaman ve nasıl gerçekleşebilir? Bu ise cevabı zor sorudur. Önce birbirinden koparılan, hatta düşman hâline getirilen kardeşler arasında var olan suizan çemberleri kırılmalı. Eskide kalmış olan ve bütünlüğü bozacak sosyal farklılıklar, itikadî tartışmalar ve mezhep taassupları bir kenara bırakılarak yeni ufuklar ortaya konulmalıdır.

Düşüncede ve zihniyette, siyasî ve içtimaî hayatta, ahlâkta bozulma, sapma, artınca yapılması gereken şey ıslah ve tecdîddir. Dîni anlayış aslî temellerine bakarak yenilenmelidir. Tecdîdden söz edildiği zaman tedirgin olanlar var. Burada yenilenen şey din değildir, bunu dîni anlayışta ve uygulamalarda görülen bozulmaları ve sapmaları düzeltme çabası olarak anlamalıyız. Zamana, mekâna, kültürel şartlara bakarak yapılmış olan ictihadlar, verilmiş fetvalar, hükümler sonucu önerilen çözümler esasen beşerî çabalarlardır. İyi niyetli âlimler zamanla şartların değişmesine paralel olarak hükümleri yorumlamışlar, isabet eden görüşler var. Zamanla oluşan şartlara göre yenilenmesi gereken hükümler var. Âlimler vahyi ve sünneti yorumlamış çıkış yolu aramışlardır. Kaynaklardan beslenerek verilen fetvalar, değişen şartlara göre üretilen çareler zamanla işlevini yitirebilir. Bu normal bir şeydir. Bunu yeniden yapabilecek alimleri yetiştirmek vazifemizdir. Bu yolda; ahlâk, hukuk, salih amel ve güzel davranış birbirini tamamlayan bütünün ilkeleri olarak görülmeli.

Bunları yapabilmek adına fikir ve görüş farklarını ayrılık için vesile görmeyi bırakıp zenginlik olarak görebilmek gerekir. Çare arayan, çözüm isteyen herkesle işbirliği yapılmalı, yorulan vicdanları harekete geçirecek adımlar atılmalı. Bunun yolu birlik ve bütünlük içinde hareket edebilecek mâkul örgütler kurmaktan geçer. Batıda var olan insaf ve vicdan sahibi insanlarla ve mutedil kurumlarla irtibat kurmak suretiyle adaletin tesisi, zulmün bertaraf edilmesi için çalışmalar yapılmalıdır.

Düşüncede ve zihniyette, siyasî ve içtimaî hayatta, ahlâkta bozulma, sapma, artınca yapılması gereken şey ıslah ve tecdîddir. Dîni anlayış aslî temellerine bakarak yenilenmelidir.

Gönüllü kuruluşlar büyük acılar varken bir araya gelmeyi beceremiyorsa bir daha gönül kelimesinin arkasına saklanmasınlar, gönül kelimesini dillerine almasınlar.

Ne yapılacağına ve nasıl yapılacağına karar verebilmek için duyarlı olunmalı, herkes üzerine düşen vazifeyi eda etmeli. Vazifemiz “*keşfi kadîm değil vaz-ı cedid*” olmalı diyen anlayış daha ileri taşınarak yarınları ihyâ ve inşâ edecek ortak hayaller kurulmalı, büyük hedefler belirlenmelidir.

Topyekûn Birlikte Hareket Etmeliyiz

Bugün Gazze başta olmak üzere akan kanlar zalim güçlerin eseridir. Şayet dünyada dengeyi, ahengi sağlayacak mâkul otorite olsaydı bunca barbarlık yaşanmazdı. Yaşanan son durum bize dünyada en iyi öğretmenin zorluklar içinde yaşayan, direnmeyi seçen Gazze halkı olduğunu gösterdi. Bu dersi alabildik mi o başka meseledir. Çağlar boyunca dünyaya nizam veren bir milletin evladı olarak Gazze’de yaşanan soykırım içimizi burkmaya devam ediyor.

İslâm milleti aşırılık fitnesi sonucunda çok yara aldı. Şiddetin ve terörün her çeşidi reddedilmeli, mâkul ve mutedil yol ve yöntem esas alınmalı, insanlar “*Vasat Ümmet*” çizgisine davet edilmeliler. Hayrettin Karaman hocadan ilham ile; “*Dün bu anlayışa “İslâmî hareket denirdi, yeneden aynı yerden devam edebilir veya yeni adlandırmalar yapabiliriz. İslâmî hareket öncelikle İslâm düşüncesi ile ilgili ilmî, fikhî açılımın adıdır. Ayrıca sadece kâğıt üzerinde var olan zihnî bir faaliyetin adı değildir; bizâtihi toplumun tümünü etkileyen harekettir. Siyasî, kültürel, ekonomik, askerî yönleri ile bir medeniyet hareketidir. Öncü olan kadrolar çoğu zaman hareketin içinde ve önünde yürürler, milletin içinde yer alırlar. Hareketin mantığı toplanalım gidelim üzerine değil; topyekûn birlikte hareket edelim esası üzerine kurulmalıdır. Hareketin gözettiği hedef Şehadettir ve şehadete koşan ilk kişiler hareketin öncüleridir.*

Bu şuurlu Müslümanların ortak davasıdır. İnançta, düşüncede, davranışta, ferdi hayattan içtimâî hayata kadar her alanda, Allah’ın rızasını gözetken, buna aykırı inanç, düşünce ve faaliyet içinde olmamayı hayatının gayesi edinenler bu davanın fertleridirler. Bu insanlar dünyayı tanır, başka inanç, medeniyet ve kültürler ile hayat tarzları hakkında doğru bilgi sahibi olurlar, bunları taklit etmez, kendini hiçbir alanda geri ve aşağı görmezler. “*İyi-kötü, ileri-geri, güzel-çirkin*” değerlendirmelerini kendi kaynaklarına göre yapar, geçer not alamazsa kusuru kendinde arar, kendi ölçü ve dinamikleri ile telafiye gerçekleştirmeye çalışır. Müslüman vahye tabi olur, İslâm aklına dayanır.

Bu mücadeleyi hayata taşıyacak insanlar mâkul ve mutedil davranış ortaya koyabilecek vasıflara sahip olmalıdırlar. İnsanlığın hayrı için iş yapacak dengeli kurumlar kurarak, kuruluşlar oluşturarak bu kurumlar arasında nitelikli işbirliği yaparak yol almalıdırlar. Bu yapılar ne yapma-

lı, nasıl hareket etmeli ki uyanış hedefine sâlimen ulaşabilsin diyerek planlar yapılmalı. Uyanış, İslâm davetinin yeryüzüne yayılması, İslâm güneşinin dünya üzerine yeniden doğması için umut olmalı. Uyanış inançlara bulaşan bid'at ve sapıklıklardan arınmalı, ahlâkî zaatlardan uzak durmalı, dünyanın kötülerin şerrinden kurtarılması için umut olmaya devam etmelidir.

Yapılması gereken şey sivil unsurları bir araya getirerek bilgi, bilinç ve tavır konusunda işbirliğini temin etmektir. Devlet ve hükümet yönetimleri arzu edilen davranışları ortaya koymayı ya beceremediği veya arzu etmediği için güç ve itibar kaybetmiştir. İlim erbabı, akademisyenler, sendika yöneticisi, kanaat önderi, gönüllü hizmet üreten hayra hâdim kurumlar, enerjilerini ve birikimlerini bir araya getirerek yeni yol haritası çıkarmak suretiyle işe başlamalıdır. Âlimler ve ârifler düşünce üretmek ve örneklik ederek yol açmalı, vakıf ve dernek gibi yapılar şuurlu insanları organize etmeli, düşünce kulüpleri stratejik raporlar yayınlamalı, sermaye sahipleri bu çalışmalarını finanse etmeli, sokaktaki insanlar gittiği her yerde zulme karşı direnişin anıtı gibi dimdik ayakta durmalı, siyonist devlet ve ona destek verenler boykot edilmeli, çocuklar zalimlere karşı Kudüs bilince ile ayakta durabilme iradesine ve cesaretine sahip olacak evsafa yetiştirilmeli.

Gönüllü kuruluşlar büyük acılar varken bir araya gelmeyi beceremiyorsa bir daha gönül kelimesinin arkasına saklanmasınlar, gönül kelimesini dillerine almasınlar. Sürekli adam eksilterek, insan israf ederek kendi gücünü korumayı hedefleyen kifayetsiz muhterisler İslâm Milletinin önünden çekilsin işler daha düzgün yürür.

Ortak hedeflere birlikte yürüme anlayışı terk edilirse yarın birbirimizin yüzüne bakamaz, “selin üstünde sürüklenen çöp” gibi kalırız. Acelecilik, aşırılık, plan ve program olmadan hareket etmek, sonuca odaklanıp doğru işleri yapmayı ihmal etmek, kibirlenerek kendini ve yolunu büyük görmek gibi hatalar neticesinde söz dinlememek mağlubiyetin sebepleri arasında gelir.

Bunlara dış güçlerin menfi tesirlerini ve planlarını dahil etmek gerekir. İslam düşmanları, İslâm milletinin gücünün sırrının kaynağını biliyorlar. Bunu net olarak ifade eden eski İngiltere dışişleri bakanı Gladston; “Aslında Türkiye’nin işi bitmiştir. Bir daha kendine gelemeyecektir. Çünkü biz, Türkiye’de iki manevi gücü yok ettik. “Hilafet ve İslam!” demişti.

Başka bir konuşmada ise: “İslâm dinini yok edebilmemiz için önümüzde dört büyük engel vardır. Bunlar; Kur’an, Kâbe, Eğitim kurumları ve Cuma namazıdır” demiştir. Demek; İslam düşmanları, Müslümanların gücünün kaynağının dört maddede topladığını iyi anlamış durumdadır.

Her ne kadar ortada İslâm dünyası denen bir yer kalmamış olsa da “İslâm milleti” kendi dertlerini kızıl şafağın ardından yarınlara taşıma ufkunu kuşanarak bir gelecek kuracaktır.

*İslâm dîninin insanlığın imdadına yetişmesi için gerekli olan
İslâm birliğinin kurulması
ümidini veren yeniden diriliş
mücadelesi esas alınmalıdır.*

- 1) Müslümanların fikirlerini oluşturan, düzenlerini kuran Kur'an'ı Kerim.
- 2) Müslümanların birliğini ve kardeşlik bağlarını tesis eden Kâbe-i Muazzama.
- 3) Müslümanların dava eğitimini, cihad şuurunu temin eden tekke, zaviye, medrese gibi ilmî Müesseseler.
- 4) Müslümanların uyanış kaynağı ve hidayet ışıkları olan Cuma namazı...

Yeni Diriliş Hamlelerine İhtiyacımız Var

Bu esaslarda dirilmek için neleri diriltmek gerektiğini görebiliriz. Neyi kaybettiyssek onu geri kazanmak için üzerimize düşen vazifeleri hakkıyla eda etmeliyiz. Bu uğurda yeni bir diriliş hamlesine ihtiyacımız vardır. Bu amaçla yapılabilecek bazı şeylere temas edelim:

İslâm dîninin insanlığın imdadına yetişmesi için gerekli olan İslâm birliğinin kurulması ümidini veren yeniden diriliş mücadelesi esas alınmalıdır.

Düşmanlara karşı muzaffer olmak için zafere giden yolları aranmalı, aşama aşama yol almalı, bir merhaleyi tamamlamadan diğer merhaleye geçilmemeli.

Müslümanları doğuda ve batıda önce Allah'a ve O'nun dinine döndürmeye çalışmalı, İslâm'a sınıksız sarılmaları temin edilmeli. İnsanlar için çıkarılmış hayırlı ümmet oldukları sürekli hatırlatılmalı.

Müslümanlar suçların ve anarşinin azalmasının, fesadın, bozulmanın ortadan kalkmasının öncüsü olmalı, yeryüzünde emniyetin, istikrarın ve barışın teminatı olmalı.

Kısaca İslami uyanışın olumlu tarafları olarak; ümmetin hidayete ermesi, dirilişin canlanması, İslam medeniyetinin yayılması, barışın gerçekleşmesi, Müslümanları tarihlerine yeniden döndürülmesinin teminatı olarak görülmeli.

Uyanışın gerçekleşmesi için bize düşen görevleri şu maddelerle özetleyebiliriz;

- Düşmanların tuzaklarını ve İslam'la mücadele için hazırladıkları planları boşa çıkarmak için davamızda sebat etmeli ve teyakkuza olmalıyız.
- İslam davasının çarkının daha da hızlı dönmesi için sözlerimizle ve fiillerimizle güzel örnek olmalıyız.
- Her şeyin hakkını en güzel verebilmek için dava sorumluluğumuzla kişisel sorumluluklarımızı dengeli tutmalıyız.

- İnsanları davet etmede, muvaffakiyetin en önemli unsuru olan iyilik yapmayı, ihsan kıvamında davranmayı esas almalı, davette “kavli leyyin” gönül alıcı yumuşak üslup kullanmalıyız.
- Fikhî ihtilaflardan ve mezhep taassubundan kaçınmalıyız ki; aramızda sevgi, anlayış ve dostluğun yayılmasında en büyük amillerden birisi budur.
- Son olarak, zafiyet içinde olduğumuz için kurtuluş yolunda Peygamberimiz (sav)’e uymak, sabretmek ve zorluklara karşı sebat etmek olarak görmek gerekir.

Yapılabilecek daha onlarca şey yazılabilir ama işin başlangıcı olarak bunları esas almak faydalı olur. Küçük olsun benim olsun diyen egosu yüksek kibir abideleri yok sayılarak işler yapılmalı. Güçlü iletişim ve sağlam istişare ile ortak hedefler belirlenirse insan ve imkân israfı azalır, birlikte hareket edilebilir.

Dünya iyi insanlara dünden daha fazla muhtaçtır. Bu insanlar birliğin gücünü keşfederek, ortak hafızayı diriltecek kurumlar kurarak yarın için ümit olabilirler. Her ne kadar ortada İslâm dünyası denen bir yer kalmamış olsa da “İslâm milleti” kendi dertlerini kızıl şafağın ardından yarınlara taşıma ufkunu kuşanarak bir gelecek kuracaktır. Büyük bir millet toplantısı yaparak bunu hayata geçirebiliriz. Ramazan bu imkânı sağlamamış olabilir ama bir nevi yıllık kongre hükmünde olan “Hac” bize umut vermeye devam edecektir. Herkes kendi İsmail’inin elinden tutup bıçağı nefsine çalabilirse koç kurbanı sunanlar şeytanı taşa tutma hakkına sahip olurlar. Umut sadece insanda ve insan kalmak için gayret edenlerdedir. Bizim iyilerimiz şehit olarak önden yürümeye devam ediyorlar. Yeryüzünün âdil şahitlere ihtiyacı var, bu âdil şahitlerden olmaya talip olalım.

Dünya iyi insanlara dünden daha fazla muhtaçtır. Bu insanlar birliğin gücünü keşfederek, ortak hafızayı diriltecek kurumlar kurarak yarın için ümit olabilirler.

D-8 ve Aksiyon Değeri

DR. ÖĞRETİM ÜYESİ
MEHMET ALİ YÜKSEL

Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Öğretim Üyesi

GÜNÜMÜZDE Birleşmiş Milletler (BM), Avrupa Birliği (AB), NATO, Dünya Bankası, İnsan Hakları Örgütü ve daha onlarca uluslararası yapının ne Müslümanlara ne de diğer insanlara fayda getirmediği net bir şekilde görülmektedir. Irak, Suriye, Arakan, Filistin bölgelerinde etkisiz kalan uluslararası bu yapılar Müslüman olmayan Ukrayna halkı için de bir çözüm üretememektedir.

Şuurlu bir Müslümanda olması gereken ferasete ziyadesiyle sahip olan Milli Görüş hareketinin merhum lideri Prof. Dr. Necmettin Erbakan uluslararası örgütlerin nihaî olarak Siyonizm'e hizmet edeceğini uzun yıllar önce fark etmiştir. Erbakan hoca siyasi hayatının her döneminde mevcut dünya düzenindeki Siyonizm'e ve bunun oluşturduğu sorunlara karşı bir duruş içerisinde olmuştur. Bir taraftan kitleleri Siyonizm kaynaklı tehlikelere karşı bilinçlendirme çabasını yürütürken diğer taraftan da bu sorunla mücadele etmek için yurt içinde ve yurt dışında gerekli adımların atılmasına öncülük etmiştir. D-8 Ekonomik İşbirliği Örgütü'nün uluslararası bir aktör olarak ortaya çıkması da Erbakan hocanın öncülük ettiği Siyonizm ile mücadele sürecinin bir ürünüdür.

*D-8 Ekonomik İşbirliği
Örgütü'nün uluslararası bir
aktör olarak ortaya çıkması
da Erbakan hocanın öncülük
ettiği Siyonizm ile mücadele
sürecinin bir ürünüdür.*

GELİŞEN-8 (D-8)

Kuruluşu ve Teşkilatlanması

1996 yılında Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı Prof. Dr. Necmettin Erbakan, uluslararası sistemde G-20 olarak bilinen “Gelişmiş 20” örgütüne işlevsel olarak hem alternatif olabilecek hem de Müslümanların güçlenmesine katkı sağlayabilecek yeni bir uluslararası örgüt oluşturmak amacıyla İstanbul’da “Kalkınmada İşbirliği” konferansını düzenlemiştir. Konferansın katılımcıları günümüzde İslam İşbirliği Teşkilatı olarak bilinen o dönem ismi İslam Kalkınma Örgütü olan yapı içerisinde teknoloji, ekonomi ve nüfus gibi kriterler itibarıyla öne çıkan Bangladeş, Endonezya, İran, Malezya, Mısır, Nijerya, Pakistan ve Türkiye olmuştur. 22 Ekim 1996 tarihinde düzenlenen bu konferansla D-8’in kuruluşunda ilk adım atılmıştır. Bu konferans sonrası devam eden çeşitli görüşmeler neticesinde temel konularda bir mutabakat sağlanmış ve mutabakat “İstanbul Deklarasyonu” adıyla 15 Haziran 1997 tarihinde yayınlanmıştır. Deklarasyonda, giriş metninden sonra 12 madde sıralanmış ve bu maddelerin ilkinde yer verilen “Gelişen-8 (D-8) olarak adlandırılacak bir kalkınma işbirliği mekanizmasının kurulmasına karar verilmiştir” ifadesi ile D-8 resmi olarak kurulmuş ve faaliyetlerine başlamıştır.

D-8’in logosunda 8 ülkeyi temsilen 8 sütun tarafından çevrelenmiş bir dünya haritası ve bu haritanın üstünde D-8 tarafından benimsenen temel ilkeleri temsil eden 6 yıldız yer almıştır. Örgütün logosunda imgeleyen bu temel ilkeler ise şu şekilde belirtilmiştir;

- 1) Savaş değil, barış,
- 2) Çatışma değil, diyalog
- 3) Çifte standart değil, adalet,
- 4) Üstünlük değil, eşitlik
- 5) Sömürü değil, âdil düzen
- 6) Baskı ve tahakküm değil, insan hakları, hürriyet ve demokrasi.

Kurumsal temsiliyetinde dönem başkanlığı mekanizmasının uygulandığı D-8’in kuruluş sürecinde Zirve, Konsey ve Komisyon olarak isimlendirilen 3 yapı ve 1 icra direktörlüğü tesis edilmiştir. “Zirve”, üye ülkelerin Hükümet veya Devlet Başkanlarından oluşmakta ve iki yılda bir toplanmaktadır. Üye ülkelerin Dışişleri Bakanı düzeyinde temsil edildiği “Konsey”, siyasi kararların alındığı ve sorunların kapsamlı bir şekilde tartışıldığı platformdur. Kuruluşun yürütme organı olan “Komisyon” ise üye ülkelerin genellikle üst düzey Dışişleri Bakanlığı bürokratlarından oluşmaktadır. Komisyon üyelerinin her biri kendi ülkesinde ulusal düzeyde koordinasyonun sağlanmasından sorumlu olmuştur. D-8’in

Özü itibarıyla ekonomik işbirliği odaklı bir yapılanma olarak kurulan D-8’in ekonomik potansiyelinin yanı sıra stratejik askeri, jeopolitik ve jeostratejik potansiyeli bulunmaktadır.

D-8'in sahip olduğu potansiyele ulaşmasının önündeki en büyük engeller siyasi uyumsuzluk, ekonomik yetersizlik ve bağımlılık olarak belirginleşmektedir.

İcra Direktörlüğü üyeler arasında iletişim ve koordinasyon sürecinden sorumlu olmuştur. İcra Direktörü 2006 yılına kadar Türkiye tarafından belirlenirken 2006 yılından sonra icra direktörlüğünün statüsü genel sekreterliğe çevrilerek dönem başkanı Endonezya tarafından bir genel sekreter atanmıştır. Genel sekreterin altında ise biri “İdari”, “Hukuki” ve “İç İşleri”nden sorumlu, diğeri de “Ekonomi”, “Uygulama” ve “Dış İlişkiler”den sorumlu olmak üzere 2 direktör konumlandırılmıştır.

D-8 kapsamındaki iş birliğinin, esas itibarıyla sektörel temelde yürütülmesi planlanmıştır. Bu kapsamda ülke bazlı görevlendirmeye de gidilmiştir. Yapılan iş bölümünde ülkeler ve iş birliği çalışmalarını koordine edecekleri alanlar şu şekilde belirlenmiştir;

- Bangladeş: Kırsal kalkınma
- Endonezya: Yoksullukla mücadele ve insan kaynakları
- İran: Bilim ve teknoloji
- Malezya: Finans, bankacılık ve özelleştirme
- Mısır: Ticaret
- Nijerya: Enerji
- Pakistan: Tarım ve balıkçılık
- Türkiye: Sanayi, sağlık ve çevre

Misyonu ve Vizyonu

D-8 örgütü, üye ülkelerin küresel ekonomideki konumlarını güçlendirmeyi, ticaret ilişkilerinde yeni fırsatlar yaratmayı, ekonomik işbirliğini artırmayı, ortak kalkınma stratejileri geliştirmeyi ve yaşam standartlarını yükseltmeyi kendisine temel misyon olarak belirlemiştir.

Ayrıca, uluslararası karar alma süreçlerine daha fazla katılım sağlamak da D-8'in hedefleri arasında yer almıştır. D-8 temel olarak ekonomi ekseninde ortaya çıkmış olsa da İstanbul Deklarasyonunda yer verilen “... İşbirliği, adalet, eşitlik ve demokrasi hedeflerine ulaşmak yerine dünyanın çeşitli yerlerinde yeni gerilim, istikrarsızlık, çatışma ve çatışma nedenlerinin geliştiğini; çifte standart, ayrımcılık ve baskı politikalarının ortaya çıktığını ve bazı durumlarda da yoğunlaştığı derin bir hayal kırıklığı ve endişeyle gözlemlemiştir...” ifadesi D-8 üyeleri arasında ekonomik işbirliğinin sağlanması durumunda örgütün siyasi bir aktöre evrileceğini gösterir mahiyettedir. Erbakan’a göre, dünyada artık huzur, barış ve saadetin tesisi için, bir an evvel yanlışlardan vazgeçilmesi doğrulara dönülmesi ve Yeni Bir Dünya’nın kurulması gerekmektedir ve D-8 hareketi bu manada bir çalışma olarak değerlendirilmelidir. Erbakan hoca D-8’lerin kurulmasını baştan sona harplerle ve çatışmalarla geçen 20. asrın sonunda “aydınlığa açılan bir kapı” olarak nitelendirmiştir.

D-8'in Faaliyetleri

Kurulduğu 1997 yılından 2024 yılına kadar toplam 10 Zirve, 22 Konsey ve 55 Komisyon toplantısı gerçekleştirilen D-8'de çok sayıda alt toplantı da düzenlenmiştir. D-8 kapsamında yürütülen çalışmalar neticesinde bazı ilerlemelerin sağlandığını söylemek mümkündür. İlerleme sağlanan alanlar içerisinde öne çıkan gelişmeler ise şunlardır;

- D-8 Uluslararası Üniversitesi'nin kurulması
- D-8 Bilimsel Mükemmeliyet ve İşbirliği Haritasının oluşturulması (D8-MSEC)
- D-8 Araştırma ve Yenilik Öncüleri Ağı oluşturulması (D-8 NPRI)
- D-8 Teknoloji Transferi ve Değişim Ağı'nın oluşturulması (D-8 TTEN)
- D-8 Takas Ticaret Sisteminin başlatılması
- D-8 Sağlık ve Sosyal Koruma Programının hazırlanması (D-8 HSP)
- D-8 Ticaret ve Sanayi Odalarının faaliyete geçirilmesi
- D-8 Proje Destek Fonu'nun kurulması
- D-8 Tarım ve Gıda Güvenliği Araştırma Merkezi kurulması.
- D-8 Yaratıcı Ekonomi ve Finans Merkezinin kurulması.

Ancak Üye ülkelerde görülen gelişme ve kalkınmada D-8'in etkisinden ziyade ülkelerin kendi dinamiklerinin daha etkin olduğunu söylemek mümkündür. Oluşturulan ağlardan, hazırlanan programdan, kurulan üniversite ve araştırma merkezinden etkin bir katkı alındığı söylemek zor görülmektedir. D-8 tarafından hazırlanan 2020-2030 Yol Haritası vizyon belgesinde yer verilen "D-8'in belirli bir alandaki hedeflerine ulaşmak amacıyla her bir işbirliği alanı için somut program ve proje planları hazırlamak" hedefi, yürütülen çalışmaların soyut kaldığını ve etki üretmediğini itiraf eder nitelikte olmuştur.

D-8'in Potansiyel Gücü

Özü itibarıyla ekonomik işbirliği odaklı bir yapılanma olarak kurulan D-8'in ekonomik potansiyelinin yanı sıra stratejik askeri, jeopolitik ve jeostratejik potansiyeli bulunmaktadır. D-8 üyesi ülkeler coğrafi olarak ele alındığında kendi coğrafyalarında bölgesel güç niteliğine sahip ülkelerdir. Nijerya, Mısır, Türkiye, İran, Pakistan, Bangladeş, Malezya ve Endonezya her bir D-8 üyesi ülke kendi bölgesinde etki oluşturabilecek bir siyasi potansiyele sahiptir. Sözelimi Mısır'ın Süveyş Kanalı, İran'ın Basra Körfezi'ndeki ve Malezya ile Endonezya'nın Asya-Pasifik'teki konumu D-8'in jeopolitik ve jeostratejik olarak küresel çapta ulaşabileceği potansiyel gücü gösteren hususlardır. Askeri açıdan İran'ın siber güvenlik altyapısı ve itki sistemlerindeki teknolojisi, Türkiye'nin havacılık alanında geldiği nokta, Pakistan'ın nükleer güç teknolojisi ileri seviyedeki işbirliği için çok büyük imkanlar sağlamaktadır.

Üye ülkelerin üstün olduğu alanlarda yapılacak somut işbirliği ve hayata geçirilecek projeler neticesinde bir taraftan üyelerin ekonomik çıkarları artırılırken diğer taraftan da D-8 dışı ülkelere olan ekonomik bağımlılık azalmaya başlayacaktır.

D-8 örgütü dünya ekonomisi içerisinde küçümsenmeyecek bir paya sahiptir. Fakat büyüklük, nitelik ve bağımlılık olarak ifade edebileceğimiz 3 gösterge nedeniyle D-8'in dünya ekonomisine yön vermesini ve ekonomik bir güç ortaya koymasını beklemek de mümkün değildir.

Bu açılardan bakıldığında D-8'in çok büyük bir potansiyele sahip olduğu görülmektedir. Dünya tarihi bize göstermektedir ki belirli bir ekonomik güce kavuşan siyasi yapılar askeri kapasitesini geliştirmekte ardından genel bir teknolojik atılım yaşamakta, yaşanan teknolojik atılım da yine ekonomik gücü arttırmaktadır. Bu durum devletlerin siyasi alanda güç sahibi bir aktör olarak belirginleşmesi sonucunu oluşturan bir büyüme döngüsü ortaya çıkarmaktadır. Dolayısıyla D-8'in ekonomik alanda etkin bir işbirliği ortaya koyabilmesi durumunda ileri hedef noktası olan uluslararası alanda siyasi bir aktör olması söz konusu olacaktır.

Ancak, D-8'in sahip olduğu bu potansiyele ulaşmasının önündeki en büyük engeller siyasi uyumsuzluk, ekonomik yetersizlik ve bağımlılık olarak belirginleşmektedir. Siyasi olarak bakıldığında İran ve Türkiye arasındaki zaman zaman soğuk savaş derecesine gelen bölgesel rekabet ve Mısır'da darbe ile iktidarı ele geçiren yönetimin batının kuklası olması D-8 için önemli bir sorun teşkil etmektedir. Bu duruma D-8 ülkelerinin ekonomik yetersizliği ve bağımlılığı da eklendiğinde D-8'in potansiyeline ulaşması neredeyse imkansız gözükmemektedir.

D-8 örgütü dünya ekonomisi içerisinde küçümsenmeyecek bir paya sahiptir. Fakat büyüklük, nitelik ve bağımlılık olarak ifade edebileceğimiz 3 gösterge nedeniyle D-8'in dünya ekonomisine yön vermesini ve ekonomik bir güç ortaya koymasını beklemek de mümkün değildir. IMF tarafından yayınlanan 2023 yılı Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYİH) verilerine göre;

- Endonezya, yaklaşık 1420 milyar dolar GSYİH ile Dünyanın 16. büyük ekonomisi,
- Türkiye, yaklaşık 1150 milyar dolar GSYİH ile Dünyanın 17. büyük ekonomisi,
- Bangladeş, yaklaşık 446 milyar dolar GSYİH ile Dünyanın 33. büyük ekonomisi,
- Malezya, yaklaşık 430 milyar dolar GSYİH ile Dünyanın 36. büyük ekonomisi,
- Mısır, yaklaşık 398 milyar dolar GSYİH ile Dünyanın 38. büyük ekonomisi,
- Nijerya, yaklaşık 390 milyar dolar GSYİH ile Dünyanın 39. büyük ekonomisi,
- İran, yaklaşık 366 milyar dolar GSYİH ile Dünyanın 42. büyük ekonomisi,
- Pakistan yaklaşık 340 milyar dolar GSYİH ile Dünyanın büyük ekonomisi durumundadır.

Bu rakamlar ışında 104 trilyon doları aşan dünya ekonomisi içerisinde D-8'nin yaklaşık %4,7'lik bir yer kapladığı görülmektedir. D-8 üyesi ülkelerin toplam 4,94 trilyon dolar büyüklüğündeki GSYİH'si, Almanya'nın tek başına ulaştığı rakamdan biraz daha yüksek seviyedir. ABD'nin ise yaklaşık 6'da 1 kadardır...

Nitelik açısından ele alındığında da D-8'in dünya ekonomisine yön verecek bir özelliğe veya bir araca sahip olmadığı görülmektedir. D-8 üyeleri herhangi bir yaptırım kararı ile satılmaması durumunda dünya ekonomisini kilitleyebilecek bir ürün ya da hizmete sahip değildir. Ne kritik bir çip üretimi, ne önemli bir yazılım, ne sistemi krize sokabilecek bir finans gücü ne de enerji arz-talep dengesini küresel çapta etkileyebilecek bir kaynağı bulunmamaktadır. Aksine üyelerin birçok alanda ekonomik ve teknolojik bağımlılığı söz konusudur. Örneğin İran'a yönelik yaptırımlar İran'ın havacılık faaliyetleri önemli ölçüde kısıtlamıştır. CA-ATSA yaptırımlarına maruz kalan Türkiye'nin de birçok sorun yaşadığı görülmüştür. Uluslararası kredilendirme kuruluşları olan FITCH, Moody's, S&P gibi kurumların yayınladıkları raporları, CDS puanlamalarında oynama, SWAP piyasasından çıkarma gibi çeşitli operasyonlar ile Türkiye'nin finans yapısı kırılgan hale getirilmiştir. Diğer ülkeler için de benzer örnekleri vermek mümkündür.

Sonuç olarak D-8'in dünya ekonomisi açısından (şimdilik) önemli bir aktör olduğunu söylemek pek mümkün değildir. Bu doğrultuda sahip olduğu büyüklük, nitelik veya bağımlılık göstergeleri değişmeden, D-8'in gerçek potansiyeline ulaşması ve etkin bir aktör olması da söz konusu olmayacaktır.

D-8'in Aksiyon Değeri

21. yüzyılın uluslararası ilişkiler sisteminde İslam dünyasının ve Müslümanların etkin olduğu ya da belirleyici aktör olarak söz sahibi olduğu herhangi bir kurumsal yapı bulunmamaktadır. BM, AB, NATO, ŞİO ve benzeri siyasi ve askeri örgütlerde olduğu gibi G-20, BRICS, Dünya Bankası, IMF, Dünya Ticaret Örgütü gibi ekonomik örgütlerde de Müslümanların belirleyici olmadığı bir gerçektir. Müslümanlar, adeta Rasulullah'ın "...çok olacaksınız ama sizin çokluğunuz su üzerindeki saman çöpünün çokluğu gibi olacak, ağırlığınız olmayacak" diyerek işaret ettiği zamanı yaşamaktadır. İslam dünyası ekonomik, askeri ve siyasi açıdan darmadağın olmuş durumdadır. Bosna, Doğu Türkistan, Arakan, Gazze başta olmak üzere dünyanın çeşitli bölgelerinde Müslümanların soykırıma uğraması karşısında İslam dünyasının hareket edememesi maalesef bu durumun en somut delili olmaktadır. Bu nedenle uluslararası

Sonuç olarak D-8'in dünya ekonomisi açısından (şimdilik) önemli bir aktör olduğunu söylemek pek mümkün değildir. Bu doğrultuda sahip olduğu büyüklük, nitelik veya bağımlılık göstergeleri değişmeden, D-8'in gerçek potansiyeline ulaşması ve etkin bir aktör olması da söz konusu olmayacaktır.

D-8 içerisinde Endonezya'nın finans alanındaki gücü, İran'ın roket sistemleri teknolojisi, Türkiye'nin havacılık ve uzay sanayindeki hamleleri ve daha birçok faktör göz önüne alındığında başta savunma sanayi alanında işbirliğini alanlarının ne kadar geniş olduğu ve bir ülkedeki gelişmişliğin diğerini tamamlayıcı nitelikte olduğu görülmektedir.

alandaki Müslümanları temsil edecek ve hamiliğini yapacak siyasi, askeri ve ekonomik örgütlerin tesis etme zorunluluğu ortadadır. Bu doğrultuda en büyük sorumluluğa sahip en kritik aktör olarak D-8 ön plana çıkmaktadır.

Ancak dünyada meydana gelen herhangi bir olay karşısında D-8'in bir duruş ortaya koyabilmesinin ve de gerektiği takdirde o duruş için harekete geçebilmesinin önünde önemli engeller bulunmaktadır. Kuruluşundan günümüze kadar geçen yaklaşık 27 yıllık süreçte D-8'nin herhangi bir konuda aktif bir politika üretmediği de zaten görülmektedir. Bunun temel nedeni yukarıda da değindiğimiz siyasi uyumsuzluk, ekonomik yetersizlik ve bağımlılık faktörleridir.

Bir devletin benimsediği siyaset, temel olarak çıkar odaklı bakış açısıyla oluşturulmaktadır. Çıkarların çatıştığı ortamda ortak politika üretimi ve ya siyasi birlik söz konusu olmayacaktır. Dış politikada çıkar algısı da genelde ekonomi ve güvenlik ekseninde şekillenmektedir. Bu alanlarda geliştirilen işbirliği siyasi birliği sağlayabilecek yöntemlerin başında gelmektedir. Ekonomi ve güvenlik alanında sağlanacak işbirliği ortak çıkar alanlarının üretilmesine, ortak çıkar alanları da müşterek bir dış politika geliştirilmesine imkan sağlayacaktır.

D-8 üyelerinin ekonomik gücünün bir plan ve strateji olmadan artmasını beklemek pek de doğru bir yaklaşım olmayacaktır. D-8'in toplam ekonomik kapasitesini bir anda 4'e, 5'e, 6'ya katlamak yani 5 trilyon dolara yaklaşan GSYİH'yi 25-30 trilyon dolara ulaştırmak mümkün değildir. Ancak nitelikli üretim kapasitesini arttıracak ve D-8 dışı ülkelere olan bağımlılığı azaltacak bir işbirliğini geliştirmek D-8'in potansiyeline ulaşmasına imkân sağlayacaktır.

Toplamda 4.94 trilyon dolara ulaşan ekonomik büyüklükte 2,1 trilyon doları aşan dış ticaret payı bulunmaktadır. Ancak bunun yalnızca 148 milyar doları üye ülkeler arasında gerçekleşmektedir. Üye ülkelerin üstün olduğu alanlarda yapılacak somut işbirliği ve hayata geçirilecek projeler neticesinde bir taraftan üyelerin ekonomik çıkarları arttırılırken diğer taraftan da D-8 dışı ülkelere olan ekonomik bağımlılığı azalmaya başlayacaktır. Özellikle teknoloji odaklı ve savunma sanayi odaklı işbirliğinin geliştirilmesine yönelik projeler hayata geçirildiği takdirde üye ülkeler üzerindeki sonuçları muhteşem olacaktır.

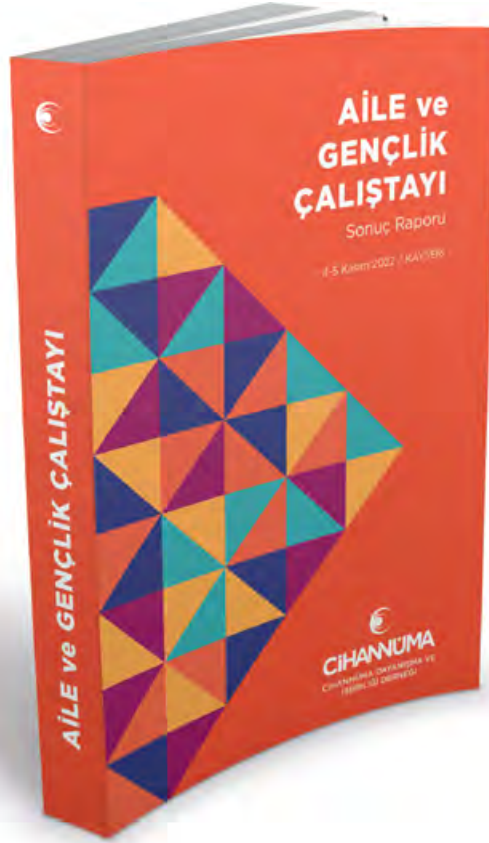
D-8 içerisinde Endonezya'nın finans alanındaki gücü, İran'ın roket sistemleri teknolojisi, Türkiye'nin havacılık ve uzay sanayindeki hamleleri ve daha birçok faktör göz önüne alındığında başta savunma sanayi alanında işbirliğini alanlarının ne kadar geniş olduğu ve bir ülkedeki gelişmişliğin diğerini tamamlayıcı nitelikte olduğu görülmektedir. Bu

açından bakıldığında D-8 ülkeleri sahip olduğu ekonomik potansiyelinin kat ve kat üstünde bir büyüme ortaya koyabilecek kapasitededir.

D-8 çatısı altında böyle bir planlama yapılması ortak çıkar alanları oluşturarak siyasi birliğin tesisine de hizmet edecektir. Neticede siyasi birlik arka planda ekonomik, teknolojik, askeri gücün etkileşimine bağlı olarak şekillenen bir olgudur. Ekonomik gelişme, teknolojik gelişmeyle mümkün olmakta, teknolojik gelişme de genellikle savunma sanayideki gelişmelerle hızlanmaktadır. Dolayısıyla D-8’de savunma sanayisini de kapsayan, teknolojik bağımlılıkları da azaltacak somut işbirliği adımları D-8’in en önemli misyonu durumdadır.

Bu bağlamda, seküler değerlerin hâkim olduğu günümüz dünyasında birlik için ortak çıkar alanları oluşturmak zorunlu hale gelmiştir. D-8 bu çıkarların oluşturulabileceği bir örgüt olarak kritik bir öneme sahiptir. Bu çerçevede D-8 çatısı altında sağlanacak etkin işbirliği ümmetin dirilişinin ve uluslararası alanda söz sahibi olmasının ilk adımı olacaktır.

Ekonomik gelişme, teknolojik gelişmeyle mümkün olmakta, teknolojik gelişme de genellikle savunma sanayideki gelişmelerle hızlanmaktadır. Dolayısıyla D-8’de savunma sanayisini de kapsayan, teknolojik bağımlılıkları da azaltacak somut işbirliği adımları D-8’in en önemli misyonu durumdadır.

www.cihannuma.org
adresinden yayına
ulaşabilirsiniz.

Alev Alatlı; Gönül ve Zihin Dünyamıza Bıraktıkları

AYŞE BÖHÜRLER

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Kayseri Milletvekili

FLATUN “Konuşma aklını kullanma sanatıdır.” diyor. Alev Alatlı’nın yazdıkları, konuştukları, nasihatleri de böyleydi. Olayları değerlendirmek, sonuç çıkartmak, beklemek, önemli ve önemsizi ayırt etmek, müzakere etmek, mülahaza hanesini açık tutmak gibi pek çok konuda bu aklı görürdünüz.

Doğrusu bu yazı için bana yöneltilen yukarıdaki başlığa dair ilk cevabım “*emanetlerin hangi birini yazsam olurdu...*” 1992 de tanıştığımız günden itibaren her sohbet her telefon konuşması her röportaj, program o kadar çok hatıra, akıl, nasihat bıraktı ki... Alev Alatlı için tek bir söz veya tek bir tanım ortaya koymak mümkün değil. Fuzzy yani Türkçesini de kendisi tercüme ettiği saçaklı mantığı anlatmaya ömrünü adadı, kendisi de fuzzy idi. Bir tarafla dimdik, dosdoğru... Bir tarafla da esnek, hayatın her haline karşı hoşgörülü merhametli ve her an bir ders çıkarmaya hazır.

Alev Hoca’nın bir konuya tek bir cevabı olmazdı. “*Hele dur bir bakalım!*” sözünü benim gibi aceleci tabiatlı iseniz çok sık duyardınız. Meselelere farklı bakış açılarını hep göz önünde bulundurur ve illa ki en doğruya yakın olanı bulmaya çalışırdı. Zihnini her zaman yeni bir şey öğrenmeye, değerlendirmeye açık tutardı.

“Dünyayı Bilmeyen Dünyanın Maskarası Olur!”

Geçenlerde 2002’de yazdığı bir yazıda rastladım bu başlığa. 7 Ekim 2023 yılından itibaren Gazze’de yaşadıklarımız bu değil miydi? “*Dünyayı bilmeyen dünyanın maskarası olur.*” sözünü sık kullanırdı. Nasihat-

Fuzzy yani Türkçesini de kendisi tercüme ettiği saçaklı mantığı anlatmaya ömrünü adadı, kendisi de fuzzy idi. Bir tarafla dimdik, dosdoğru... Bir tarafla da esnek, hayatın her haline karşı hoşgörülü merhametli ve her an bir ders çıkarmaya hazır.

nameleri yazarken dünyayı öğretmenin kolay bir yöntemini aramış, bu nedenle aslında aklında olan kitabın ortaya çıkış süreci uzamıştı. “Bu konuyu daha kolay ve daha anlaşılır nasıl anlatabilirim?” sorusu yazdığı her süreçte derin sancısıydı. Bir gün telefon açtı, “Ayşe bir bak bakalım...” deyip ‘pencere’, ‘necefli maşrapa’ gibi ara başlıklara böldüğü metoduyla Amerika’nın kuruluş hikâyesini nasıl daha anlaşılır hale getirdiğini anlatmıştı. Emimim bunu pek çok kişiye sormuştu. İlahiyatçılardan, sanatçılara, bilim adamlarına, psikiyatrîstlere güven duyduğu bir dost halkası vardı. Vefatında daha derin fark ettik ki dostları olarak bizi en çok sarsan bu sohbetlerden yoksun kalmak oldu.

Son yıllarında Hristiyanlık üzerine çalışmıştı. Batı’yı anlamanın çözümlenmenin oradan geçtiğini düşünüyordu. Hristiyanlık tarihini, tahrifler konusunu özellikle Müslümanların anlamasını istiyordu. Amerika’daki eğitiminin bir parçası ekonomi, bir parçası teoloji bir parçası da dil bilim olmuştu. “Teoloji bilmeden tarih anlatılamaz da anlaşılabilir da.” derdi. Filistin konusunda Türkiye’de ilk yazan kişilerden birisiydi. Edward Said’in Filistin Sorunu kitabı onun çevirisiyle yayımlanmıştı. Amerika’daki öğrenciliği sırasında Filistinli öğrencilerle karşılaşmasını ve Kızılderili dostlarını sıkça anlatırdı. Yahudilik de bu çerçevede ilgi duyduğu ve araştırdığı konular arasındaydı.

“Filistin’e yapılanları anlamak için Yahudi düşüncesini bilmek gerekir.” diyordu. Yani dünyayı bilmeyen dünyanın maskarası olur. Öncelikle Yahudilerin tanrısı Yehova nasıl bir Tanrı’ydı? “Sakın ha bizim Allah’ımız ile onu karıştırmayın.” der ve ‘Yehova’nın özelliklerini anlatırdı: “Bu korkunç ilâha tapınma sonucu Yahudilik asırlarca bir korku dini olmuştur, sevgi değil.... İnsaf nedir hiç bilmediler. Kendi ırklarını bile kayırmadılar... Daha 1917’de Filistin’e İngiliz çıkarlarını koruyacak bir halk yerleştirmek hususunda İngiliz hükümeti ile anlaşmışlardı... Yahudi soykırımının İsrail’e yerleşimi hızlandıracağını hesap etmişlerdi. Halklarını bitmez, bir savaşa mahkûm ettiler. Kurtarılmış bölgesi olmayan ve asla olmayacak olan bir yaşam. O gün, bugün Filistinli kadınlar altı oğlan doğururlar, ikisi ırgatlık için, ikisi İsrail’e karşı savaşta ölmek için, iki de yedek...” Bu Alev Alatlî’nin 2002’de yazdığı bir yazıdan alıntı. Bugün için de değişen bir şey yok.

“Her Kavramı Yeniden Düşünmek Zorundayız!”

Alev hoca bir şeye bilgisiz körü körüne “karşı olmaya”, muhalif olmaya da çok itiraz ederdi. “Özgürlük için mücadele” lafına da itiraz ederdi. “Özgürlük geçişli bir fiildir, salt tek başına özgürlük amaç olamaz. Ne için özgürlük?” diye sorardı. Kadim değerlere sahip çıkmayı savunur, değişim karşısında hep bir ihtiyat halini benimserdi.

Filistin konusunda Türkiye’de ilk yazan kişilerden birisiydi. Edward Said’in Filistin Sorunu kitabı onun çevirisiyle yayımlanmıştı. Amerika’daki öğrenciliği sırasında Filistinli öğrencilerle karşılaşmasını ve Kızılderili dostlarını sıkça anlatırdı. Yahudilik de bu çerçevede ilgi duyduğu ve araştırdığı konular arasındaydı.

Ömrünün 40 yılını
öğrenmeye 40 yılını
da yazmaya adadı.
Öğrendiklerinden çıkardığı
sonuçları, dünya bilgisini
ve düşünme biçimini bize
kitaplarıyla, programlarıyla
miras bıraktı.

2022’de katıldığı bir yuvarlak masa toplantısında Türkiye’den ve dünyadan entelektüel ve akademisyenlere “*unlearn*” yani bildiklerini unutup “*yeniden öğrenmeleri*” çağrısında bulundu. “*Her kavramı yeniden düşünmek zorundayız.*” diyordu. Din adamlarından oluşan bir topluluğa bir keresinde “*Matematik bilmeden mantık yürütemez, o olmadan da din anlatamazsınız*” deyiverdi. “*Fizik bilmeden de metafiziği anlayamazsınız*” diye ilave etti.

Matematikçiler ve sufilerin el ele verdiği bir dünyayı ütopya olarak ortaya koyardı. Türkiye’de distopik ilk romanı yazan kişi de o oldu. “*Kabus*” ve “*Rüya*” romanlarıyla Türkiye’nin geleceğine dair olası tehlikelere ilişkin içgörülerini ve tahlillerini kaleme aldı. Kıymeti çok bilinmeyen “*Kabus*” romanı Talip İmre Kadızade’nin yeni dünya düzenindeki hikâyesini anlatıyordu. Eski düzen yıkılmış yeni bir dünya düzeni kurulmuştu. Romanda yeni düzenin getirdiği postmodernizmin eski Türkiye’deki “*biz*” kavramını nasıl ortadan kaldırdığını yazmıştı. Bu düzende insanlar ancak kendi düşünce yapısındaki küçük gruplarla bir araya gelebiliyordu. Bu da Türkiye’yi legal ve illegal küçük “*Anadolu Devletleri*”ne bölmüş halkı “*afazi*”ye sürüklemişti. “*Afazi*” Alatlı’nın en sık kullandığı kavramlardan birisiydi. Tıbbi bir terim olan “*afazi*”yi sosyolojik bir kavrama dönüştürmüştür. Afazi; bellek kaybı, dil yitimi, şeyleri isimlendirememesi, ortak kavramların olmaması anlamına geliyordu. Bu da toplumda ortak bir paydada buluşamama ve birbirini anlayamama gibi ciddi bir iletişim sorunu ortaya çıkarmıştı...

“Türkiye Batmaz, Batarsa Okyanuslar Taşar!”

Alev Alatlı her dönem bir meseleyi kendine dert edinir ve çözüm üzerine tefekkür eder, müzakere ederdi. Türkiye’de sorun çözme becerisinin yetersizliğini bağımsız düşünme ve soyutlama yetisinin eksikliğine bağlardı. Karşısına Schrödinger’in kedisi teorisinden çıkarak ürettiği saçaklı mantığı önerirdi. “*Bu dünyayı tanımayan bu dünyanın maskarası olur.*” derken saçaklı mantığı bir çıkış reçetesi olarak sunardı. “*Aynı anda hakim tek bir doğru değil bir çok doğrular olabilir aman ha bunları gözden kaçırmayın.*” derdi.

Dünyanın gidişatı, gezegenin hali ve insanlığın geleceği için tasa çeken bir aydınlı Alev Alatlı. Batı dünyasının günbegün dağılan, lider krizi geçiren, paçozaşan haline çok vurgu yapar. Türkiye’yi de bu süreçte hep bir şans olarak görür. “*Biz buhran ithal etmediğimiz sürece bu kaosta sağlam durur, hatta fırsata çevirebiliriz. Safları sıklaştırmamız lâzım. Önümüzdeki yılları bir elimiz yağda, bir elimiz balda geçiştiremeyeceğimiz gibi duruyormuş. Olsun. Güneş her gün daha mükemmel bir dünyaya doğmaz. Tarih*

ezelden ebede dümdüz uzanan doğrusal bir hat değil, devirli bir oluşumdur. Gün olur, en gerideki en öndekinden ilerde olur... Tek bir sürgüne takılıp kalmamayı, bütüne bakmayı adet edineceksiniz. Tıpkı bir asma gibi, düz akılla anlaşılmaz, pergele, cetvele gelmez, kendisine has bir kimliği vardır Türkiye'nin, batmaz. Batarsa, Okyanuslar taşar, onu da kimse göze alamaz..."

40 Yılı Öğrenmekle 40 Yılı Yazmakla Geçti

Onunla yaptığımız her projede, söyleşide odağı bütüncül bakış açıysıydı... İhmal Edilebilir Nasihatler'e başlarken bir tür kavram yapısökümü yapmaya niyetlendi. Batı'dan dünyaya hakim olan fikirleri, kavramları, kurumları kim üretti, niye üretti sorusuna odaklandı. Amacımız Batı karşıtlığı değildi. Sadece ne ile karşı karşıya kaldığımızı anlamaya ve anlatmaya çalışıyorduk.

Kahramanı yoktu. Kimseyi gözünde büyütmezdi. Türkiye'nin toplumsal kimliğini anlayabilmek için kapitalizmin gelişim sürecine ve bu süreçte Batı toplumlarının geçirdiği evrelere bakmak gerekiyordu. "Kilise'nin eşcinselliğin kutsanması gibi en büyük günaha nasıl razı edildiğini öğrenmemiz lazım." derdi.

Ömrünün 40 yılını öğrenmeye 40 yılını da yazmaya adadı. Öğrendiklerinden çıkardığı sonuçları, dünya bilgisini ve düşünme biçimini bize kitaplarıyla, programlarıyla miras bıraktı.

Kutuplaşmaya dair her soruma "Ayrı gayrımız yok, aynı bulgur pilavına kaşık sallayan insanlarız, ne kutuplaşması..." diye cevap verir ve hatta sorumdan dolayı ve de klişelere itibar ettiğim için bana kızardı.

Burnunun direği ülkesi için sızlayan herkes kalbinde de sofrasında da yer buldu. Kalbimiz, aklımız, sağduyumuz, arkamızı dayadığımız dağ olarak hayatımızda yeri büyüktü. Rabbim rahmetiyle muamele etsin, mirasını bereketlendirsin. Tam da istediği gibi fehim, metin, müstakim nesilleri görmeyi rabbim bize nasip etsin.

Kutuplaşmaya dair her soruma "Ayrı gayrımız yok, aynı bulgur pilavına kaşık sallayan insanlarız, ne kutuplaşması..." diye cevap verir ve hatta sorumdan dolayı ve de klişelere itibar ettiğim için bana kızardı.

Türkiye Yüzyılı Kapsamında Enerji ve Maden Çalıştayı

MİTHAT CANSIZ

*Enerji ve Tabi Kaynaklar Bakanlığı,
Eski Bakan Yardımcısı*

CİHANNÜMA Dayanışma ve İş Birliği Derneği, Batman Valiliği, Batman Belediyesi ve Batman Üniversitesi iş birliği ile “Türkiye Yüzyılı Kapsamında Enerji ve Maden Alanlarında Cari Dengeyi Sağlamaya Yönelik Enerjide Katma Değerli Üretim ve Teknolojik Dönüşüm Çalıştayı” 23-24 Şubat 2024 tarihleri arasında Batman Üniversitesi ev sahipliğinde gerçekleşti. Oturumları Batman Üniversitesi Merkez Kampüsünde düzenlenen çalıştaya; Genel Başkan Vekilimiz Av. Cavit Tatlı, Batman Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. İdris Demir, Derneğimiz Enerji ve Maden İhtisas Çalışma Grubu Başkanı Mithat Cansız, Kamu ve Özel sektör yöneticileri ile STK temsilcileri ve öğrenciler katıldı.

Ülkelerin ekonomik performanslarının en önemli göstergelerinden birisi de cari dengedir. Bilindiği üzere cari denge, ihracat ve ithalat arasındaki fark ile turizm gelirleri, cari transferler ve yabancı sermaye yatırımları gibi diğer gelirlerin toplamından elde edilen yekünü ifade etmektedir. Cari açık, enflasyon, kur baskısı, CDS (Credit Default Swap) primleri, işsizlik ve faiz oranları gibi temel ekonomik parametrelerde yaşamış olduğumuz halihazırdaki problemlerin temel sebebidir.

Cari açığın oluşmasında, “katma değerli ürün üretememe ve enerjide dışa bağımlılık” öne çıkan iki neden olarak dikkat çekmektedir. Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler kalkınma ve büyüme hızına bağlı olarak ortaya çıkan enerji ihtiyacını yerli kaynaklar ile karşılayamadıklarında ithal etme yoluna giderler. Bu durum ciddi miktarda dövizin yurt dışına akmasına neden olur. Ülkemiz açısından özellikle enerji, ithalatta

Ülkelerin ekonomik performanslarının en önemli göstergelerinden birisi de cari dengedir. Bilindiği üzere cari denge, ihracat ve ithalat arasındaki fark ile turizm gelirleri, cari transferler ve yabancı sermaye yatırımları gibi diğer gelirlerin toplamından elde edilen yekünü ifade etmektedir.

büyük bir paya sahiptir ve doğrudan cari açık oluşumuna neden olmaktadır. Sürdürülebilir bir büyüme ve kalkınmayı hedefleyen ülkemiz ve ülkemiz gibi gelişmekte olan ülkeler artan bu cari açık maliyetlerine katlanmak durumunda kalıyorlar. Türkiye ekonomisinin düzlüğe çıkması, uygulanacak temel makroekonomik politikalar ve yapısal reformların yanı sıra bahse konu cari açığı azaltmaya dönük atılacak cesur hamleler ile mümkün olabilecektir. Kronik cari açığımızı azaltmak için ülkemizin döviz gelirlerini artıracak adımlar atılmalıdır. Bu bağlamda katma değerli ihracatımızı artırmanın yanı sıra enerji, petrokimya ve maden gibi kalemlerdeki ithalat rakamlarımızı azaltmamız gerekmektedir.

Bu çalıştay kapsamında, ülkemizin cari dengesinde etkisi olan enerji ve maden alanlarında alternatiflerin değerlendirilmesi, mevcut potansiyelin ortaya konması, ayrıca eksikliklerin tespit edilerek çözüm önerilerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda sektörün önemli temsilcileri ve akademisyenler çalıştaya davete edilmiş ve konunun kapsamlı bir tahlilinin yapılması arzulanmıştır. Çalıştay sonucunda ortaya çıkacak raporun kamuoyu ile paylaşılması ile politika yapıcılara kapsamlı bir veri sağlanması beklenmektedir.

ÇALIŞTAY SAFAHATI

Çalıştay Genel Başkan Vekilimiz Av. Cavit Tatlı'nın açılış konuşması ile başladı. Tatlı konuşmasında özellikle enerji alanında ihtisaslaşma üniversitesi olan Batman Üniversitesi'nin çalıştay paydaşı olmasından duyduğu memnuniyeti ifade ederek müzakereler sonucu oluşacak raporun çok kıymetli öneriler barındıracağını dile getirdi. Tatlı konuşmasını, çalıştaya katılım sağlayan Kamu ve Özel Sektör üst yöneticilerine ve enerji alanında çalışma yapan hocalara ve emeği geçen herkese teşekkür ederek sonlandırdı.

Türkiye ekonomisinin düzlüğe çıkması, uygulanacak temel makroekonomik politikalar ve yapısal reformların yanı sıra bahse konu cari açığı azaltmaya dönük atılacak cesur hamleler ile mümkün olabilecektir.

Son yıllarda keşfi gerçekleşen Gabar bölgesinde yapılacak çalışmaların, Türkiye'nin enerjiden kaynaklanan cari açığını azaltmada önemli rol oynayacağı kesindir. Gabar'da petrol rezervinin 1 milyar varil olduğu ve üretimin hızla arttığı bilinmektedir. Mart ayı itibarıyla günlük 37 bin varil petrol üretilirken Nisan ayı içinde bu rakamın 40 bin varile çıkacağı tahmin edilmektedir.

Batman Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. İdris Demir; çalıştayan bir yıllık hazırlık sürecinin olduğunu ve hazırlanacak raporun ülkenin enerji politikasının geliştirilmesinde önemli bir kilometre taşı olacağını belirtti. Ayrıca Gabar'da yapılacak çalışmaların Türkiye'nin enerjiden kaynaklanan cari açığını azaltmada önemli rol oynayacağını, madenlerde yenilenebilir hidrokarbon temelli, ülkenin geleceğine ışık tutacak çalışmaların sistematik bir biçimde, politika önerileriyle birlikte cari açığı azaltmaya yardımcı olacağını ifade etti. Demir konuşmasını çalıştaya gösterilen ilgiden duyduğu memnuniyeti dile getirerek tamamladı.

Açılış konuşmaları Cihannüma Derneği Enerji ve Maden İhtisas Çalışma Grubu Başkanı Mithat Cansız'ın açılış sunumu ile sonlandı. Cansız konuşmasında şu konulara değindi;

"Ülkemizde son yıllarda artan arama-üretim faaliyetleri neticesinde gerek doğal gaz alanında gerekse de petrol alanında dikkat çekici keşifler yapıldığı gözlemlenmektedir. Ancak petrol keşifleri, doğalgaz keşiflerine kıyasla çok daha düşük seviyelerde kalmıştır. EPDK verileri incelendiğinde, Türkiye, petrolde günlük yaklaşık 1 milyon varil olan ihtiyacının ancak %10' unu yerli kaynakla karşılayabilmektedir (TPAO ve Özel sektör üretimleri toplamı).

Son yıllarda keşfi gerçekleşen Gabar bölgesinde yapılacak çalışmaların, Türkiye'nin enerjiden kaynaklanan cari açığını azaltmada önemli rol oynayacağı kesindir. Gabar'da petrol rezervinin 1 milyar varil olduğu ve üretimin hızla arttığı bilinmektedir. Mart ayı itibarıyla günlük 37 bin varil petrol üretilirken Nisan ayı içinde bu rakamın 40 bin varile çıkacağı tahmin edilmektedir."

Bu bağlamda ayrıca Karadeniz ve Gabar bölgesinde yapmış olduğumuz petrol ve doğalgaz atılımlarını devam ettirmenin yanı sıra, dünya hidrokarbon potansiyelinin

%70'ni bünyesinde barındıran Ortadoğu ve Orta Asya'daki komşu bölgelerimizde gerekirse kamu-özel iş birliği ile fırsatları kovalayarak, enerji açığımızı azaltmak için proaktif girişimler başlatmamız gerekmektedir.

Yer altı madenlerinin önemine de değinen Cansız, konuşmasını şu hususlara değinerek tamamladı;

"Enerji ham maddelerinde (linyit ve taş kömürü) yıllık 20 milyar ton gibi bir potansiyelimiz olduğu halde, ithal kömüre her yıl 4-5 milyar dolar döviz ödeyen bir ülke konumundayız. Diğer taraftan altın ise son yıllarda 25-30 milyar dolar seviyesinde döviz ödediğimiz bir emtiadır. Tenörü düşük de olsa demir cevherinde milyar tonlar seviyesinde kaynağımız olmasına rağmen demir ve

çelik sanayisinde cevher ya da hurda demir ithalatı için yılda ortalama 8-10 milyar dolar döviz ödüyoruz.

Dünyada üretim ve ticarete konu alan 90 elementin 77'si ülkemizde jeolojik olarak zuhur etmektedir. Öte yandan, demir, paslanmaz çelik, altın, kömür ve bakır gibi emtia ve yarı mamullerde çok ciddi bir şekilde cari açık veriyoruz. Buna mukabil, krom, mermer, bor, soda külü gibi alanlarda yıllık yaklaşık 4 milyar dolar ihracat geliri elde eden bir pozisyondayız.

Ancak mevcut potansiyelimizin çok küçük bir kısmını katma değerli üretime dönüştürebiliyoruz. Oysaki mevcut kaynaklarımızı doğru ve etkin kullanabilirsek çok yüksek girdi rakamları elde etmemiz mümkün. Dünyada cari olan Yeşil Dönüşüm sürecine ülkemiz bigâne kalmamalıdır. Bu bağlamda yerli maden kaynaklarımızı en etkili bir şekilde işletmeli, eş zamanlı olarak Türkiye'nin yumuşak gücünün en fazla hissedildiği kardeş coğrafyalarda (Afrika, Orta Asya ve Türki Cumhuriyetler), yeni enerji çağının temel kritik madenleri olan lityum, uranyum, bakır, kobalt, nikel, grafit vb. madenlerin üretimi noktasında Türkiye acil tedbirler planlamalıdır. Bu coğrafyalarda da Ülkemiz kamu şirketleri ile o coğrafyalarda faaliyette bulunan ve gücü olan Türk şirketleri ile iş birliği modelleri geliştirilmesi imkanları değerlendirilmelidir. Hatta oluşturulacak konsorsiyumlar ile ev sahibi ülkelerin kamu veya özel sektör şirketleri ile iş birliği sağlanarak daha hızlı sonuçlar alınması temin edilebilir." Açılış Oturumunun ardından, program çalıştay oturumları ile devam etti.

Çalıştayın Çalışma Masaları ve Müzakere Konuları

Çalıştay 3 masada 3 oturum olarak iki günde gerçekleştirildi. Çalıştay masaları her birinde kamu ve özel sektör temsilcisi ve akademisyenlerden oluşan 10 kişi ile bir başkan ve 2 raportör olacak şekilde oluşturuldu. Masa başlıkları ve müzakere konuları aşağıdaki verilmiştir.

Masa 1: Petrol, Doğalgaz ve Maden Sektöründe Yatırım Ortamının İyileştirilmesi ve Alternatif Finansman Modelleri

- Petrol, doğalgaz ve maden sektörlerinde yatırım ortamının değerlendirilmesi ve iyileştirilme önerileri
- Alternatif finans ve teşvik modelleri
- Maden sektöründe uluslararası uygulama ve standartlar
- Petrol, doğalgaz ve maden sektöre yönelik insan kaynağı geliştirme önerileri
- Kamu- özel sektör iş birliği modelleri
- Sektörel mevzuatın kapsamlı olarak gözden geçirilmesi

Enerji ham maddelerinde (linyit ve taş kömürü) yıllık 20 milyar ton gibi bir potansiyelimiz olduğu halde, ithal kömüre her yıl 4-5 milyar dolar döviz ödeyen bir ülke konumundayız. Diğer taraftan altın ise son yıllarda 25-30 milyar dolar seviyesinde döviz ödediğimiz bir emtiadır. Tenörü düşük de olsa demir cevherinde milyar tonlar seviyesinde kaynağımız olmasına rağmen demir ve çelik sanayisinde cevher ya da hurda demir ithalatı için yılda ortalama 8-10 milyar dolar döviz ödüyoruz.

Masa 2: Petrol ve Doğalgaz Sektörünün Cari Dengeye Katkı Sağlama Önerileri

- Ülkemizin petrol ve doğalgaz keşifleri ve cari dengeye etkisi
- Ülkemizde stratejik ve kritik minerallerin mevcut durumu ve önemi
- Yurtiçi ve yurtdışı petrol/doğal gaz aramacılığı ve uluslararası hedging mekanizmaları
- Türkiye enerji merkezi kurulumu bağlamında alternatif boru hatları ve depolama projeleri
- Petrol ve doğalgaz özelinde arz güvenliği ve kaynak çeşitliliği
- Rafineri ve petrokimya yatırımları

Masa 3: Maden Sektöründe Teknolojik Dönüşüm ve Katma Değerli Üretim Model Önerileri:

- Madencilik sektöründe cari açığı azaltmaya yönelik öneriler
- Ülkemizde kömürün geleceği ve alternatif teknolojiler
- Enerji dönüşümü kapsamındaki yenilenebilir ve batarya teknolojileri hammaddelerinin ülkemizdeki durumu ve önemi
- Nadir toprak elementleri ve yeni uygulama alanları
- Altın ve kritik öneme haiz diğer madenlerin üretiminin artırılmasına ilişkin yatırım önerileri
- Kamunun yeni madencilik uygulama yaklaşımı: TVF, Türkiye Maden A.Ş. örneği

Çalıştay kapsamında beklenen olası sonuçlar aşağıda özetlenmiştir.

Masa 1 için;

- Halka arz mekanizmalarının geliştirilmesi
- Yatırım ortamının iyileştirilmesi
- TVF'nin yeniden konumlandırılarak maden ve enerji ekosistemi-ne dahil edilmesi
- Yurtdışı dinamik kamu-özel sektör iş birliği modelleri geliştirilmesi
- Enerji ve maden sektöründeki paydaşların birbirleriyle etkileşim ve iletişiminin sağlanması
- Nadir insan kıymetleri politikası oluşturulması

Masa 2 için;

- Yeni üretim sahaları geliştirmek
- Deniz alanlarında kazan-kazan işbirliği politikalarını geliştirmek
- Petrol ve doğalgaza bağlı tüketimi düşürmek
- Uluslararası hedging mekanizmaları kurulması

Masa 3 için;

- Uluslararası Uygulamalar ve Standartlar, İletişim ve Çevre (ESG), Bağımsız Laboratuvarlar (Krom-Ferrokrom-Paslanmaz Çelik, Demir-Çelik, Bor vb.) yaygınlaştırılması
- Nadir Toprak Elementleri (NTE) ve TORYUM için yatırım planlarının yenilenmesi
- Yerli Kömüre Dayalı Yatırımların kapsamının genişletilmesi
- Mermer ve Doğal Taşlar için üretim alternatiflerinin çeşitlendirilmesi
- Havza Madencilğine geçiş (Maden Bölgesi Uygulaması)
- Kamunun Yeni Madencilik Uygulama Yaklaşımı- Türkiye Maden A.Ş. kurulumu.

Çalıştay masalarında ortaya çıkan öneriler bir kitap haline getirilerek, başta sektörün karar vericileri olmak üzere tüm kamuoyu ile paylaşılacaktır.

Ülkemizin ve insanlığın yararına olan konularda kendini sorumlu gören Cihannüma, Büyük Türkiye hedefi için ülkemizin önemli problemlerinden biri olan cari açığı azaltmaya yönelik enerji ve maden alanlarında yapılabileceklerin tartışıldığı “Enerji ve Maden Alanlarında Cari Dengeyi Sağlamaya Yönelik Enerjide Katma Değerli Üretim ve Teknolojik Dönüşüm” çalıştayı ile sektöre katkı sağlamayı hedeflemiştir. Çalıştay masalarında ortaya çıkan öneriler bir kitap haline getirilerek, başta sektörün karar vericileri olmak üzere tüm kamuoyu ile paylaşılacaktır.

Müslümanların Birlikte Hareket Etmelerinin Kur'an ve Sünnet'teki Ölçüleri

PROF. DR. ABDULVAHAP ÖZSOY

Atatürk Üniversitesi Öğretim Üyesi

BİRLİKTE hareket etme olgusu aslında insanın varoluşu ile alakalı bir zorunluluktur. Zira insanın bu dünya hayatına hubûtu/indirilmesi ile birlikte kendisine belli bir süreliğine imtihan edilme mükellefiyeti yüklenmiştir. Yüce Rabbimiz bu hususu şu şekilde ifade etmektedir:

Bunun üzerine şöyle buyurduk: “Ey Âdem! Şüphesiz bu İblîs, senin ve eşin için çok tehlikeli bir düşmandır. Dikkat edin de sizi cennetten çıkarmasın! Yoksa ihtiyaçlar içinde koşturur durur, sıkıntı çeker, perişan olursun.” (Taha, 117).

Derken şeytan ona vesvese verip: “Ey Âdem! Ne dersin, sana ölümsüzlük ağacını ve asla yok olmayacak bir saltanatın yolunu göstereyim mi?” dedi. Böylece Âdem ve Havva o yasak ağaçtan yediler. Bunun üzerine ayıp yerleri kendilerine açılıp belli oluverdi de oraları hemen cennet yapraklarıyla örtmeye çalıştılar. Böylece Âdem, Rabbinin emrine karşı geldi ve şaşırıp kaldı. (Taha, 120-121)

Dünya hayatı bir imtihan yurdu olduğuna göre Taha, 117. ayette Allah azze ve celle'nin de ifade buyurduğu gibi insanın karşı karşıya kalacağı zorluklar kaçınılmazdır. Bu zorlukları birkaç başlık altında ele almak mümkündür. İlk ve en önemlisi hayatiyetini sürdürebilme ile alakalı

İnsanın birlikte hareket etmesinin ontolojik bir zorunluluk, fitrî bir hakikat, kaçınılması mümkün olmayan zaruri bir durum olduğu ifade edilebilir.

olarak yüz yüze kaldığı zorluklardır. Bunları Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi olarak isimlendirdiği tablodan görebilmek mümkündür. Buna göre insanlar fizyolojik olarak varlıklarını sürdürebilmek için aşama aşama sıralanan bir ihtiyaçlar manzumesini karşılamak durumundadır. Bunların başında fizyolojik ihtiyaçlar gelmektedir. Fizyolojik ihtiyaçlar bir canlı olarak insanın varlığını ve devamını sağlayan hava, su, gıda gibi ihtiyaçların teminine tekabül etmektedir. Diğer aşamalarda ise güvenlik, sosyalleşme, saygı görme ve kendini gerçekleştirme gibi ihtiyaçlar sıralanmaktadır.

BİRLİK ONTOLOJİK BİR ZORUNLULUKTUR

Bu teorinin büyük oranda gerçek hayatta karşılığının olduğunu, diğer bir ifade ile fitrî bir gerçekliği ifade ettiğini söyleyebiliriz. Bu ihtiyaçlara bakıldığında tek başına bir kişinin karşılaması mümkün olmayan hususlar olduğu net bir şekilde anlaşılmaktadır. O zaman insanın birlikte hareket etmesinin ontolojik bir zorunluluk, fitrî bir hakikat, kaçınılması mümkün olmayan zaruri bir durum olduğu ifade edilebilir. Yani insanlık varlığını sürdürebilmek için birlikte hareket etmek zorundadır. İslam dininin fitrat olarak ifade edildiği bilinmektedir. Allah azze ve celle Rûm Suresi 30. Ayette bu durumu şöyle ifade etmektedir:

“O halde sen hanîf olarak bütün varlığınla dine, Allah insanları hangi fitrat üzere yaratmışsa ona yönel! Allah'ın yaratmasında değişme olmaz. İşte doğru din budur; fakat insanların çoğu bilmezler.”

İslam dini fitrat esaslı bir din olduğu için elbette ki yukarıda ifade edilen ontolojik ihtiyaçları karşılamaya dair yönlendirmelere sahip olacaktır. Bu anlamda gerek yüce kitabımızda gerekse Hz. Peygamber'in sünnetinde müminler topluluğunun birlikte hareket etme itiyadına sahip olmaları için her türlü teşvikin yapıldığı görülmektedir. Hz. Peygamber'in sürekli olarak cemaatle birlikte olmaya yönelik teşvikleri; uzleti, tek başına hareketi, ayrılığı yasaklaması, yaptığı dualarda hep bu hususlara dair vurgulara yer vermesi bunu göstermektedir.

Ancak burada şu hususun altını çizmek gerekir. İnsanların birlikte hareket etmesi ontolojik bir zorunluk ifade etmekte ve İslam dini de fitrat dini olduğu için zaten bu hususa vurgu yapmaktadır. Dolayısıyla birlikte hareket etmek İslam'a ve Müslümanlara has bir olgu değildir. Peki İslam'ın bu konuda ortaya koyduğu farklı bir anlayış söz konusu mudur? İslam birlikte hareket etmeye dair ne gibi ölçüler koymuştur? İslam dininin ortaya koyduğu bir birlikte hareket etme fıkından bahsedilebilir mi? Yoksa zaten tabii bir ihtiyaç olarak İslam da diğer yapılarla aynı mahiyete sahip bir birlik anlayışı mı benimsemiştir?

İslam'ın emrettiği birlikte hareket etmenin temelini fesat ve bozgunculukla mücadele oluşturmaktadır.

*Ümmet-i Muhammed terkibi
iki kısmı ihtiva etmektedir:
ümmet-i davet ve ümmet-i
icâbet. Ümmet-i davet
henüz Müslüman olmamış
kişileri ifade ederken
ümmet-i icâbet bu davete
icabet eden Müslümanları
karşılmaktadır. Bu sebeple
bütün insanlık aslında Hz.
Peygamber'in ümmeti olarak
kabul edilebilir.*

Bu sorunun cevabının günümüzde Müslümanlar arasındaki birlikte hareket etme kusurlarına ışık tutacağı açıktır.

Evet İslam'ın hayatın her alanına dair bir anlayışı, mefkuresi, ideali, fıkhi veya ne şekilde ifade edilirse edilsin kendine özgü bir modeli söz konusudur. Bu noktada birlikte hareket etme olgusuna dair İslam'ın belirlemiş olduğu ölçülere değinmek uygun olacaktır.

1- Birlikte hareket etme geçici dünya menfaati odaklı değil, uhrevi/sonsuz bir kazanç merkezli olmalıdır.

İslam'ın emrettiği birlikte hareket etmenin temelini fesat ve bozgunculukla mücadele oluşturmaktadır. Allah azze ve celle dünyada bir nizam kurma görevini Müslümanlara vermiş ve bu görevin ancak birlikte hareket etmeyle yerine getirilebileceğini ifade etmiştir. Enfal suresinde Rabbimiz bu hususu çok açık bir şekilde şöyle ifade buyurur: “*Kâfirler de aslında birbirlerinin dostları ve yardımcılarıdır. Eğer siz de öyle yapmazsanız, yeryüzünde büyük bir fitne ve fesat çıkar. (Enfal Suresi, 73)*”.

Bu ayeti kerime bütün insan topluluklarının, birlikte hareket ettiklerini ortaya koymaktadır. Ancak devamında eğer müminler de bu şekilde birlik içinde olmazsa yeryüzünde normal bir fitne ve fesat değil büyük bir fitne ve fesadın çıkacağı bildirilmektedir.

Fitne birey ve toplumun dinî ve ahlâkî hayatının bozulması, kirlenmesi, değişmesi tehlikesidir. Fesat ise din birliğine dayalı dayanışma düzeninin değişmesi, dinleri farklı kimselerle yardımlaşan grupların ortaya çıkması sonucu sosyal düzenin bozulması, asayişin sarsılması, hatta iç karışıklıkların çıkmasıdır (*Kuran Yolu, II,713*). Bu ayet açıkça dünyadaki düzen ve tertibin Müslümanların birliğine bağlı olduğunu ortaya koymaktadır. Şanlı ecdadımızın îlâ-yı kelimetullah için yapmış oldukları büyük mücadele neticesinde bugün kan, zulüm ve cinayetlerle adın sürekli beraber anılan coğrafyalarda huzur, sükun, barış ve refah hakim olmuştur. Bunun en önemli sebebinin Müslümanların birliğinin temin edilmiş olduğu ifade edilebilir. Geçmişte bunu gerçekleştiren bir neslin torunları olarak bizlere tarihin yüklemiş olduğu bu sorumluluğun farkında olup gereğini yapmak da bize düşecektir.

2- Birlikteliğin temeli mikro milliyetçi unsurlardan oluşmamalıdır.

Yüce dinimiz İslam ve onun kutlu elçisi Hz. Muhammed (sav) Arap toplumunda neşv-u nema bulmuş olsa da getirilen mesajlar evrensel boyutta olmuştur. Bu durumu Hz. Peygamber şu şekilde ifade buyurmuştur:

“Diğer peygamberler kendi kavimlerine hususi olarak gönderilmiş, fakat ben bütün insanlara peygamber olarak gönderildim.” (Buhari, Teyemmüm, 1, Salat, 56; Müslim, Mesacid,3; Nesai, Gusul,36; Darimi, Salat, 111).

Bu durumun doğal sonucu olarak da Hz. Peygamber’in ümmeti olma vasfının bütün insanlığı kapsadığı söylenebilir. Bu çerçevede Ümmet-i Muhammed terkibi iki kısmı ihtiva etmektedir: ümmet-i davet ve ümmet-i icâbet. Ümmet-i davet henüz Müslüman olmamış kişileri ifade ederken ümmet-i icâbet bu davete icabet eden Müslümanları karşılamaktadır. Bu sebeple bütün insanlık aslında Hz. Peygamber’in ümmeti olarak kabul edilebilir. Bu vasatta oluşturulacak birliğin mikro milliyetçilik unsurları denilen aile, kabile/aşiret, ırk gibi manevi; mahalle, köy, kasaba, şehir, bölge gibi maddi unsurlarla kayıtlı olmayacaktır. Birlikte esas olan kriter takva yani dava/kulluk bilincidir. Allah azze ve celle bu hususu Hucurât suresinde ayrıntılı bir şekilde ele almıştır:

“Ey insanlar! Doğrusu biz sizleri bir erkekle bir dişiden yarattık. Sizi milletler ve kabileler haline koyduk ki birbirinizi kolayca tanıyasınız. Şüphesiz, Allah katında en değerliniz, en çok takva sahibi olanınızdır. Allah her şeyi hakkıyla bilen, her şeyden ayrıntısıyla haberdar olandır” (Hucurât, 13).

Ayeti kerimede ifade edildiği üzere insanların farklı form ve suretlerde dünyaya gelmelerinin gayesi tanışıp birlik oluşturabilmeleridir. Çünkü bir hadiste Hz. Peygamber’in ifade ettiği üzere müminler bir bedenün uzuvları gibidir. Vücuttaki uzuvların ise her birinin kendine ait hususiyetleri ve görevleri vardır. Bu yapılarının farklılığı sebebiyle bir bütün oluşturabilmektedirler. Ancak ayetin sonundaki kaynaştırıcı unsur esas alınmalıdır. O da takva yani dava/kulluk bilincidir. İnsanoğlunun bu dünyaya gönderiliş gayesi kulluktur. Kulluk ise bir dava sahibi olmak demektir. O dava göklerin, yerin ve dağların kabul etmekten çekindiği emaneti yüklenme (Ahzab, 72); dünyada Allah’ın halifesi olma (Bakara, 30) şuurudur. Bu şuur birlik oluşturmada çimento etkisi yapacaktır. Aksi birlikteliklerin dini anlamda hiçbir kıymeti olmayacağı gibi birlik olmanın önündeki en büyük tehlikeyi de oluşturduğu tarihte de müşahade edilmiş, günümüzde de yakinen tecrübe edilmektedir. Bir dava uğruna mücadele eden kişilerin nihayetinde nepotizm illetine duçar olmaları birliklerini de dava şuurlarını da berhava etmektedir.

3- Birliktelik meşru bir gayeye matuf olarak gerçekleşmelidir.

Müslümanların birlik olmalarının yegâne meşru gayesi ilâ-yı kelime-tullah olmalıdır. Bunun dışında maddi veya manevi başka bir gayenin bu birlikteliğe mâni olacağı açıktır. Hz. Peygamber’e savaş gibi cihad far-

Müslümanların birlik olmalarının yegâne meşru gayesi ilâ-yı kelime-tullah olmalıdır. Bunun dışında maddi veya manevi başka bir gayenin bu birlikteliğe mâni olacağı açıktır.

*Birliktelik oluştururken
hikmet kabilinden olan
insanlığın tecrübesi
neticesinde ortaya çıkan
bilgi ve deneyimleri hesaba
katmak, onlara göre hareket
etmek de Nebevî bir sünnet
olarak esas alınmalıdır.*

ziyesinin en üstününü icra edenlere dair sorulan soru ve alınan cevap bu durumu açık bir şekilde ortaya koymaktadır:

“Ebû Mûsâ radiyallahu anh’ den rivayet edildiğine göre, Nebî sallallahu aleyhi ve sellem’ in yanına bir bedevî geldi ve:

Yâ Resûlallah! Bir adam ganimet için savaşıyor; bir başkası kendinden bahsedilsin diye savaşıyor; bir diğeri de kahramanlıktaki yerini göstermek için savaşıyor.

Bir rivayete göre: Kahramanlık taslamak için ve ırkının üstünlüğünü göstermek için savaşıyor.

Bir başka rivayete göre: Gazabından dolayı savaşıyor! Şimdi kim Allah yolundadır? diye sordu. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“Kim Allah’ın dini daha yüce olsun diye savaşırsa, sadece o Allah yolundadır” buyurdu” (Buhârî, Cihâd 15; Müslim, İmâre 149-151. Ayrıca bk. Buhârî, İlmi 45, Humus 10, Tevhîd 28; Ebû Dâvûd, Cihâd 24; Tirmizî, Fezâilü’l-cihâd 16; Nesâî, Cihâd 21; İbni Mâce, Cihâd 13).

4- Birlikteliğin usul ve yöntemi de meşru çerçevede olmalıdır.

Bir eylemin meşruiyeti aynı zamanda usul ve yönteminin de meşru olmasını gerekli kılmaktadır. Bu çerçevede dine uygun olmayan bir usul ve yöntemle birliktelik sağlıklı bir netice ortaya çıkarmayacak, gerçekleştirilen birliktelik İslâmîlik vasfını kaybedecektir. Hz. Peygamber’in 23 yıllık tebliğ dönemi incelendiğinde meşru olmayan hiçbir yola başvurmamış görülmektedir. Yakın zamanda ülkemizin tecrübe etmiş olduğu FETÖ belası bunun en somut göstergesidir. İnsanları mevhum bir dava etrafında toplarken akla gelmeyecek sahtekarlıklar, dolandırıcılıklar, istismarlar, zulümler ile bir birliktelik oluşturulmuş ve bu yolda İslam’ın en kutsal saydığı aile mefhumu berhava edilmiştir. En nihayetinde meşru olmayan yollarla oluşturulan birliktelikler nizama değil fesada ve fitneye sebep olmuştur. Hz. Peygamber’in bu konuda ortaya koyduğu prensip açık ve nettir:

“Rabbinin yoluna hikmetle ve güzel öğütle davet et ve onlarla en güzel bir biçimde mücadele et. Şüphesiz senin Rabbin, yolundan sapanı bilendir ve hidayete ereni de bilendir.” (Nahl, 16/125).

Allah azze ve celle bir mücadele edilecekse bu mücadelenin biçiminin de en güzel şekilde olması gerektiğini Yüce Peygamber’ine bildirmiş o da hayatının her aşamasında mücadele biçiminin de en güzel şekilde olması için çaba sarf etmiştir. Bu çerçevede müminlerin birliğinin ku-

rumsal yapısı olan devlet idaresinde de itaati meşru olma ile kayıtlayan Hz. Peygamber müminlere şu tavsiyede bulunmaktadır:

“Müslüman kişi masiyet ile emrolunmadığı sürece sevdiği hususlarda da hoşlanmadığı hususlarda da dinleyip itaat etmelidir. Kendisine masiyet ile emrolunduğu taktirde ise dinleyip itaat etmek söz konusu değildir” (Muslim, İmâre 38).

Hadiste anlatılan husus daha sonra bir prensip haline getirilmiş ve “Lâ tâate li ma’siyetillâh/Allah’ın rızasına aykırı olan işte kimseye itaat olmaz” şeklinde formüle edilmiştir. Usulümüz Allah rızasına aykırı, meşru olmayan bir mahiyete sahipse bunun birliktelik oluşturması mümkün değildir, birliktelik oluştursa bile bunun İslâmî mahiyette bir birlikle ilgisi kalmayacaktır. Hz. Peygamber bu konuda o kadar hassastır ki tedavi olurken bile dinen meşru olmayan bir şeyi kullanmayı kabul etmemiştir. Ebu’d-Derdâ’dan (ra) rivayet edilen bir hadiste Efendimiz şöyle buyurmuştur:

“Allah Teâlâ hem derdi hem de ilacı (deva) indirmiştir, her hastalık için bir ilaç yaratmıştır, tedavi olun, ancak tedavide haramı kullanmayın.” (bk. Mâlik, Muvatta’, Ayn, 12; Ahmed b. Hanbel, Müsned I,13, 446, III, 156).

Dolayısıyla meşru olmayan bir usul insanın maddi hastalıklarını tedavide bile bir yöntem olarak önerilmemiştir.

5- Birlikteliğin temini ve devamı için hikmetten/insanlığın ortak tecrübesinden istifade edilmelidir.

Allah azze ve celle kainatta bir düzen yarattığı gibi bu düzene dair sürekli ayetlerde vurgularda bulunmakta ve insanı tefekküre sevk etmektedir. Kainatta var olan bu düzen ve kurallar bütünüünün sadece maddi varlıklarda değil manevi oluşumlarda da olduğu söylenebilir. İnsan ilişkilerinde birtakım esaslar vardı ki bunlara riayet eden herkes hemen hemen aynı sonuçları elde ederler. Bu bilgi ve tecrübe insanlığın ortak tecrübesi olmak itibarıyla müminin yitiği olarak kabul edilen hikmetin bir cüzü olarak kabul edilebilir. Diğer bir ifade ile birlikteliği temin etmeye çalışırken insanlığın ortak tecrübesinden de istifade etmek gereklidir. İnsanlara hitap ederken, onlarla iletişim kurarken, ortak bir ideal etrafında toplanmaya çalışırken insan gerçekliğini, sosyolojik durumun, zaman zaman coğrafya ve ekonomik zorunluluklar gibi değişkenlerin de hesaba katılması elzemdir. Hz. Peygamber’in birliktelik oluştururken bu esaslara riayet ettiğini görmekteyiz. Zira kendisine farklı kişiler, farklı zamanlarda aynı soruyu yönelttiğinde hepsine aynı cevabı vermemektedir. Bu çerçevede Allah katında en makbul amelin ne olduğu sorusuna dair hadis

İnsanlara hitap ederken, onlarla iletişim kurarken, ortak bir ideal etrafında toplanmaya çalışırken insan gerçekliğini, sosyolojik durumun, zaman zaman coğrafya ve ekonomik zorunluluklar gibi değişkenlerin de hesaba katılması elzemdir.

Nihayetinde günümüzde Müslümanların en çok ihtiyaç duydukları şeyin birlik içinde olma, birlikte hareket etme ve ortak bir zeminde buluşma olduğunu ifade edebiliriz.

kaynakları birbirinden farklı birçok cevabı barındırmaktadır. Bu durumu değerlendiren alimlerimiz Hz. Peygamber'in insanların konumuna, zamanına ve zemine göre cevaplar verdiği tespitinde bulunmuşlardır.

Hz. Peygamber insanlara hitap ederken de bu durumun dikkate alınmasını ve herkesle aynı şekilde iletişimde bulunmanın doğru olmayacağını bildirmiştir. Nitekim sahabeyi kiramdan Hz. Ali ve Abdullah b. Mesud'un şu ihtarları da bu Nebvî yönlendirme ürünü tavsiyeler kabilindendir:

Hz. Ali (r.a)'nin şöyle dediği rivayet edilmiştir: *"İnsanlara anlayabilecekleri şeyler söyleyiniz. Siz Allah ve Resülü'nün yalanlanması ister misiniz?"* (Buhari, İlim, 4). Abdullah b. Mes'ûd (ra) da İmâm Müslim'in, sahih bir senetle Sahih'inin mukaddimesinde kaydettiği şu tavsiyede bulunmuştur: *"Bir gruba, akıllarının almayacağı şeyler söylersen, şüphesiz bu onların bir kısmı için bir fitne olur."* (Müslim, Mukaddime, 3; bk. Acluni, 1/196).

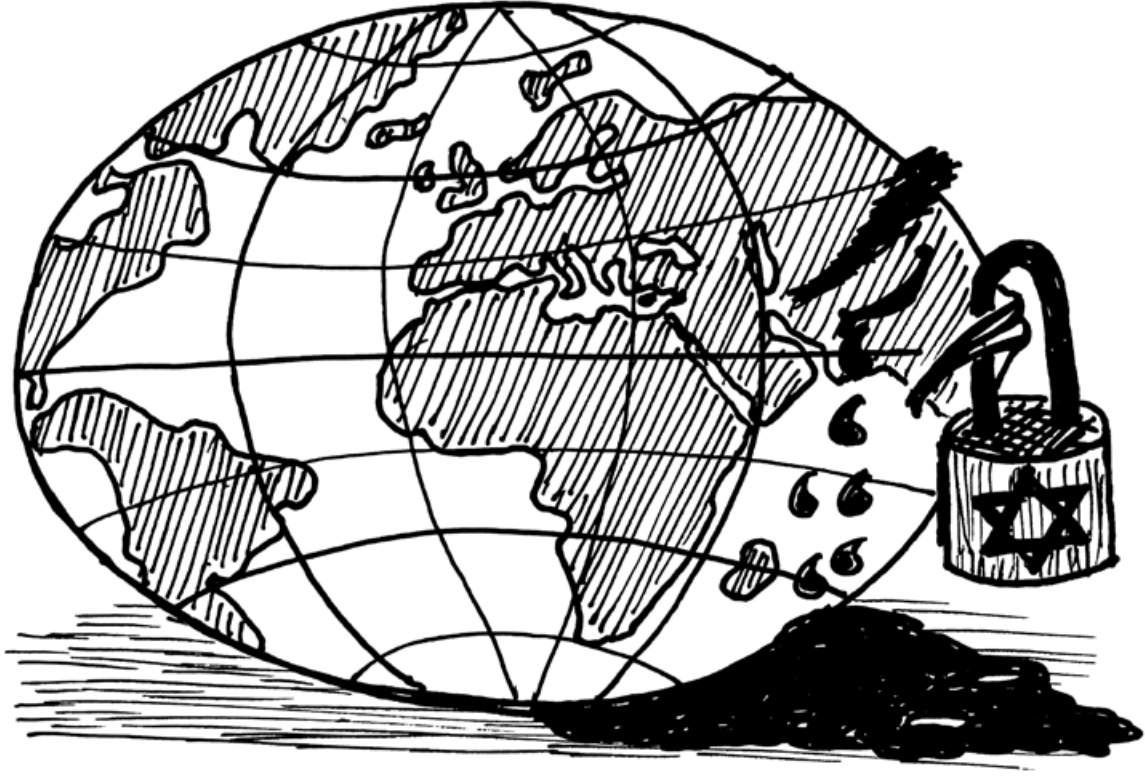
Bu itibarla birliktelik oluştururken hikmet kabilinden olan insanlığın tecrübesi neticesinde ortaya çıkan bilgi ve deneyimleri de hesaba katmak, onlara göre hareket etmek de Nebvî bir sünnet olarak esas alınmalıdır.

Nihayetinde günümüzde Müslümanların en çok ihtiyaç duydukları şeyin birlik içinde olma, birlikte hareket etme ve ortak bir zeminde buluşma olduğunu ifade edebiliriz. Bugünün Müslümanı için farzlar içinde en büyük farzın bu olduğunu ve bu farziyetin de artık farz-ı ayn mesabesine yükseldiğini söyleyebiliriz. Yani her bir mümin Müslümanların birliği için ne yapması gerektiğine dair bir arayış içinde olmalı ve kararınca bu yolda bir mücadele içerisinde olmalıdır. Aksi taktirde Doğu Türkistan'dan, Myanmar'a, Sudan'dan Gazze'ye kadar dünyanın dört bir yanında akan Müslüman kanından hepimiz bizzat bu kanları dökenler kadar sorumlu oluruz. Günümüzde en büyük cihadın bu olduğunu söyleyebiliriz.

Ve sonuç olarak merhum Erbakan hocamızın şu sözüyle bitirmek uygun düşecektir herhalde: *"İslam dini Cihad dinidir. Cihad, Cihad, Cihad! Cihad etmeyen insan dünya imtihanını kazanamaz".*

Rabbim bizleri hakkıyla cihad ederek dünya imtihanını kazananlardan eylesin! Amin, amin, amin...

Yakup Güler

Y. Güler
2024

İslam Âleminin Mektebi Olarak Gazze'deki İnsanlık Krizi

DOÇ. DR. KEMAL ÖZKURT

Ondokuz Mayıs Üniversitesi,
Öğretim Üyesi

DÜNYA Müslümanlarını ifade etmek üzere, Daru'l-Hicre (*Medîne*) ile başlayan, Müslümanların yaşadıkları toplumların içinde sayısal oran ve yönetim şekillerini ifade eden isimlendirmeler, tarihi seyri içinde farklılıklar göstermiştir. Dârü'l-İslam, İslam Alemi, İslam dünyası, İslam Ümmeti, Müslüman dünyası, İslam Ülkeleri, İslam Coğrafyası, Müslüman Çoğunluklu Ülkeler gibi isimlendirmeler yaygın kullanımı olanlar arasındadır.¹

Enbiya Suresi, 21/107. ayeti, Süleyman Çelebi'nin dilinde “*Geldi çün ol Rahmeten li'l-âlemîn*” şeklinde ifadesini bulur.² Bu bakış açısı, sadece bulunulan daracık coğrafya değil, dünyadan sorumlu olmayı telkin etmektedir. XVI. yüzyıldan şair tarihçi Hadidi, Tevarih-i Al-i Osman adlı manzum eserinde:

“Olupdur ced-be-ced ba-emr-i Yezdan
Cihan milkine Osmân-oğli sultân”

derken, sadece İslam coğrafyası değil cihana talip olan bir yaklaşımla ve devletlerini kıyamete dek ebedi etmesi duasıyla, o dönemin tüm Osmanlı beldelerini tek tek saymaktadır.³ Burada bireyin kendini ait ve mâlik hissettiği coğrafyaya göre sorumluluk geliştireceğinin ifadesi yer almaktadır.

Yahudi kutsal kitabında,
farklı bağlamlarda 20 kadar
verde adı geçen Gazze'nin,
özellikle Yeremya, 25/15-
38'de, cezalandırılacak
şehirler arasında adı anılır.

Kimliği Oluşturucu Unsur Olarak Felaketler

Bir toplumun kimliğinin oluşumunda etkili olan çok sayıda faktörden söz edilebilir. Bunlardan biri de karşılaşılan felaketler ve buna karşı üretilen çözüm veya başarısızlıklardır. Milletlerin hikayeleri sürekli parlak zaferlerle dolu değildir. Yenilgiler de en az zaferler kadar, devlet ve bireylerin dünyalarında olumlu ya da olumsuz sonuçlar doğururlar. Normal şartlarda felaket, doğal afet istenecek bir şey değildir. Ancak bir toplumun, felaket karşısında göstereceği birlik ve dayanışma, o toplumu daha yukarı bir sosyal var oluş alanına taşıyacaktır. Aksi halde, herkesin başının çaresine bakmak zorunda kaldığı durumda, üst medeniyet anlayışı kaybolacak, parçacıklı bir yapı ortaya çıkacaktır.

Barış/sız Kent Kudüs

Kudüs denince akla barış gelir. Kelime anlamı barış olan “Yeruşalim” (Kudüs) bugün barışa hasret haldedir. Yine Kudüs sadece bir şehrin adı değil, geniş bir coğrafyanın Filistin’in sembolüdür. Gazze aslında, günümüz siyasi yelpazesinde, Kudüs’e giden yoldur.

Yahudi kutsal kitabında, farklı bağlamlarda 20 kadar yerde adı geçen Gazze’nin, özellikle Yeremya, 25/15-38’de, cezalandırılacak şehirler arasında adı anılır. Yeremya, 47/5’te Gazze yastan saçını yolacak, derken o dönemin kâfirleri kastedilse bile, günümüz İsrail devleti için, çıkarıcı bir yaklaşımla, sembolik anlam üzerinden nefret konusu yapılmıştır.

Tanrı’nın kin duyduğu ve aralarında Şamlılar’ın da bulunduğu çok sayıda halkla birlikte, Eski Ahid’in Amos kitabında: “Gazzeliler’in cezasını kaldırmayacağım. Çünkü günah üstüne günah işlediler, Edomlular’a teslim etmek için Bütün halkı sürgün ettiler. Bu yüzden Gazze surlarına ateş yağdıracağım, Yakıp yok edecek saraylarını.”⁴ Nihayet kutsal kitap, “Gazze bomboş kalacak, Viraneye dönecek Aşkelon, Boşaltılacak Aşdot ögle vakti, Ekron temelden yıkılacak.”⁵ “Aşkelon bunu görünce korkacak; Gazze acıdan kıvranacak, Ekron da öyle, çünkü umudu sönecek. Gazze kralını yitirecek, Aşkelon ıssız kalacak.”⁶ denirken, benzer tehditlerin, tanrı sözü dinlemeyen İsrailillilere de yöneltildiği açıkça görülmektedir.⁷ Ancak bu durumun İsrail devletince okunuşu sadece başkaları için olan kısmından ibarettir.

Gazze’de İnsanlık Ölürken

Gazze’de 2023 tarihinde başlayan işgalden günümüze kadar geçen 7 ayda, 35.000’e yakın Filistinli şehid edilmiştir.⁸ İsrail devleti, adeta Eski Ahid kitaplarında geçen ifadeleri hayata geçirir şekilde kan dökmektedir. Hiçbir sınır tanımadan kadın, çocuk demeden insanları öldürmekte, evlerini yıkmaktadır. Bu olayın devletler ve bireyler bakımından sonuç-

*Unutmamak gerekir ki,
Herzl’in torunları bugün
aynı şeyi yapıyorlar.
Önce borçlandırıldıkları ve
ekonomik olarak hedefe
koydukları ülkelerin
para karşılığında,
Filistin’de yaptıklarına göz
yummalarını istemektedirler.*

*Gazze’de yapılanlar, Kudüs’e
giden yolun provalarıdır.
Gazze düşerse Kudüs düşer.
Bu durum, sırada bekleyen
diğer zalimlerin iştahını
kabartacak, Müslümanların
tepkisizliği ve direnme
gücünü yitirmesi, başkaca
mübarek beldeler hakkında
kötü emelleri olanlara
cesaret verecektir.*

ları kaçınılmazdır. Tüm insanlığı ilgilendiren bir konu olmakla birlikte, Müslümanlar açısından başka bir anlam ifade etmektedir. “İslam alemi büyük bir ailedir. Onu meydana getiren milletler, bu soylu ailenin çeşitli şubelerini teşkil ederler.” diyen Said Halim Paşa’ya göre, milletlerin kendilerine ve diğerlerine karşı vazifeleri vardır. Önce kendilerine karşı olan vazifelerini yerine getirmeliler. Bu vazifeler, ahlaken ve fikri olarak yükselmektir.⁹ Milletlerin ahlaken görevlerinin başında haksızlığa uğrayan kardeşlerinin yanında yer almak olsa gerekir.

İsrail’in Gazze’de uyguladığı soykırıma karşı İslam ülkelerinin farklı platformlarda verdiği tepki yeterli düzeyde olmamıştır. Cılız kalmıştır. Nüfus bakımından sekizinci sırada yer alan ancak siyasal olarak İslam aleminin en güçlü ülkesi olarak gösterilen Türkiye’nin çabaları, sayıları 57’yi bulan İslam İşbirliği Teşkilatı ülkelerini, Gazze ve genel anlamda Filistin için harekete geçirmeye yetmemiştir.¹⁰ Zira her ülkenin kendince siyasi hesapları ve İsrail’e dost olan Avrupa ülkeleri ile çıkar ilişkileri bulunmaktadır.

Theodor Herzl, Sultan II. Abdülhamid’den büyük bir meblağ karşılığında Filistin topraklarını istemiş ve ret cevabı almıştı. Bizzat Herzl’in kendi ifadesi şöyle: “Sultan Hazretleri bize Filistin’i verseydi, biz Türkiye’nin bütün maliyesini yeni baştan düzenleme görevini üstlenebilirdik.”¹¹ Unutmamak gerekir ki, Herzl’in torunları bugün aynı şeyi yapıyorlar. Önce borçlandırdıkları ve ekonomik olarak hedefe koydukları ülkelerin para karşılığında, Filistin’de yaptıklarına göz yummalarını istemektedirler. Müslüman Müslümanın kardeşidir. Ona zulmetmez, onu (düşmanına) teslim etmez.¹² (المسلم أخو المسلم، لا يظلمه ولا يسلّمه) ölçüsünü eğer bugün ihmal edersek bunun bedeli ağır olacaktır. Zira bu durum, dünyanın farklı coğrafyalarında Müslümanlara uygulanacak benzer zulümler için örnek teşkil edecektir.

Birleşmiş Milletler

İsrail devletinin kuruluşu öncesinde, Yahudi Cemiyetleri yetkilisi Lucien Wolf, katıldığı bir Milletler Topluluğu (B.M.) toplantısından sonra, bu cemiyeti korumanın her Yahudi için kutsal bir vazife olduğunu ifade etmiştir.¹³ O dönem Siyonistleri için bu kuruluş, kendi devletlerine giden süreci hızlandıracak bir yapı olarak görülmüştür. Dün olduğu gibi bugün de İsrail’in tüm yapıp ettiklerinin arkasında duran ve güç veren kurumların başında BM yer almaktadır. Geçen yüzyıl ‘Juden Raus’ (Yahudiler dışarı)¹⁴ diyenler bir zaman geldi, ‘Türken Raus’ (Türkler dışarı) demeye başladılar. Geçmişte Avrupa’daki Yahudilerin uğradığı zulüm konusunda, kimlerin kimlerle iş birliği yaptığı konusu araştırıldığında,

günümüzde Almanya'nın İsrail'e verdiği desteği anlamanın önündeki engeller ortadan kalkmaktadır.¹⁵

Siyonist İsraillilere göre tüm İsrail karşıtları teröristtir ve tüm teröristler imha edilmelidir.¹⁶ Gazze özelinde, Filistin genelinde yaşanan acının, İslam alemine dayattığı bir durum vardır o da ya dayanışma içinde sorunu çözüp ümmet (İslam Âlemi) seviyesine yükselmek ya da Müslüman halkların yaşadığı coğrafyalar seviyesine inmektir. Gazze'de yapılanlar, Kudüs'e giden yolun provalarıdır. Gazze düşerse Kudüs düşer. Bu durum, sırada bekleyen diğer zalimlerin iştahını kabartacak, Müslümanların tepkisizliği ve direnme gücünü yitirmesi, başkaca mübarek beldeler hakkında kötü emelleri olanlara cesaret verecektir.

Bugün bu coğrafyada yaşananlara cevap vermede ilham olması yanında, Gazze fâtihî Hz. Ebû Bekir'i¹⁷ ve Gazze'de doğan büyük alim İmam Şâfiî'yi rahmetle anıyoruz. Selahaddin-i Eyyubî'ye, Yavuz Sultan Selim'e "selam olsun" diyoruz.

Yahudilerin dualarında geçen bir ifade vardır: "Gelecek yıl Kudüs'te". Bu temenninin Siyonistler bakımından gerçekleşmesi bin yılı aşkın bir zaman almıştır.¹⁸ Filistinli Müslümanların da zafere ulaşmaları için bin yıl beklemeleri gerekmemektedir. Sadece doğru olanı yaparak, yakın bir gelecekte kendi topraklarında insanca yaşama onurunu elde edeceklerdir. Bu onur sadece Filistinlilerin değil tüm Müslümanların onuru olacaktır.

Sonuç

Ziya Gökalp, Gazze'de, birkaç ay içinde öldürülen 35.000 kadar Müslüman'ı gördükten sonra hâlâ, "Türk milletindenim, İslâm Ümmetindenim, Garp Medeniyetindenim"¹⁹ diyebilir miydi? Bugün bu zulme rağmen İsrail'e destek veren batı (garp) ülkelerini geliştirmiş ve "kendimize örnek almalıyız" anlayışına sadece acımak gerekmektedir. Bir zamanlar rüya şehirler olan Şam, Bağdat, Kahire, Kurtuba, İsfahan, Buhara, İstanbul bugün, sanat, bilim ve siyasi güç bakımından tarihi ihtişamlarının bir hayli uzağındadırlar. Bu güzel şehirler tekrar canlanma ve tarihin öznesi haline gelmek zorundalar. Yoksa Gazze'de yapılan provanın benzeri diğer şehirleri beklemektedir.

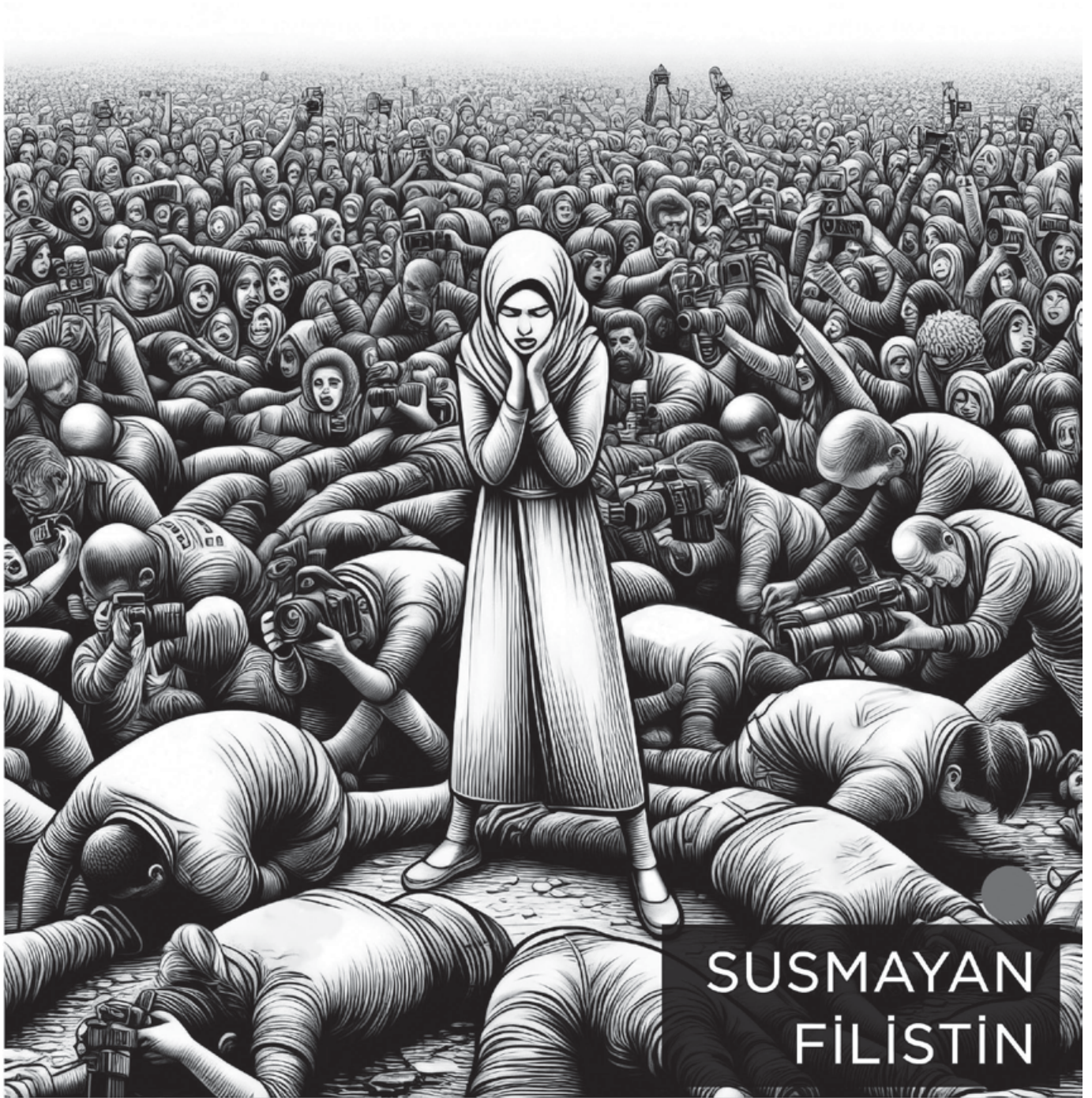
Bugün İslam coğrafyasında bir "Filistin Sorunu" yok, "İsrail Sorunu" bulunmaktadır.²⁰

Gazze düşerse Kudüs düşer. Bu durum, sırada bekleyen diğer zalimlerin iştahını kabartacak, Müslümanların tepkisizliği ve direnme gücünü yitirmesi, başkaca mübarek beldeler hakkında kötü emelleri olanlara cesaret verecektir.

KAYNAKÇA

1. Mahmud Şakir, el-Âlemu'l-İslâmiyyi el-Yevm, Dâru's-Sahve, Kahire 1998, s. 3-6.
2. Süleyman Çelebi, Mevlid, Hazırlayan Faruk K. Timurtaş, MEB Yay., Ankara 1990, s. 20.
3. Hadidi, Tevârih-i Al-i Osman (1299-1523), Çev., Necdet Öztürk, MÜİF Yay., İstanbul 1997, s. 16-18
4. Amos, 1/6-7.
5. Sefanya, 2/4.
6. Zekerîya, 9/5.
7. Amos, 2/6-7, 3/2.
8. <https://www.aa.com.tr/tr/politika/cumhurbaskani-erdogan-filistinli-kardeslerimiz-tek-baslarina-direnirken-kimse-bizden-sessiz-kalmamizi-bekleyemez/3202955>
9. Said Halim Paşa, Buhranlarımız, Haz. M. Ertuğrul Düzdağ, Tercüman 1001 Temel Eser, İstanbul 1970, s. 198.
10. <https://www.yenisafak.com/islam-isbirligi-teskilati-uye-ulkeler-listesi-h-4574033,22.04.2024>.
11. Theodor Herzl, Yahudi Devleti, Ataç Yay., İstanbul 2007, s. 42.; Fahir Armaoğlu, Filistin Meselesi ve Arap-İsrail Savaşları 1948-1988, İşbankası Yay., Ankara 1989, s. 20-21.
12. Buhârî, Mezâlim, 3; Müslim, Birr, 58.
13. Will Durant-Roger Lambelin, Yahudiliğin Tarihi ve Siyon Liderlerinin Protokolleri, Çev. A. Basad Kocaoğlu, Okumuş Adam Yay., İstanbul 2004, s. 88, Theodor Herzl, Yahudi Devleti, Önsöz. Sedat Demir, s. 13.
14. Herzl, Yahudi Devleti, s. 32.
15. Roger Garaudy, İlahi Mesajlar Toprağı Filistin, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, Çev. Cemal Aydın, İstanbul 2011, s. 326-330.
16. Noam Chomsky, "Tüm Vahşileri İmha Edin": Gazze 2009", Noam Chomsky-İlan Pappe, Yaşamla Ölüm Arasında Gazze Dünden Bugüne Filistin Sorunu, Çev., Taylan Doğan, bgst Yayınları, İstanbul 2011, s. 106-108.
17. El-Belâzurî, Futûhu'l-Buldân Ülkelerin Fetihleri, Siyer Yay., Terc., Mustafa Fayda, İstanbul 2013, s. 162.
18. Herzl, Yahudi Devleti, s. 27.
19. Ziya Gökalp, Türkçülüğün Esasları, Varlık Yayınları, İstanbul 1968, s. 61.
20. Türkkiye Ataöv, "Filistin Sorununun Ardındaki Gerçek: İsrail'in Kuruluşuna Kadar", SBF Dergisi, Mart 1970; 25(03), s. s. 47-53.

SUSMAYAN FİLİSTİN

Perdeden, Dijital Platformlara; Türkiye’de Sinema Çalıştayı Değerlendirmesi

ENES GÜNEYLİ

Cihannüma Derneği Genel Başkan Yardımcısı

CİHANNÜMA Dayanışma ve İş Birliği Derneğimizin kültür ve sanat çalışmaları bağlamında Balıkesir Valiliği, Balıkesir Büyükşehir Belediyesi ve Balıkesir Üniversitesi iş birliğiyle düzenlediğimiz etkinlikte, Türkiye’de sinema alanındaki güncel gelişmeler ve sinemanın düşünsel boyutları ele alındı. “Perdeden, Dijital Platformlara; Türkiye’de Sinema” başlıklı panel ve açık oturumlar sinema alanına uzun yıllar emek vermiş olan duayen isimlerle birlikte yeni nesil genç sinemacıların bir araya gelmesine vesile olan önemli program gerçekleştirildi.

Sanat türleri toplumları bir araya getiren ve kültürü zenginleştiren önemli bir araçtır. Cihannüma kültür ve sanat birimi olarak çeşitli sanat dallarında Türkiye’de medeniyet mirasını koruma ve geliştirme sorumluluğunu taşıyarak projeler gerçekleştiriyoruz. Sinemanın da bu anlamda toplumlar üzerinde ciddi etkileri olan güçlü bir araç olduğu bilincinden hareketle gerçekleştirilen her biri birbirinden değerli panel ve açık oturumlarda, sektördeki deneyimli profesyonellerin “Perdeden, Dijital Platformlara; Türkiye’de Sinema” konusu etrafında alt başlıklarıyla birlikte kapsamlı olarak müzakere edildi. Sinema alanında yeni ve özgün projelerin ortaya çıkmasına vesile olabilecek milli ve manevi değerlerimize uygun içeriklerinde üretilmesine yönelik olarak somut çıktıları oldu. Sinema endüstrisinin Türkiye’deki ve dünyadaki gelişimi karşılaştırmalı şekilde ele alınarak mevcut sorunlar ve potansiyeller yakından incelenmiş oldu.

Sanat türleri toplumları bir araya getiren ve kültürü zenginleştiren önemli bir araçtır. Cihannüma kültür ve sanat birimi olarak çeşitli sanat dallarında Türkiye’de medeniyet mirasını koruma ve geliştirme sorumluluğunu taşıyarak projeler gerçekleştiriyoruz.

Yerli ve Milli Sinema Mümkün M?

Kültür emperyalizmi, sinema eēitimi ve üretim kültürü, dijital platformlar, yeni nesil izleme alışkanlıkları, görsel bellek, uluslararası ilişkilerde sinemanın rolü, sinema filmlerinin üretim, daēıtım ve gösterim sorunları, filmlerin sanatsal doēası ve senaryoların edebi yönleri gibi pek çok konuda katılımcılar görüşlerini ifade ettiler. Karşılıklı etkileşimin kurulduēu, sorunların katılımcılarla bir arada deēerlendirildiēi oturumlarda Türkiye’deki sinema endüstrisinin kültürel, eēitsel ve teknik boyutları bütüncül bir yaklaşımla ele alındı. Türkiye’nin küresel boyutta görsel-işitsel üretim yarışında daha rekabet etme becerisi yüksek, kimlikli, özgün bir model ve sanatsal bakımdan nitelikli eser çıkarma kapasitesinin arttırılmasının nasıl mümkün olabileceēinin tartışıldıēı alıştayda, “Yerli ve Milli Sinema Yapmak Mümkün M?” sorusuna cevap arandı. Bu soruya verilecek cevabın Türk sinemasının temel sorunlarına da çözümü iereceēi şüphesizdir. Bir alıştaya sıēmayacak denli geniş bir konunun büyük bir cesaretle masaya yatırılmasının; ülkemizde “yerli ve milli” sinema yapmayı “mümkün” kılacak şartları ve imkanları hem oluşturacak hem de olgunlaştıracak bir başlangıç olacaēına inanılmaktadır.

Türkiye’de sinema sektörünün veya endüstrisinin çok yönlü sorunları bulunmaktadır. Her bir sorun kendi içinde alt sorunları da beraberinde getirmektedir. Bunları işin uzmanları ile tartışmak ve bu tartışma halkasını siyasi angajmanına bakmaksızın sinema profesyonellerini ve emekçilerini kapsayıcı şekilde genişletmek Türkiye’de sinema endüstrisinin küresel düzlemde daha rekabetçi bir yapıya yükselmesine imkân saēlayacaktır.

Film Okuryazarlıēının nemi

Türkiye’deki temel yapısal sorunlardan biri de şüphesiz seyircinin niteliēi meselesidir. Hangi tür film olursa olsun sinema seyirciyle buluşmak ister. Arz talep dengesi baēlamında hedef kitlesine ulaşamayan ya da hedef kitlesi tarafından beēenilmeyen filmlerin ticari olarak zarar etmesi; filmlerin niteliēini, hikye ve olay örgüsünün belirlenmesini doērudan etkilemektedir. Bu aından bakıldıēında nitelikli seyircinin, nitelikli film üretim sürecini tetiklediēi söylenebilir. “Yerli ve milli sinema yapmak mümkün mü?” sorusuna cevap ararken mutlaka

Nitelikli seyircinin, nitelikli film üretim sürecini tetiklediēi söylenebilir. “Yerli ve milli sinema yapmak mümkün mü?” sorusuna cevap ararken mutlaka seyircinin niteliēini arttıracak hususlar üzerine de düşünülmelidir.

Filmleri sadece izlemekle yetinmeyen, analiz eden, seçen, sınıflandıran ve belli bir düzeyde de onun eleştiren bir toplumun var edilmesi sinemanın kültürel ve dolayısıyla da endüstriyel gelişimi bakımından önemli bir stratejik düzen (sıralama) içermektedir.

seyircinin niteliğini artıracak hususlar üzerine de düşünülmelidir. Bunun için bireylerin erken yaşlardan itibaren görsel zekâ, görsel kompozisyon ve estetik bilgisi yanında medya ve film okuryazarlığına dair bir eğitimden geçmiş olması büyük önem arz etmektedir.

Erken yaşlardan başlayan bir film okuryazarlığı eğitimi Türkiye’de ulusal çapta maalesef yürütülememektedir. İlk ve orta dereceli okullarda sinema, ulusal eğitim müfredatının formel bir parçası değil, ders dışı kültürel bir aktivite olarak tanımlanmakta veya kabul edilmektedir. Bu minvalde bir eğitim stratejisinin olmaması sinema bilgisinin ileri yaşlarda veya erken yaşlarda kontrolsüz bir bilgi ve içerik yapısıyla toplumun gündemine yerleşmesine neden olmaktadır. Yaş gruplarına uygun olmayan ve insanları çoğunlukla tüketime, şiddete, eğlenceye odaklandıran filmsel ürünler filmlerin de bir tüketim nesnesine dönüşmesine neden olmaktadır. Bu durum sinemanın bir kültür, medeniyet ve dünya görüşü olduğu gerçeğini kamufle etmektedir. Yalın tüketim nesnesine dönüştürülmüş her bir film ve izleme pratiği küresel kapitalizmin gelişmesinin en büyük motivasyonudur. Bu kısır döngüyü kıracak yegâne çözüm filmleri yasaklamak değil izleyicinin niteliğini ve eleştirel bakış açısını arttıracak, geliştirecek özgün eğitim programlarının ortaya konması ve sistematik hale getirilmesidir.

Bu sebeple çocukların ve gençlerin yetişkinlerden önce sinemayla tanışması, pedagojik yaklaşımlarla görüntüyü ve onun kültürünü öğrenmesi, analiz etmesi, eleştirel bir bakış açısını kazanması açısından gereklidir. Bu eleştirel bakış açısını kazanamayan erken yaş grubu bireyler ilerleyen yaşlarda sinema eserlerinin birer izleyicisi, pasif tüketicileri şeklinde

konumlanacaklardır. Filmleri sadece izlemekle yetinmeyen, analiz eden, seçen, sınıflandıran ve belli bir düzeyde de onun eleştiren bir toplumun var edilmesi sinemanın kültürel ve dolayısıyla da endüstriyel gelişimi bakımından önemli bir stratejik düzen (sıralama) içermektedir.

Türkiye sinema endüstrisini gösterime giren filmlerin (diziler veya filmler) tüketim oranlarıyla değil ürettiği filmlerin dünyanın çeşitli yerlerindeki festivallerde temsil ettiği oranlarla arttırmak ve bunu süreklilik bağlamında kurumsallaştırmak istiyorsa bunu sağla-

yacak sinema enstitülerinin kurulması gerekmektedir. Modern dünyada örneklerini gördüğümüz bu enstitüler filmi bir kültürel miras unsuru olarak görmekte, onu arşiv anlamında korumakta, gelecek nesillere aktarmakta, aynı zamanda pedagojik, kültürel, sanatsal, teknik atölye, seminer ve programlarla sinemanın yaşayan bir kültürel olarak topluma mal olmasında büyük politik işlevler üstlenmektedir. Bu bakımdan Türkiye'nin bu model ve yapıları yakından incelemesi ve bir benzerlerini, Türkiye'nin de gerçeklerini dikkate alarak burada inşa etmesi bir zorunluluktur.

Dolu Dolu Bir Çalıştay Gerçekleşti

Bu düşüncelerin teatisini yapmak adına düzenlediğimiz çalıştayımıza Cihannüma Derneği Yüksek İstişare Kurulu Üyesi Prof. Dr. Vatan Karakaya, Balıkesir Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Yücel Oğurlu, Balıkesir Büyükşehir Belediyesi Başkan Yardımcısı Mehmet Birol Şahin ve Balıkesir Vali Vekili Mustafa Çek de değerlendirmeleriyle katıldı.

- Mesut Uçakan,
- İhsan Kabil,
- İsmail Kuralay,
- Yusuf Kaplan,
- Özhan Eren,
- Ömer Faruk Aksoy,
- Faysal Soysal,
- Emre Karapınar,
- Recep Köse,
- Ümit Sönmez,
- Durmuş Sorkut,
- Prof. Dr. Rıdvan Şentürk,
- Doç. Dr. Yusuf Ziya Gökçek,
- Doç. Dr. Mustafa Aslan,
- Bünyamin Yılmaz,
- Doç. Dr. Serhat Yetimova,
- Hayati Koca ve
- Cem Çatpınar'ın

katılımlarıyla “Yerli Sinema Arayışları”, “Sinema, TV ve Dijital Platformlar: Popüler Kültür ve Gelenek-İnanç Çatışmaları”, “Sinemanın Geleceği: Dijital Platformlar” ile “Televizyon, Belgesel ve Kültür Yayıncılığı”nın konuşulduğu oturumlar raporlaştırıldı. Tüm oturumların daha sonrada izlenebilmesi için Cihannüma Derneği YouTube kanalında kayıtları da bulunmaktadır.

Türkiye sinema endüstrisini gösterime giren filmlerin (diziler veya filmler) tüketim oranlarıyla değil ürettiği filmlerin dünyanın çeşitli yerlerindeki festivallerde temsil ettiği oranlarla arttırmak ve bunu süreklilik bağlamında kurumsallaştırmak istiyorsa bunu sağlayacak sinema enstitülerinin kurulması gerekmektedir.

İmgelem ve Metinlerarasılık Esnasında: Cezbedici

CEM ÇATPINAR

Yönetmen

İNSANIN içsel dürtülerinden en önemlisi güçlüyü, yanı başındakini ve büyüğü cazip görmektir. Çocukların ve bebeklerin ilk keskinleşmiş tavırlarından bir tanesi anne, babasını ve yanında büyüdüğü diğer kişileri önemsemek, cazip görmek ve taklit etmektir. Cazip olanı taklit etmek risksiz ve kolay olarak yeni bir dünyaya girdiğimizde bizi tükaka kılınmaktan uzaklaştırır.

Cezbedici olan şeyin niteliği bu noktada başat unsur oluyor, ebeveyninin kötü bir huyunu taklit eden bir çocuğu suçlayamayacağımız gibi: Filmlerde, dizilerde, ana akım yayıncılıkta gördükleri personaları ilahcık kabul eden bir toplumu da suçlayamaz sadece filtresizlikle itham edebiliriz. Albenili görünen elbiseler, pahalı arabalar, lüks evler; evine ekmek götürmekte zorlanan ve kentte mekân seçimini fiyat endeksine göre dizenler için cazip olmaması olağan dışıdır.

Filmlerde veya dizilerde başrol karakter tercihlerinin hep varlıklı kişilerin seçilmesi de bunu tetiklemektedir. Bu noktada senaristleri de insanları özenebilecekleri kötü karakterler yaratmakla suçlamadan önce şunu düşünmeliyiz; sabah 8’de işe gidip 18’de mesaiden çıkan ve bunun üzerinden metropollerde birden çok saat yol tepen hayatlar üzerinden bir hikaye sahibi olmak mümkün mü?

Sanatın gerekliyi konu edinmesi gerektiğini hep ifade ediyorum. Dünyadaki tarihsel akışta gelişen ve sanat mertebesi alan bütün türlerde bir gereklilik/faydalılık endeksi olduğuna dikkat çekmek isterim. Klasik sanatlarımızdan hat, tezhip, cilt, ebru vb. sanatlar matbaanın revaçta

*Ebeveyninin kötü bir huyunu
taklit eden bir çocuğu
suçlayamayacağımız gibi:
Filmlerde, dizilerde, ana
akım yayıncılıkta gördükleri
personaları “ilahcık”
kabul eden bir toplumu
da suçlayamaz sadece
filtresizlikle itham edebiliriz.*

olmadığı ve elle çoğaltılan eserlerin kıymetli olduğu devirlerde gelişmiş ve neşri neva bulmuştur. Matbaa sonrası dönemlerde ise popülerliğini yitirerek duvarlardaki köşelerinde kalmışlardır. Bu noktada insanların rahat yaşayamadığı mekanları tasarlamamanın, izlenmeyecek filmler yapmanın ve okunmayacak kitaplar yazmanın en azından günümüzde önemi azımsanacak kadar azdır.

Bu noktada sanatlar “popülere” doğru evrilmekte ve yeni gerçeklikle birlikte teknolojinin alt dalları haline gelmektedirler. Tradisyonalizmin çöküşü ve iflasıyla Dünya bir mahalle ölçeğine küçülmüş ve gelişen yapay zekâ unsurlarıyla dilsel farklılıklar önemini yitirmiştir.

Yerel kültürlerin fişlerinin çekilmesiyle birlikte her şeyin tek tipleştiğinden bahsedebiliriz. Dünyanın hemen hemen her yöresinde aynı şarkıların dinlendiği, aynı marka pantolonların giyildiği, iklim koşulları dahi gözetilmeden benzer meskenlerin inşa edildiği bir dünyada özgünlükten bahsetmek radikal bir söylem haline geliyor ayrıca anarşiye teslim oluyor.

Cezbedicinin peşinde sürüklenen izleyiciler kahramanın gülüşü, takısı, pantolonu, evinde kullandığı minder, sürdüğü araba, içtiği kahve gibi şeylere özenerek yerelden -atadan, gelenekten, inançtan- aldığı değerleri çok hızlı ekarte ederek yerine yenisini koyuyor. Yıllarca okullarda, evlerde verilen eğitim ve gösterilen örneklikler çok hızlı değişerek tepeden tırnağa cezbedicinin acentesi haline geliyor.

Bu noktada verilen eğitim-öğretimin yeterli olduğu ön kabulüyle yaklaştığımızda dahi cazip olanın bunlar olmadığını görüyoruz. Eğitimde rol model olarak ifade edilen kavramın yaygın medya araçlarıyla sürekli olarak itibarsızlaştırıldığını ifade edebiliriz. Bu noktada yaygın eğitim öğretim metotlarının dizi, film, sosyal medya gibi kahraman-persona oluşturma noktalarıyla desteklenerek ancak başarı kazanacağını ifade edebiliriz. Bu noktaların oluşması için ise kültür ve sanatın diğer dallarının bir bütünlük içinde geliştirilmesi gerekmektedir. Müzikten, edebiyattan, mimariden, markalamadan, endüstriden bağımsız bir cazibe merkezi düşünemeyiz, bir bütünün parçaları gibi uyumlu ve estetik olmanın temel şart olduğunu söyleyebiliriz.

Varoluşu simgeleyen ve varlığı felsefi bir tutumla ayakta tutan bir sanatın geliştirilmesi insanın iç dürtülerini temsil eden duygularını beslemek ve onun iş yapma/karar alma pratiklerini insani düzeyde tutmaya yarayan bir olgudur.

*Cezbedicinin peşinde
sürüklenen izleyiciler
kahramanın gülüşü, takısı,
pantolonu, evinde kullandığı
minder, sürdüğü araba, içtiği
kahve gibi şeylere özenerek
yerelden -atadan, gelenekten,
inançtan- aldığı değerleri
çok hızlı ekarte ederek yerine
yenisini koyuyor.*

Necip Fazıl'da Aksiyon

MİRAC ÇÖLGEZER

Samsun Üniversitesi, Öğretim Elemanı

GÖNÜLLERİMİZ yangın yerine döndü. Gazze'de kan, gözyaşı, zulüm, soykırım var... Ama mücadele, azim, kararlılık, direniş de var. Tek başına “ruh” var aslında Gazze'de. Özlenen, beklenen, aranan ruh. Orada inkişaf etti bu ruh. Ümmetin beklediği saklı hazine orada çıktı meydana. Meydan yerinde bir avuç Müslüman. İslam'ın İzzetini, iffetini zalime karşı koruyor.

Meydan yerinde olmanın zamanı geldi, fakat yılgınlık, bıkkınlık kuşatmış bizleri. Verilen şahsiyet ve asliyet mücadelesi hepimizin oysaki. Ümmetin harim-i ismetine kan emiciler kast etmiş, camiler postallarla kirletilmiş, şehadet sesleri alabildiğine yükseliyor, fakat bizler örtüleri üzerimizden atamadık, haykıramadık henüz gür sadayla. Ruh eksik kaldı sanki. Aksiyon ruhu.

O ruhun inkişaf etmesi lazım. 400 yıldan beri kırılıyoruz. Hakikatte betonduk, şimdi küle döndük. Bir nefeslik toparlanmaya ihtiyaç var. Bir ruh üflenmeli tabir yerindeyse.

Zaman bunu emrediyor, bunu telkin ediyor bize. Ayağa kalkmayı, aksiyoner olmayı, aksiyon eri olmayı. Nasıl aksiyoner olunur, ölçüsü, şifresi nedir, diye sorduğumuzda Üstad Necip Fazıl'ın kapısını çalmamız icap ediyor hiç şüphesiz.

*Ümmetin harim-i ismetine
kan emiciler kast etmiş,
camiler postallarla
kirletilmiş, şehadet sesleri
alabildiğine yükseliyor, fakat
bizler örtüleri üzerimizden
atamadık, haykıramadık
henüz gür sadayla. Ruh eksik
kaldı sanki. Aksiyon ruhu.*

Evvela bilmeli ki yalnız aksiyon demiyor Üstad. Başında iman da var. İman ve aksiyon... Terkibi bu şekilde. Vurgusu hep terkipile. Aksiyon eri evvela, imanî meseleleri aşmış olmalıdır, diyor. İman etmeli, kalbinde hissetmeli, “Sana çöl gibi gelen, o göl diyorsa göldür!” şuurunda tam teslimiyeti kuşanmalıdır, diyor. Aksiyonun bel kemiği imandır yani ona göre.

Birçok tanım, birçok tasavvur getirir aksiyonu izah için. Büyük fikrin büyük işe inkılabıdır, der mesela. “Alelade”liği aksiyonla bağdaştırmaz. Büyük fikir dediği, iman ile meczedilmiş, temelinde dini mübin olan, hudutsuz, şuurulu, donuk olmayan, köke hizmet eden ufuk çizgisidir. Büyük işse mücerret inanma kuvvetiyle cüreti bir araya getirmektir. Büyük mükafat büyük cüret mukabilindedir zira. Büyük cüretse gerektiğinde kalabalıklara karşı durabilecek cesareti kuşanmaktır.

*“Durun kalabalıklar bu cadde çıkmaz sokak,
Haykırsam kollarımı makas gibi açarak!”*

buna binaen söylenmiştir. “Sağına soluna bakmadan ‘ben varım’ diyebil-mek” buna binaen söylenmiştir. Sağa ve sola bakmak, korkunun, tereddüdün, çekimserliğin göstergesidir. Bunlardan hiçbirini cüretkâr aksiyonerlikle bağdaşmaz halbuki.

Cüretkâr aksiyonerliğin baş düşmanı olarak donukluğu görür Üstad. Ruh donukluğu. Ve mücadelesi bu donukluğu aksiyon potasında eritmektir. Bunu zamanla ilişkilendirir temelde. Zamana yenilmeyen tek ruh vardır, onunla mücadele eden, ona sığmayan... O yüzden ruha talibiz, ruhu diriltmeliyiz, der. Ölümsüzlüğün sırrıdır bu. Ruhü diriltmek, donukluktan kurtarmak da evvela aramak, sonra bulmak sonra aramak... Ta ki sırların sırrı Allah’ı bulana dek. Allah’ı bulmayan, sonunda ruhunu Allah’a “satmayan” donukluğa mahkumdur ona göre.

*“Anladım işi, sanat Allah’ı aramakmış,
Marifet bu, gerisi yalnız çelik çomakmış”
“Tel tel ve iplik iplik dikseler de ağzımı,
Tek ses duysalar Allah... Yoklayanlar nabzımı...”*

mısraları bu minvalde kaleme yansıyan mısralarındandır. Yine aksiyon için “çilesi çekilmiş fikir” tabirini kullanır. “Çile” Necip Fazıl’ın meseleye bakışında önemli bir yeri temsil eder.

*“Lafımın dostusunuz çilemin yabancıısı,
Yok mudur sizin köyde çeken fikir sancısı”*

*Önce aşk olmalı. Lafla peynir
gemisi yürümez. Aşk varsa
çile, çile varsa aksiyon vardır.
Istirap olmadan muvaffakiyet
mümkün değildir ona göre.
Demir leblebiyi çiğnemeli ve
fikrin çilesi çekmeliyiz, der
bunu ifade etmek adına.*

Beşeriyet vasfının en önemli unsurunu, mütemediyen terakki olarak görür. Kan nasıl ki damarda biteviye akış halindedir. Mümin de ölüm gelinceye, menzile varıncaya dek akış-aksiyon halinde olması gerektir.

Önce aşk olmalı. Lafla peynir gemisi yürümez. Aşk varsa çile, çile varsa aksiyon vardır. İstirap olmadan muvaffakiyet mümkün değildir ona göre. Demir leblebiyi çiğnemeli ve fikrin çilesi çekmeliyiz, der bunu ifade etmek adına. Kendisini de “ben çile şairiyim!” diye tanıtır. Çünkü oluş bir hummadır. Kaynamadan, fokur fokur fokurdamadan “ol”mak da “oldurmak” da mümkün değildir. “Ol”unca ne olduğunu da şöyle özetler;

*“Rabbim, Rabbim, bu işim bildim neymiş Türkçesi,
Senin aşkın ateştir, ateşin gül bahçesi.”*

Aksiyonu iki boyutlu olarak sunar Üstad. İçe doğru ve dışa doğru. İçe doğru olanı büyük cihad, dışa doğru olanıysa küçük cihattır. İçe doğru olan tasavvufla, dışa doğru olanı ise cemiyetimizledir. Evvela içimizi onarmalı, günahlardan arınmalı, sonra içtimai vazifeye namzet olunmalıdır.

Bunun müşahhas plandaki misallerinden biridir Necip Fazıl. İki boyutun da çilesini çekmiştir. Dışa doğru aksiyon icabı yine onun tabiriyle meydan yerinde olmuş,

*“Sen bir devsin, yükü ağırdır devin!
Kalk ayağa, dimdik doğrul ve sevin!”*

demiş ve her türlü yıldırma ve yıpratmalara rağmen sözünü yükseltmekten geri durmamıştır.

Arvasi hazretlerine intisabı ve peşine gelen silkeleniş ve yeniden doğuşu ise içe doğru aksiyon yolunun yolcusu olduğunun bedihi ispatıdır.

*“Tam 30 yıl saatim işlemiş ben durmuşum,
Gökyüzünden habersiz uçurtma uçurmuşum”
“Bana yakan gözlerle bir kerecik baktınız,
Ruhuma büyük temel çizisini çaktınız”*

bu minval üzere söylenmiş, vecizi mısralarıdır. “Bir günü bir gününe eşit olan bizden değildir” hadisi aksiyon erinin serlevhasıdır, Necip Fazıl’a göre. Beşeriyet vasfının en önemli unsurunu, mütemediyen terakki olarak görür. Kan nasıl ki damarda biteviye akış halindedir. Mümin de ölüm gelinceye, menzile varıncaya dek akış-aksiyon halinde olması gerektir.

Aksiyoncu nefsine mühlet vermeden her an kendini vazifedar adeder. Nefsine mühlet vermemek aksiyoncunun başlıca vazifelerinden. Nefisten, nefsani işlerden fedakarlık etmek lazım. Nefsini yularlı bir merkez gibi peşinde dolaştırmak lazım. Dizginlerini elde tutmak lazım.

Aksiyonun yaşla alakası yoktur Üstadda. “İstirap çekiyorum, öyleyse gencim” dediği gibi gençliği ruh yaşı pörsümemiş olanlar için kullanır. Ona göre madde adalesi çökse de ruh adalesi diri kalan gençtir, yaşına bakılmaksızın. Yaşlanır ama ihtiyarlamaz genç. Her evrede yeniden buluş çağı yaşar, sancı çeker, yeniden doğar. Fikir eskimeden ihtiyarlamaz genç.

“İdrakin aczini idrakten büyük idrak yoktur” ona göre. Gazzali’den vezir bir nakil getirir; “Akıllı gerdim bir lastik gibi ve gördüm ki akıl sınırlıdır.” Hayatını eşya ve hadiselerle “niçin” sorusunu yöneltmekle geçirmiş Üstad, yolun sonunda akıllı bir köşeye bırakmayı, aklın son durağının akıllı yırtmak olduğunu savunur. Bu yol teslimiyet yoludur. Koştum, yapıştım, sığındım ve kurtuldum...

“İşte iz geliniz!” dediği gibi... İzinden; ezilmeden, bükülmeden gidenlere selam olsun...

Aksiyonun yaşla alakası yoktur Üstadda. “İstirap çekiyorum, öyleyse gencim” dediği gibi gençliği ruh yaşı pörsümemiş olanlar için kullanır. Ona göre madde adalesi çökse de ruh adalesi diri kalan gençtir, yaşına bakılmaksızın.

www.cihannuma.org
adresinden yayına
ulaşabilirsiniz.

Gazze’de İnsanlık Krizi: Uluslararası Hukuk ve İsrail Sorunu Sempozyumu

AV. RIZA SAKA

CİHANNÜMA Derneği ve Hukukçular Derneği iş birliği, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi ev sahipliğinde 23 Şubat 2024 tarihinde, “Gazze’de İnsanlık Krizi: Uluslararası Hukuk ve İsrail Sorunu Sempozyumu” düzenlendi.

Sempozyuma 29. Dönem TBMM Başkanımız Prof. Dr. Mustafa Şentop onur konuğu olarak katıldı. Açılış konuşmasında sayın Şentop, İsrail’in insanlık dışı eylemlerine karşı siyasi ve insani duruşun uluslararası hukuk alanında her yönüyle takibinin önemli olduğunu vurgulayarak sempozyumun çok büyük bir hizmet ifa ettiğini ifade etti.

Sempozyum, Hukukçular Derneği Genel Başkanı Av. Ahmet Yılmaz, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Celalettin Vatandaş ve Cihannüma Derneği Genel Başkanı Rıza Yorulmaz’ın açılış konuşmaları ile devam etti.

Başkan Yorulmaz 7 Ekim’den itibaren İsrail’in saldırgan ve soykırım eylemlerinin durdurulması için Cihannüma olarak her türlü sivil eylemde yer aldıklarını ayrıca konunun hukuk ve uluslararası hukuk alanında takibi için Hukuk Atölyesi koordinesi konusunda uzman hukukçularla çalışma halinde olduklarını, işbu sempozyumun da bu çalışmaların bir parçası olduğunu dile getirdi. Ayrıca sempozyumun tek seferlik olmadığını, her yıl farklı şehirlerde yapılarak Filistin konusunda geline aşmanın değerlendirileceği ve yapılması gereken konuların her yönüyle ele alınacağını ifade etti.

29. Dönem TBMM Başkanımız
Prof. Dr. Mustafa Şentop’un
katılımı ile gerçekleşen
sempozyumumuzda İsrail’in
Filistin topraklarında uyguladığı
soykırım, vahşet ve insanlığa
karşı suç niteliğindeki eylemleri
Uluslararası Hukuk bağlamında
tüm yönleriyle ele alındı.

Üç oturumdan oluşan sempozyumun birinci oturumun başkanlığını yapan Kastamonu Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ahmet Hamdi Topal Uluslararası Yargı süreçlerinin takibinin çok önemli olduğunu ancak yargı mekanizması dışında her türlü siyasi ve sivil baskının yapılması ile birlikte konunun Gazze'deki vahşet sona erse dahi her daim taze bir şekilde işgal son buluncaya ve Filistin bağımsız bir devlet olarak kuruluncaya kadar takip edilmesi gereğinin altını çizdi.

İlk oturumda Cihannüma Derneğinin Hukuk Atölyesi koordinasyonunda Filistin ve İsrail ile ilgili uluslararası hukuk çalışmalarında büyük emek sarf eden Doç. Dr. Ali Osman Karaoğlu, Dr. Enver Arıkoğlu ve diğer katılımcılar Uluslararası Adalet Divanının Tedbir kararının anlamı, Divanın niteliği, divanın Filistin konusunda daha önce vermiş olduğu danışma görüşleri ile Uluslararası Ceza Mahkemesi süreçleri ele alındı.

İkinci oturumda ev sahibi Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. Selman Karakul'un oturum başkanlığında Birleşmiş Milletler, BM Kurumları ve bu kurumların etkisi/etkisizliği konularında bildiriler sunuldu.

Üçüncü oturumda Cihannüma Derneği Hukuk Atölyesi Başkanı ve Hukukçular Derneği üyesi Av. Rıza Saka başkanlığında İşgal Hukuku, Uluslararası Çatışma Hukuku ve İnsancıl Hukuk bağlamında İsrail sorunu ele alındı.

Kapanış konuşması Cihannüma Atölyeler Başkanı Prof. Dr. Vatan Karakaya tarafından yapıldı ve sempozyumda sunulan bildirilerin kitaplaştırılacağını ifade etti. Ayrıca bundan sonra Cihannüma Derneği tarafından her yıl Filistin Konulu en az bir çalıştay ya da sempozyum icra edileceğini, yapılacak bu toplantılarda konunun ulaştığı boyutun değerlendirileceğini, çözüm için atılması gereken adımlar ile geçmişte yapılan çalışmalardan elde edilen sonuçlar, ulusal ve uluslararası hukuk alanında devam eden davalar ile ilgili takip mekanizması kurulacağını ifade etti.

Açılış konuşmasında Cihannüma Derneği Genel Başkanı Rıza Yorulmaz; Sempozyumun tek seferlik olmadığını, her yıl farklı şehirlerde yapılarak Filistin konusunda geline aşamanın değerlendirileceği ve yapılması gereken konuların her yönüyle ele alınacağını ifade etti.

Gerçeğin Rüyası

04:17

SALİH KOCA

YER yarıyor birden. Savruluyor tüm cadde, sokak, ev, bina, insan, kuş, karınca... Toprak üzerindikileri atıyor ne varsa... Köpekler ulumaya başlıyor sebepsiz yere. Ziller, alarmlar çalmaya başlıyor. Bir anda şehir işaret verilmiş gibi sallanıyor. Üstündekileri yok etmek için tabiat neredeyse canlı gibi harekete geçiyor. Mahalleleri birbirinden ayırıyor, dağları silkeliyor. Evler, fabrikalar, yollar savunmasız kalıyor. Büyük ve bitmeyen sarsıntılar dalga dalga geliyor, yokluyor, yıkıyor ve geçiyor. İnsanın hükümrancılığı bitiyor, bin yılda yapılanlar birbirine karışıyor, tanınmaz oluyor. Camilerin minareleri devriliyor, evlerin duvarları yollara dağılıyor.

Gecenin, sabaha karşı en karanlık anında evlerden çılgınlıklar geliyor, duvarlar çatlıyor, sıvalar dökülüyor camlar parçalanıyor. Çıkan enerjiyle gökyüzü aydınlanıyor. Birine olan hepsine oluyor. Binalar önce titriyor sonra sallanıyor ve orakla kesilmiş ekinler gibi yere düşüyor. Görünen hiçbir şey yekpare kalmıyor. Yıkılmayan binalar bir çocuğun itmesiyle dengesini kaybedecek kadar güçsüzleşiyor.

Şimdiye kadar bilinmeyen bir güç öfkeyle gözün gördüğü her şeye dokunuyor. Uykuda yakalanan bedenler betonların altında anında eziliyor. Aileler, kendilerini her şeyden koruyan evlerinde, korunmasız yakalanıyor. Evler, “şşşş” diyerek gürültüyle yıkılıyor. Ardından feryatlar, imdat çılgınlıkları ve “Allah’ım kurtar!” nidaları geliyor. Anneler son anlarında çocuklarını kucaklıyor. Babalar ailelerini dışarı çıkarmaya çalışırken ölüyor. En abartılı masallarda bile büyüklüğü tahmin edilemeyecek bir canavar oluyor sarsıntı. İnsandan insana, evden eve gücü saniyeler içinde yayılıyor.

Bir rüya olmalı bu. Saniyeler içinde başlayıp biten bir kâbus. Çünkü gerçek olamayacak detayları var; O kadar bina aynı anda yıkılır mı?

Kalabalıkların şoku dehşete dönüşüyor, tanımlanan her şey değişiyor. Söz yerine artık her şey hırıltı, bağırma ve çılgınlıkla ifade ediliyor. Duygular gidiyor, hisler dondurucu havayla birlikte donuyor. Renkler tek tona sığıyor, herkes kendi sokağında kayboluyor, adresler siliniyor, şehrin manzarası değişiyor.

Evleri vuran şok dalgası, ayakta kalabilen insanlara da nüfuz ediyor. Yan yana duranlar birbirini duyamıyor. Göz gözü görmüyor. Kurtulanlar, yıkıntılarının arasından nefessiz kalmış halde çıkıyor. Yaralılar dumanların arasında bir o yana bir bu yana gidiyor. Bazıları, evlerinden kalanların etrafında çaresizce dönüyor. Sarsıntı durduktan sonra yağmur, toz, duman ve insan dışında hiçbir şey hareket etmiyor. Herkes gördüklerine ve duydukları karşısında mecalsiz kalıyor...

Sürünerek, emekleyerek, topallayarak çökmüş binalardan kaçıyorlar. Bir çocuk akan kanına, işaret parmağıyla dokunarak ne olduğunu anlamaya çalışıyor. Pencereleden atlayanlar ya da sevdiklerini battaniyelere sararak balkondan atanlar var. Yaşlı bir kadın korunmak için evinin içinde oraya buraya kaçıyor. Ama saklandığı mutfakta, yan bina üzerine devriliyor.

Bir süre sonra herkes kaçmak için arabalara hücum ediyor. Ama tüm şehir yollara düştüğünden kimse hareket edemiyor. Trafik gitmeyince yollar otoparka dönüşüyor. İnsanlar etrafa çarpa çarpa ilerliyor, ilk karşılaştığından yardım dileniyor. Kadınlar ve adamlar yakınlarının ismini ağlayarak tekrarlıyorlar. Yıkılan evlerden gelen “kurtarın bizi” sesleri gürültüden duyulmuyor. Yağmurla birleşen dondurucu soğuk, felaketin boyutunu daha da büyütüyor. Soğuğa karşı mücadeleyi ilk kaybedenler yaralılar oluyor. Ayaz, vücutları bıçak gibi kesmeye başlıyor. Hayatta kalanlar bu kez de soğuktan titriyor.

Bir rüya olmalı bu. Saniyeler içinde başlayıp biten bir kâbus. Çünkü gerçek olamayacak detayları var; O kadar bina aynı anda yıkılır mı? Bu kadar insan aynı anda ölebilir mi? Bütün bunlar insan algılamasının çok üzerinde!

Sabah oluyor havadaki yoğun grilik eşliğinde. Felaketin büyüklüğü, insanların enkaz üzerinde karıncalar gibi çalışmaya başlamasıyla fark ediliyor. Soğuk öyle etkili ki kaldırımlarda ateşler yakılıyor. Yollarda başı ve sonu belli olmayan trafik oluşuyor. Bazıları çıplak elleriyle yıkıntıları kaldırarak yakınlarını enkaz altından çekip kurtarıyor. Bir teyzenin bedeni iş makinesinin kepçesine takılıyor. Etrafa dağılmış dinî kitaplarını biri topluyor. Enkaz altındakiler dışarıdakileri duyuyorlar ama kendilerini kimse duymuyor. Bağırımdan sesleri kısılınca kadere boyun eğiyorlar. Bir yatalak hasta yıkılmak üzere olan bir apartmanın en üst katında yatağında kurtarılmayı bekliyor.

Kedisini bulmadan dışarı çıkmayan çocuğun üzerine çöküyor bina... Sadece kolları ve başı enkaz dışında olan kadın üzerindeki ziynet eşyalarını

*Sabah oluyor havadaki
yoğun grilik eşliğinde.
Felaketin büyüklüğü,
insanların enkaz üzerinde
karıncalar gibi çalışmaya
başlamasıyla fark ediliyor.*

*Bütün liderlerin, filozofların
ve diğer büyük insanların
söylediklerinin üzerinde
şeyler söylediler son
nefeslerinde.*

çıkarıp başında bekleyenlere verdikten sonra ölüyor. Bazıları sevdiklerinin vücudunu cansız da olsa tek parça alabildiklerine seviniyor. Onlarca ton betonun altında kalanları görenler, bir şey yapamayacağını anlayınca fer-yatları duymamak için oradan çaresizce uzaklaşıyor...

“Her şeyin yok oluşunu aynı anda nasıl görebilirim? Aynı anda her yerde nasıl olabilirim?” dediğimde bunun bir rüya olduğunu tekrar aklıma getiriyorum. Uyanınca hepsinin biteceğini anlamak üzüntülerimi hafifletiyor. Bulunduğum yerde bilmediğim bir güç beni hafifletiyor, öyle ki ayaklarım yerden kesiliyor. Binaların üstünde geziniyorum. Şehrin yaslandığı Âhir dağına yükseldiğimde bunun normal olduğunu düşünüyorum. Sonra o kadar du-manın, yağmurun, tozun çığlığın ve yıkılan binanın arasında uçan kuşları görüyorum. Ben de peşlerinden gidiyorum. Çöken binaların enkazlarının arasından, arada beyaz kuşların çıkıp gökyüzünde öbek öbek biriktiğine şah-hit oluyorum.

“Bu rüya benim, bu sahneleri zihnim yarattı! O zaman şikâyet etmeden izleye-ceksin!” diye mırıldanıyorum. Havada duruyorum ama kimsenin dikkatini çekmiyorum. Meydanlarda toplanan insanlardan uzaklaşıyorum. Burada bir görevim yok ama görmem istenilen şeyleri görmeden uyanmam müm-kün değil. Benim cezam bu! İzleyeceksin ve hissedeceksin!

Maraş’ın en büyük caddesindeyim. Belki de kırk senedir bu cadde bana hep yaşamın coşkusu vermiştir. Ama yürümenin keyfini çıkaramıyorum. Acelem varmış gibi binadan binaya savruluyorum, yine havadayım. Merak duygumun önlenemez dürtüsüyle kendimi bir binanın en üst katına atı-yorum. Burada kuşlar var. Beyaz, gri, pembe... Yaşanan felaketten habersiz birbirleriyle konuşuyorlar. Sahibi onları unutmuş, gitmiş ya da ölmüş olmalı. Büyük bir kafese dönüşen Kümeslerini açıp serbest bırakıyorum onları. Ama koca bina tekrar başlayan bir sarsıntıyla çökmeye başlıyor. Bir anda kuşlarla birlikte düşüyoruz aşağı. Onlar uçmaya başlıyorlar gökyüzüne doğru. Ben de arkalarından gitmek istiyorum ama bu kez başaramıyorum, altımdaki bina beni aşağı çekiyor. Arkalarından bakıyorum onlar beyaz bir perde gibi göğe yayılırken. Şimdi ben de felaketin kurbanıyım artık. Beton-lar, demirler, eşyalar arasında hızla düşüyorum.

Bütün ölenlerin son anlarını hissetme vakti şimdi. Demek ki böyle öldü-ler diyorum düşüş anında. Bir demir kaburgalarımı deliyor, bir beton kolon hemen üzerimde benimle aşağı düşüyor. Az sonra beni ezecek biliyorum. Sağ tarafımdan hızla gelen bir eşya o çok sevdiğim yüzümü parçalıyor. Artık

beni gördüklerinde son kez yüzüme bakamayacaklar. Zayıf ellerimle beni ezecek betona dokunmaya çalışıyorum, bir başka şey yanımdan geçerken elbiselerimi parçalıyor. Şimdi her şey toz duman, görmüyorum, duyuyorum ve sadece hissediyorum. Bir bebek ağlaması geliyor aşağıdan. Anne-siyle düşüyorlar mı uçuyorlar mı bilmiyorum. Yan bina da hışımınla çökmeye başlıyor. Çıkan yoğun toz ciğerimi yaktığı için nefes alamıyorum. Göz gözü görmeyen toz bulutu dağıldığında ben çoktan bu karmaşanın cansız bir parçası olacağım.

Son anımda ne söyleyebilirim ki? Hiçbir söz söylenmeden tek kelime etmeden yıkılan binaların arasında kaybolanlar, enkaz altında soğuktan donanlar her şeyi söylediler. Bütün liderlerin, filozofların ve diğer büyük insanların söylediklerinin üzerinde şeyler söylediler son nefeslerinde. Ama maalesef bundan sonra zamanımız, onların bu söylediklerini önemsizleştirmekle geçecek. Ne demek istediklerini en süslü ve en kurnaz laflarla yorumlayacağız. Bütün bir sistemi değiştirmeye ölülerin güçleri yetmeyecek. Onların söylemek istediklerini savunmaktansa onları unutturmak için çalışacağız. Ölümleleriyle anlattıklarını, “Her şeyi kendi şartları altında değerlendirmek lazım” diyerek geçiştireceğiz. Sonunda, haksız yere ölenlerin ölümünden bir şeyler çıkaranlar ve haksız yere ölenleri normal karşılayanlar olarak ayrılacağız.

Bu öyle bir an ki tek umudum uyanabilmek. Rüya olduğuna eminim ama ne kadar sürecek? Başlaması gereken her şey başlamış, olmuş ve bitmiş. Hiçbir şeyi ne geri döndürebilirim, ne de değiştirebilirim. Nihayet apartmanın molozları arasında kayboluyorum. Binanın her parçası, sanki öldüğümünden emin olmak için gövdemden bir parça alıp gidiyor. Üzerimde günlerce çalışsalar ancak kaldıracabilecekleri bir yük var. Ama bütün bu ağırlığa rağmen beklediğim ölüm gelmiyor! “Yaşa ve anlat” diyor bunların olmasına izin veren; “Uyan ve anlat!”... O anda, uzaktan gittikçe bana yaklaşan tanıdık bir ses duyuyorum. Ses toz bulutunun içinde tekrarlanıp yankılanıyor. Sesin iyice yakınlaşmasıyla gözlerimi açıyorum. Evimde ve yatağımdayım, üstümde zerre toz yok, duman yok, kendimi yokluyorum ellerimle; bedenim tek parça ve nefes alabiliyorum. Başucumda biri var, hayatım boyunca duyduğum, kulağıma en aşına sesiyle çağırıyor;

“Deprem oluyor! Kalk, evden çıkalım oğlum!”

Bu annemin sesi.

Kendime geliyorum. Acele etmemi söylüyor. Uzattığı anahtarı alıp kapıya yöneliyorum, kapıyı açmaya çalışırken duvardaki saate bakıyorum; Saat gecenin 04:17’si, yer Kahramanmaraş...

Son anımda ne söyleyebilirim ki? Hiçbir söz söylenmeden tek kelime etmeden yıkılan binaların arasında kaybolanlar, enkaz altında soğuktan donanlar her şeyi söylediler.

Filistin İçin “BEN!” Ne Yapabilirim?

PROF. DR. HALİL ÇIKRIKLAR

*Bursa Uludağ Üniversitesi,
Tıp Fakültesi Öğretim Üyesi*

GAZZE’DE yaşanan soykırım, vicdan sahibi herkesin yüreğini sızlatmaktadır. Modern dünya insanlıkta sınıfta kaldı. Fakat teknolojik gelişmeler sayesinde Gazze’de yaşanan dram internetten sosyal medyaya türlü iletişim kanallarında bolca dillendirilmektedir. Bu yüzden amacım herkesin bildiği şeyleri hatırlatarak acılarımızı depreştirmek değildir. Bunun Gazze’deki masum çocuk ve kadınların sorununu çözmeyeceği ortadadır.

Yürüyüşlerden boykotlara yapılan her şeyin çok değerli olduğunu baştan peşin söylemeliyim. Ama bir gerçeği de görmek zorundayız: İyi de olsa yeterli değildir yapılanlar. Aynı şeyleri yapmakla yetinmeye devam edersek farklı sonuçlar bekleyemeyiz.

“İyi ama ne yapalım? Gidip Gazze’de savaşalım mı?”

Bugünlerde vicdan sahibi milyonlarca insanın kafasındaki soru budur sanırım. Ben de naçizane çözüm yolları konusunda minik bir beyin fırtınasına davet ediyorum sizi.

İnsanlık Görevlerimiz

Her şeyden önce insan olarak yapacaklarımız var. Varlık nedenimiz ve yaşama gayemiz üzerinde düşünebiliriz örneğin. Hayatımıza anlam katacak bir şeyler yapabiliriz. Kendimiz ve ulaşabildiğimiz her canlı için dünyayı daha yaşanılır bir yer yapmak için çaba içinde olabiliriz. Zaten hayatımıza anlam katacak olan en güzel hedeflerden biri bu değil midir? Öyleyse sadece Gazze değil, kötülüğün olduğu her yerde görev düşüyor biz insanlara.

*“Dünya, kötülük yapanlar
yüzünden değil, seyirci kalıp
hiçbir şey yapmayanlar
yüzünden tehlikeli bir yerdir,”
der Einstein. Öyleyse seyirci
kalmaya bir son verip işe
yarar bir şeyler yapmak için
harekete geçmeliyiz.*

“Dünya, kötülük yapanlar yüzünden değil, seyirci kalıp hiçbir şey yapmayanlar yüzünden tehlikeli bir yerdir,” der Einstein. Öyleyse seyirci kalmaya bir son verip işe yarar bir şeyler yapmak için harekete geçmeliyiz.

Milli Görevlerimiz

Millet; çoğunlukla aynı topraklar üzerinde yaşayan, aralarında dil, tarih, ülkü, duygu, gelenek ve görenek birliği olan insanların oluşturduğu topluluk, demektir. Yani aynı ülkede yaşayan insanlar farklı ırk ve dinlere mensup olsa da bir milleti oluşturur. Bu durumda Türkiye denilen bu coğrafyayı ülkesi olarak benimsemiş olan herkesin yani milletimizin Gazze konusunda özellikle dikkat etmesi gerekir. Çünkü, Siyonistlerin hezeyanlarını incelerseniz sıradaki hedefin ülkemizin topraklarına uzandığını görürsünüz. Bu durumda -inanç noktasından bağımsız olarak- ülke sınırlarını namus olarak gören her vatandaşın bu çılgın saldırılara karşı harekete geçmek gibi milli bir görevi vardır.

Dini Bakış

Savaşların hemen hepsinde din bir fon olarak kullanılır, oysa dinler barışı öğütler. Bu çelişkinin nedeninin dinlerde yozlaşma olduğu gerçeğini aklımıza getirmeliyiz önce.

Gazze meselesine inanç penceresinden baktığımızda önce Yahudilerin bir şeyler yapması gerekir. Siyonizm, Yahudilik değildir. Siyonizm, dinlerde yozlaşmanın en çarpıcı örneklerinden birisidir. Nitekim bu gerçeğin farkında olan bazı Yahudileri, Gazze’de yaşananları protesto eden yürüyüşlerde görüyoruz.

Yeryüzünde yaşayan tüm Yahudilerin sayısı İstanbul nüfusu kadardır ve bu insanların hepsi Siyonist değildir. Öyleyse güçleri nereden geliyor?

Siyonistlerin arkasında görünen en büyük güç, Hristiyanların çoğunlukta olduğu Batı dünyasıdır. İnsanların önce bu çelişkiyi görmesi gerekir. Hristiyanlığın gelişi amacı Yahudiliğin aslından uzaklaşmış olması değil miydi? Hz. İsa’yı çarmıha gerenler Yahudi değil miydi? Yahudileri Avrupa’dan kovanlar da Hristiyanlar değil miydi? Şimdi ne oldu da kendisine Hristiyan diyen kalabalık bir grup İsrail’in hamiliğini üstleniyor?

İsrail’in en büyük destekçisi olan Amerika’daki Yahudi nüfusun oranı %2 bile değil. Ama dünyanın süper gücü denilen bu ülkeyi yönetenlerin yarısından çoğu Yahudi! Diğer ülkelerin çoğunda ise yöneticilerin Siyonistlerle ilişkisi ortadadır. İşte Hristiyan dünyasının da bu çarpıcı gerçekler üzerinde düşünmesi gerekir.

Müslümanlara gelince...

Yaşadığımız topraklarda çoğunluk Müslüman... Gazze’de soykırıma uğrayanlar da Müslüman olunca bunun için ayrı bir başlık atmak gerekir.

*Hz. Muhammed, denilince
ilk akla gelen şey erdem
timsali bir şahsiyettir.*

*Kendisine peygamberlik görevi
verildiğinde bunu ifa ederken
ölümünden bile korkmayan cesur
bir insan görüyoruz. Peki,
bugün onlarca İslam ülkesinin
lideri ne kadar cesur?*

Allah'a, peygamberine ve de Kuran'a inanıyorsak tüm sorunların çözümünü vadeden bir rehberimiz var. Peki, elimizde böyle bir rehber varken Müslümanlar neden bu kadar aciz durumdadır? Yoksa bu yaşam rehberindeki çözüm yollarından habersiz miyiz?

Müslümanlar Olarak Ne Yapmalıyız?

Yedi milyonluk İsrail'de Netenyahu'nun destekçilerinin sayısı neredeyse bir milyon civarında. Peki, iki milyarlık İslam dünyası Gazze'de yaşayan Müslümanların yanında mı? Eğer öyleyse sorun nedir?

Yoksa bir şeyleri yanlış ya da eksik mi yapıyoruz? Mesela, peygamberimiz bugün yaşıyor olsaydı nasıl bir yol izlerdi? İşte şimdi bundan bahsetmek istiyorum.

Hız. Muhammed, denilince ilk akla gelen şey erdem timsali bir şahsiyettir. Kendisine peygamberlik görevi verildiğinde bunu ifa ederken ölümden bile korkmayan cesur bir insan görüyoruz. Peki, bugün onlarca İslam ülkesinin lideri ne kadar cesur?

Kendisine inananlar işkenceye uğrarken sabırlı bir insan görüyoruz. Bıkmadan, usanmadan, yıllarca insanlara hakkı anlatan sabırlı bir elçi...

Kendisine suikast planlandığında tedbir alan ve hicret eden bir peygamber çıkıyor karşımıza. Medine'de yaşamakta olan Müslümanlar, Yahudiler ve diğer Araplar arasında bir anlaşma yapan müthiş bir strateji uzmanı çıkıyor karşımıza.

Şartlar gerektirdiğinde -rakibin kendisinden daha kalabalık olmasına aldırmadan- savaşan bir peygamber görüyoruz. Uhud'da, ihanete uğrayan, sözü dinlenmeyen, amcası ve arkadaşlarını kaybeden, kendisi de yaralanan ve savaş kaybeden insan peygamber...

Yirmi yıl sabırla sürdürülen bir mücadelenin sonunda sürgün edildiği topraklara geri dönen ve neredeyse hiçbir direnişle karşılaşmadan Mekk'e'ye giren muzaffer bir komutan!

İslam peygamberinin başarısının sırrı neydi?

Onlar hâlâ, "Rabbinden ona bazı mucizeler indirilmeli değil miydi?" diyorlar. De ki: "Mucizeler yalnız Allah'ın katındadır; ben sadece bir uyarıcıyım." (Ankebut, 50) Kendilerine okunan bu kitabı sana göndermiş olmamız onlara yetmiyor mu? Elbette inanan bir topluluk için onda rahmet ve ibret vardır (Ankebut, 51). Ayetlerdeki ifadeye bakınca anlıyoruz ki, Hz. Muhammed'in en büyük mucizesi elindeki kitaptır. Şimdi soru şu: O artık aramızda olmadığına göre biz ne yapacağız?

Peygamberin Yolu

Peygamberimizin yüz binden fazla Müslümana hitap ettiği Veda Haccı'ndaki mesajlardan birini hatırlatmak istiyorum:

"Ey müminler! Size iki emanet bırakıyorum, onlara sarılıp uydukça yolunuzu hiç şaşmazsınız. O emanetler Allah'ın kitabı Kur'an-ı Kerim ve Peygamberinin sünnetidir."

Peki, Kur'an ne diyor bu konuda?

“Kur’an’ı hayatın içinden seslenerek, insanlar sorun yaşadıkça cevaplar vererek, bölüm bölüm indirdik.” (İsra,106).

Allah’a, peygamberine ve de Kuran’a inanıyorsak tüm sorunların çözümünü vadeden bir rehberimiz var. Peki, elimizde böyle bir rehber varken Müslümanlar neden bu kadar aciz durumdadır? Yoksa bu yaşam rehberindeki çözüm yollarından habersiz miyiz?

İsterseniz şu mucizeye bir göz atalım, bakalım neler söylüyor bize.

Birlik Olmak

Meclis Başkanı Numan Kurtulmuş şu tespiti yapıyor: *“İsrail’in en büyük gücü, İslam dünyasının çaresizliği ve dağınıklığıdır.”* Sanırım bu tespite kimsenin itirazı yok. Nitekim istiklal şairimiz de bu durumu harika bir şiirle anlatmış bize. *“Girmeden tefrika bir millete, düşman giremez, toplu vurdukça yürekler, onu top sindiremez.”* Çözüm?

“Kâfirler birbirleriyle dayanışma içine giriyorlar. Eğer siz de dayanışma ve dostluk içine girmezseniz yeryüzünde baskı ve zorbalık artar, büyük zulüm olur.” (Enfal, 73).

Birlik içinde olmak bize Allah’ın emri, tıpkı namaz ve oruç gibi. İki milyarlık İslam dünyasının -bölük pörçük olmak yetmezmiş gibi- birbiriyle sürtüşme halinde olmasının nedeni bu emri göz ardı etmek olabilir mi? Aynı kitaba inandığını söylediği halde neden paramparça İslam dünyası?

Aslında bu sorunun cevabını biliyoruz. Bize Allah’tan ve Kuran’dan bahsettiğini söyleyen bazı önderlerin ardına düştük. Derken bu liderlerin yolu bizim yolumuz oldu. Ama şunu pek düşünmedik: Eğer bu insanlar bize Allah’ın dinini anlatıyorsa ve Kuran da bize birlik olmayı emrediyorsa neden bölük pörçük olduk?

“Onlardan bir kısım kimseler Kitap’ta olmadığı halde Kitaptan sanasınız diye Kitabı dillerini eğip bükerek okurlar. Oysa o kitaptan değildir. Bu Allah katındandır, diyorlar. Oysa o Allah’tan değildir. Allah adına bile bile yalan söylüyorlar.” (Ali İmran, 78)

“Ey Rabbimiz! Biz büyüklerimize ve liderlerimize uyduk, onlar da bizi yanlış yola saptırdılar.” (Ahzab, 67)

Sanırım yoruma gerek yok. İslam dünyasının dağınık olmasının nedeni bu ayetlerde çok net bir şekilde açıklanmış. İyi de Müslümanlar bu ayetlere inanmıyor mu? Yoksa bu ayetlerden haberi olmayan Müslümanlar mı var?

Meclis Başkanı Numan Kurtulmuş şu tespiti yapıyor:
“İsrail’in en büyük gücü, İslam dünyasının çaresizliği ve dağınıklığıdır.” Sanırım bu tespite kimsenin itirazı yok. Nitekim istiklal şairimiz de bu durumu harika bir şiirle anlatmış bize. “Girmeden tefrika bir millete, düşman giremez, toplu vurdukça yürekler, onu top sindiremez.”

Her sorunun çözümünü içinde barındıran bu büyük yasayı bir kenara bırakıp bir kısım insanların ardına düşersek birlik olamayız. Eğer bu yaşam rehberine inanıyorsak yol çok açıktır aslında.

Camilerde, televizyon ekranlarında, internette, sosyal medyada ve kitaplarda yüzlerce insan dinden bahsediyor. Hoca, şeyh, lider ya da din adamı dediğimiz bu insanlar bize dini anlatıyorsa neden Müslümanlar sanki bu tavsiyeler yokmuş gibi davranıyor? Yoksa kitabı bir yana bırakıp onda olmayan şeyleri mi daha çok vurguluyor bazı din adamları?

“Eğer Peygamber bize atfen bazı sözler uydurmaya kalkışsaydı, elbette onu bundan dolayı kısıvrak yakalardık; sonra da onun şah damarını keser atardık. Hiçbiriniz buna engel olamazdınız.”
(Hakka, 44-47)

Eğer Allah, itaat etmemizi emrettiği peygamberin bile yeni kurallar koymasını böylesine şiddetli bir uyarıyla reddediyorsa kendisine dini lider denilen bir kısım insanların kendi kurallarını koymasına izin verir mi?

Allah'ın emri ve bu emrin dışına çıkma ihtimali olmayan İslam Peygamberinin örnek yaşamı ortadayken bunun önüne geçen her bir kural ve uygulama grupları birbirinden uzaklaştırmaktadır. Nitekim bazı dini liderlerin insanları Allah adına aldatacağı konusunda Kur'an uyarıyor. İyi de kimin doğru kimin yanlış söylediğini nasıl anlayacağız?

“Vahyi bütünüyle okumadan Kur'an'dan sonuç çıkarmada acele etme ve Rabbim, bilgimi arttır, de.” (Taha, 114)

İşte beni en çok sarsan ayetlerden biri de budur. Bin dört yüz sene önce gelen bu uyarının hikmeti nedir acaba?

Vahiy, peygamberler tarafından Allah'ın mesajının insanlara ulaştırılma yöntemidir. Artık mesaj elimize ulaşmıştır. Ve mevcut kitap hepimize doğrudan hitap ediyor. Ama vahyi bütünüyle okumamız gerektiğini hatırlatmak -din adamı olsun veya olmasın- inanan herkesin görevidir.

Söylenen her sözü (*dikkatle*) dinleyen ve en güzeline uyanlara (*öteki dünya için mutluluk müjdesi ver*) (Zümer, 18)

Gördüğünüz gibi birisi bize bir şeyler söylediğinde -yine din adamı olsun veya olmasın- onu dinlemek ve en güzeline uymak da Allah'ın emridir.

Birlik Olmanın Tek Yolu!

Hukukun olmadığı yerde kargaşa olur. Yasaları bir yana bırakıp meseleleri kendi yöntemleriyle çözmeye çalışanların neden olduğu çatışmaları televizyon ekranlarında sıkça izliyoruz.

“Benim amcam böyle diyor, senin dayın öyle diyor,” diye diretirsek bu çatışmaları çözemeyiz. Kusurlu bile olsa yasalar işleri daha adil çözümler. Hele bir de elinizde en mükemmel yasa varsa!

“Biz sana bu kitabı görüş ayrılığına düştükleri konularda açıklama yapman, iman edeceklere yol göstermen, sevgi ve merhamet kaynağı olsun diye indirdik.” (Nahl, 64) “Öyleyse herhangi bir şey hakkında ayrılığa düştüğünüzde karar Allah’a aittir. De ki; O Allah benim Rabbim, ben O’na dayanır, O’na sığınırım.” (Şura, 10) Hep birlikte Allah’ın ipine sımsıkı tutunun ve ayrılığa düşmeyin. (Ali İmran, 103).

Her sorunun çözümünü içinde barındıran bu büyük yasağı bir kenara bırakıp bir kısım insanların ardına düşersek birlik olamayız. Eğer bu yaşam rehberine inanıyorsak yol çok açıktır aslında. Buyurun birlikte bakalım:

“Eğer aklınızı kullanırsanız ayetlerimizi size açık açık bildirdik.” (Ali İmran, 118) “Biz kitapta hiçbir şeyi eksik bırakmadık.” (En’am, 38) “De ki onlara: Allah size kitabı, içinde her şey ayrıntılı bir şekilde açıklanmış olarak gönderilmişken Allah’tan başkasının hakemliğine mi başvuracağım?” (Enam, 114) “Rabbimizden indirilene uyun. Ondan başka velilere uymayın.” (Araf, 3)

Aşkın gözü kördür, derler. Sahiden de aşk; aklın ve mantığın devre dışı kaldığı yoğun bir duygu halidir. Siyasi düşünce, ideoloji ve inanç konusunda pek çok insanın duygusal saplantısı aşk benzeri yoğun duygu kaynağıdır. Bilgiden çok fikir sahibi olanlar gerçeğe kör kalabiliyor. İnsanlar grup ve liderlerini dinden daha çok sahiplenebiliyor. Bu yüzden hayatın en önemli gerçeklerinden birini hatırlatmak isterim: Zaman göreceli ve hayat çok kısa! Göz açıp kapayıncaya kadar geçip giden ömrün sonunda ölüm var. Hiçbirimize ayrıcalık tanınmayacak! Peki, ölümden sonra?

Ölümden sonrası sonsuz bir karanlık, diyenlerdenseniz diğer ihtimali de göz önünde bulundurmanızı öneririm. Yok, ölümden sonra gerçek yaşamın başlayacağına inananlardansanız işte o zaman da size bu inancınızın kaynağından bir mesajı hatırlatmak istiyorum:

“İnsanlar sadece ‘İman ettik’ demeleriyle bırakılacaklarını ve sınavdan geçmeyeceklerini mi sanıyorlar? (Ankebut, 2).

“Müslümanım Elhamdülillah,” demek yetmiyormuş demek. Nisa Suresinin yüz otuz altıncı ayeti “Ey iman edenler! İman ediniz...” diye başlar. Neye? “Allah’a, peygamberine, peygamberine indirdiği kitaba ve daha önce indirdiği kitaba...” Ve bir başka uyarı: “Bedeviler, iman ettik, dediler. Söyle onlara: İslam’a girdik demeniz daha doğrudur. Çünkü iman henüz kalplerinize yerleşmiş değil.” (Hucurat, 14)

Gazze’de bir katliama imza atan Siyonistler ve onun destekçileri sadece modern silahlarla saldırmıyorlar. Ayrıca internetten sosyal medyaya her türlü iletişim kanalını kullanarak algı operasyonlarıyla insanları yönlendiriyorlar.

*Kur'an'ı okumak bize
şunu hatırlatır: "Neden
yapmadığınız şeyi söylersiniz?"
Başkalarının ne yapması
gerektiğini her platformda
dillendirenler önce kendilerine
sormalı: Ben kendim ne
yapıyorum? Yapmam gereken
ve yapabileceklerimin en
iyisini yapıyor muyum
gerçekten?"*

Algı Yönetimi

Gazze'de bir katliama imza atan Siyonistler ve onun destekçileri sadece modern silahlarla saldırmıyorlar. Ayrıca internetten sosyal medyaya her türlü iletişim kanalını kullanarak algı operasyonlarıyla insanları yönlendiriyorlar.

Güzel ülkemde insanlar günün ortalama on iki saatini televizyon ve internet başında geçiriyor. Nasıl bir saldırı altında olduğumuzu bu istatistikler anlatıyor sanırım. Peki, algı operasyonlarıyla yönlendirilecek hedef kitle kim? Az okuyanlar ve az düşünenler!

İslam'ın en güzel yaşandığını kabul ettiğimiz ve dünyadaki Müslümanların da gözünün üstünde olduğu güzel ülkem, kitap okuma sıralamasında dünyada on sekizinci sırada. Oysa biz ilk emri "Oku!" olan bir kitaba inanıyoruz.

Siyonist kaynaklı dijital saldırılar yetmiyormuş gibi bazı Müslümanlar da bu silahı birbirine doğrultuyor. Eline dijital cihazı alan oturup başkasının ne yapması gerektiğini yazıyor. Avrupa Birliği şunu yapmalı, Arap Birliği bunu yapmalı. Hatta bizim yöneticilerimiz şunu da yapmalı...

Kendimizi jüri yerine koyup başkasına akıl vermekle yetiniyoruz. Oysa biz jüri masasında değiliz, yarışmacılar listesindeyiz. Yarın hesap vakti geldiğinde -ki artık çok yakın olduğunu biliyoruz- bize başkalarının yaptığı değil kendi yaptıklarımız sorulacak.

Kur'an'ı okumak bize şunu hatırlatır: "Neden yapmadığınız şeyi söylersiniz?"

Başkalarının ne yapması gerektiğini her platformda dillendirenler önce kendilerine sormalı: Ben kendim ne yapıyorum? Yapmam gereken ve yapabileceklerimin en iyisini yapıyor muyum gerçekten?

Biz hekimlerin -Hipokrat tarafından söylendiği kabul edilen- bir ilkesi vardır: Önce zarar verme! Yani Gazze veya başka yerlerde masumlar zarar görürken elle tutulur bir şey yapmayan pek çok kişinin, sosyal medya kanalları aracılığıyla bazı kişi ve kurumları yargıladığını görüyoruz. Hakkında az bilgi sahibi olduğumuz meselelerle ilgili bu yorum ve dedikodular zaten bölük pörçük olan bir milletin daha da fazla ayrışmasından başka bir işe yaramaz.

Gerçekten inanan kişi öncelikle kesin olmayan bilginin ardına düşmez. İkincisi dedikodu yapmaz. Çünkü Müslüman olmak öncelikle İslam Peygamberi gibi ahlak sahibi olmayı gerektirir. Bir Müslüman kardeşimizin hata yaptığını gördüğümüzde bunu çözmenin yolu başkalarıyla dedikodu yapmak değil, o insanı güzel bir dille uyarmaktır.

Hâsılı Kelam

Hâsılı kelim, bugün olduğu gibi tarihin her döneminde iyilerle kötülerin mücadelesi sürmüştür. Şimdi gündemde olduğu için Gazze üzerinden konuşmak gerekirse işe yarar başka neler yapabiliriz?

İnsani ve milli görevlerimiz var. Ama bunun yanında “Müslümanım,” diyenlerin başka görevleri de var. En güzeli peygamberin yolunu takip etmektir.

Önce erdemi tesis etmeliyiz. Sözüne güvenilen, yalan söylemeyen, başkalarının ardından dedikodu yapmayan, sabırlı, çalışkan ve cesur insanların sayısı arttığında toplum güçlenir.

İslam Peygamberinin -yirmi üç yıllık sabırlı bir mücadele sonunda büyük zafere ulaşmasında en büyük sır elindeki kitaptı. Güçlü olmak için birlik olmaya ihtiyacımız var. Birlik olmanın tek yolu anlaşılamadığımız noktalarda bu rehberi kendimize hakem tayin etmektir. Ama önce bu kitaba inanan herkesin baştan sona anlayarak okuması gerekir ki, Allah adına söze başlayıp cemaatini başka mecralara sürükleyenlerin tuzağına düşmeyelim.

Baştan sona okuduğumuzda bu yaşam rehberinin hayatımızdaki yansımalarına bir göz atmamız gerekir. Mesela, “Oku, anla, düşün, aklını kullan, bilmediğin şeyin ardına düşme, kesin olmayan bilgiden uzak dur, her sözü dinle ve en güzeline uy,” der Kur’an.

Harika bir yaşamın tüm ilkelerini barındıran kitap rehberimiz olduğunda dünyada bu zulümler yaşanmaz. Çünkü, bu ilkeler toplumu güçlü kılar. Algı operasyonları gibi sinsi saldırılar karşısında uyanık ve tetikte olmasını sağlar insanların. Bir yerde zulüm olduğunda onu ortadan kaldırmak için birlik olmayı telkin eder. Mücadele gerektiğinde ise insanların kararlı ve cesur olmasını sağlar.

Gazze bir yana kendimiz için de bir şeyler yapmalıyız. Zira üç günlük dünya hayatının her an sonlanabileceği gerçeğini aklımızdan çıkarmalıyız. Sonsuz bir hayatta kurtuluşa ermenin yolu ise gerçekten inanmaktır. Öyleyse şu ayeti her gün hatırlatmalıyız birbirimize: “Ey iman edenler! İman ediniz...”

Gerçekten inananlardan olmanın yolu çok net: Allah’a inanmak, Peygamberi doğru tanımak ve Kur’an’ı baştan sona anlayarak okuyup yaşıntımızı bu rehber ışığında düzenlemek...

Herkes vurdumduymaz bir şekilde yaşamaya devam etse de biz kendi yapabileceğimizin en iyisini yapmalıyız. Bir kişinin çabalarıyla bu iş olmaz, demeyin. Kelebek etkisi teorisini hatırlayın. Amazon Ormanları’nda bir kelebeğin kanat çırpması, Amerika’da fırtına koparabilir!

İslam Peygamberinin -yirmi üç yıllık sabırlı bir mücadele sonunda- büyük zafere ulaşmasında en büyük sır elindeki kitaptı. Güçlü olmak için birlik olmaya ihtiyacımız var. Birlik olmanın tek yolu anlaşılamadığımız noktalarda bu rehberi kendimize hakem tayin etmektir.

Perdeden
Dijital Platformlara
**TÜRKİYE'DE
SİNEMA
ÇALIŞTAYI**

Sonuç Raporu

15-16 ARALIK 2023
BALIKESİR

CIHANNÜMA

CIHANNÜMA DAYANIŞMA VE
İŞBİRLİĞİ DERNEĞİ

www.cihannuma.org
adresinden yayına
ulaşabilirsiniz.

CİHANNÜMA DERGİ

www.cihannuma.org

Hacı Bayram Mah. Haşimi (Kutlu) Sokak No. 12 Altındağ - ANKARA

@Cihannumader - X / @cihannumader - Facebook / @cihannumader - Instagram / CİHANNÜMA DERNEĞİ- YouTube